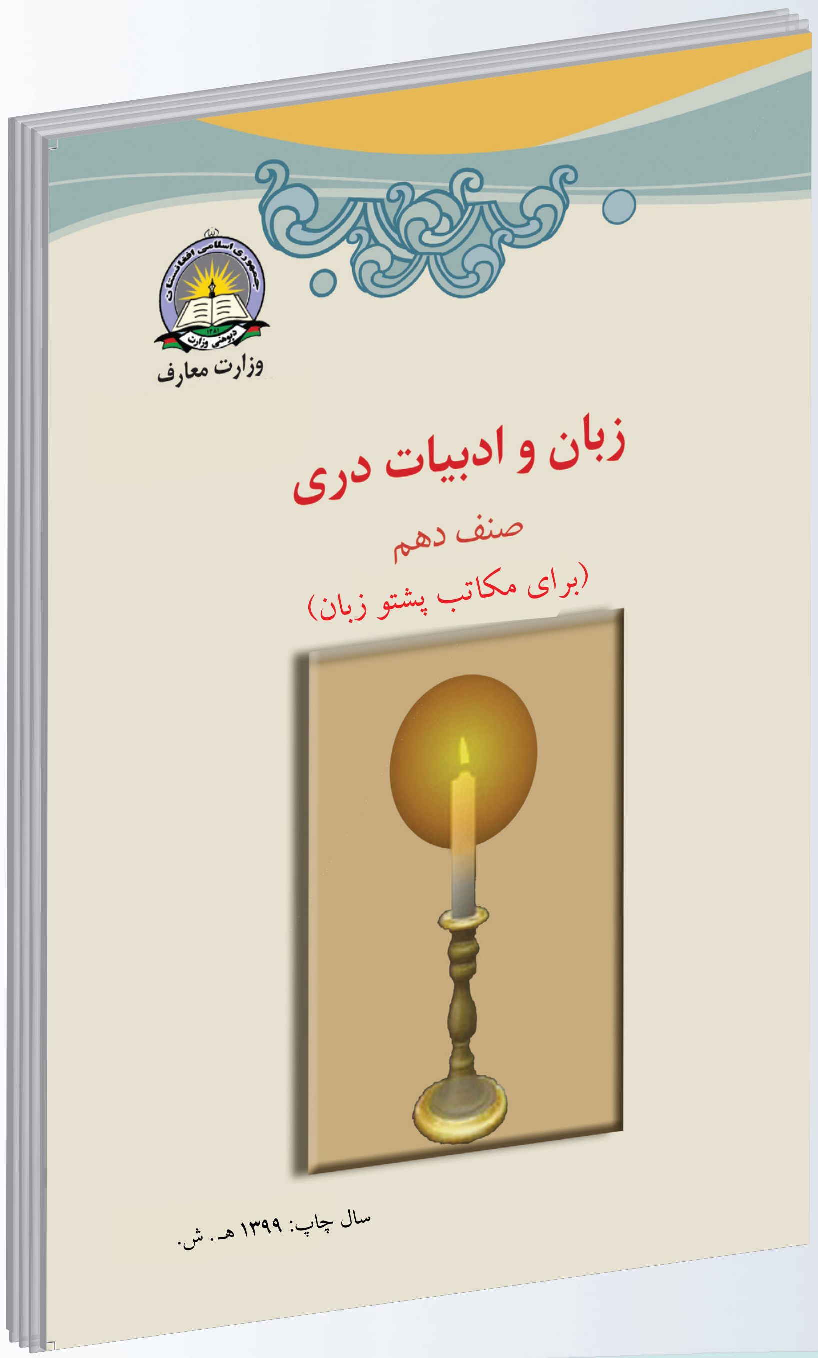
وزارت معارف

کتاب معلم

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

صنف دهم (برای مکاتب پشتو زبان)

رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری – صنف دهم (برای مکاتب پشتو زبان)

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د توري — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

رهنمای تدریس

زبان و ادبیات دری

صنف دهم

(برای مکاتب پشتو زبان)

سال چاپ: ۱۳۹۹ هـ . ش.

مشخصات کتاب

مضمون: رهنمای تدریس زبان و ادبیات دری

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش دیپارتمنت دری نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: دهم (برای مکاتب پشتوزبان)

زبان: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۹ هجری شمسی

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی و رهنمای تدریس در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، با استفاده از این رهنما، از هیچ نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این رهنمای تدریس مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست مطالب

عنوان................ صفحه

پیشگفتار ۱
فصل اول ۲
کلیات و معرفی برنامۀ درسی ۲
اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان ۳
شیوه‌های تدریس ۹
فصل دوم ۱۳
رهنمای تدریس ۱۳
پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر ۱۳
پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر ۱۴
رهنمای تدریس درس (حمد) ۱۵
رهنمای تدریس درس (نعت شریف) ۲۰
رهنمای تدریس درس (بزرگی جهان) ۲۵
رهنمای تدریس درس (فرهنگ مطالعه) ۳۰
رهنمای تدریس درس (تربیت فرزند) ۳۵
رهنمای تدریس درس (دقیقی بلخی) ۴۰
رهنمای تدریس درس (ناول چیست؟) ۴۵
رهنمای تدریس درس (داستان کوتاه) ۵۰
رهنمای تدریس درس (پند بزرگان) ۵۵
رهنمای تدریس درس (کریمتر از حاتم طایی) ۶۰
رهنمای تدریس درس (حافظ شیرازی) ۶۵
رهنمای تدریس درس (گفتار پیامبر ﷺ) ۷۰
رهنمای تدریس درس (مقام زن از دیدگاه اسلام) ۷۵
رهنمای تدریس درس بلخ (ام البلاد) ۸۰
رهنمای تدریس درس آیین سخنرانی ۸۵
رهنمای تدریس درس عبدالرازق فانی ۹۰
رهنمای تدریس درس (چیزی را به خود نمی پسندی به دیگران مپسند) ۹۵
رهنمای تدریس درس (بهارستان جامی) ۱۰۰
رهنمای تدریس درس (مروت و مردانه گی) ۱۰۵
رهنمای تدریس درس (زنده گی همین لحظه هاست) ۱۱۰
رهنمای تدریس درس (جهان معنوی) ۱۱۵
رهنمای تدریس درس (شرط نیک‌نامی) ۱۲۰
رهنمای تدریس درس (نیک خواهی و خدمت به خلق) ۱۲۵
رهنمای تدریس درس (امام فخر رازی) ۱۳۰
رهنمای تدریس (نوع‌دوستی) ۱۳۵
رهنمای تدریس درس (ابوالقاسم فردوسی) ۱۴۰
رهنمای تدریس درس (در وصف وطن) ۱۴۵
رهنمای تدریس درس (ورزش و تندرستی) ۱۵۱
فهرست منابع و مآخذ ۱۵۶

پیشگفتار

رهنمای معلم کتابی است که معلمان محترم را با اهداف عمومی تعلیم و تربیت، اهداف دورهٔ تعلیمی، پلان درسی و شیوهٔ تدریس یک درس و عملی ساختن دقیق برنامه درسی در صنف رهنمایی می کند.

این رهنما در دو فصل تنظیم شده است. فصل اول تحت عنوان کلیات و معرفی برنامهٔ درسی و فصل دوم تحت عنوان رهنمای تدریس می‌باشد. فصل اول شامل دو قسمت است مقدمه و آشنایی با برنامه درسی.در قسمت مقدمه، معلمان با مقاصد تعلیم و تربیت و رسالت معلمی آشنا می‌شوند، آن‌ها آگاه می‌شوند که اهداف نظام تعلیم و تربیت کشور عزیز ما افغانستان در ساحات مختلف اعتقادی و اخلاقی، علمی و تعلیمی، فرهنگی و هنری، مدنی، اجتماعی و اقتصادی چه مقاصدی را دنبال می کند. موضوعات درسی مختلف، برای تحقق این اهداف طراحی شده است و معلمان در صنف‌های مختلف باید تلاش کنند که از طریق ارا ئهٔ محتوا و روش‌های جذاب تدریس زمینهٔ تحقق این اهداف را فراهم سازند.

در قسمت دوم فصل اول معلمان عزیز با اهمیت موضوعات درسی، اهداف کلی آموزش هر درس، محتوای برنامهٔ(درسی)، نوع ارتباط عمودی موضوعات آموزشی در صنف‌های مختلف، روش‌های تدریس و شیوهٔ ارزیابی از معلومات و مهارت‌های شاگردان و مواد ممد برنامهٔ درسی آشنا می‌شوند. روش‌های تدریس که در هر رهنما معرفی شده است، متناسب با موضوع درس است، برای مثال روش‌های تدریس توصیه شده در درس ریاضی با درس اجتماعیات و یا آموزش زبان فرق می کند؛ وجه اشتراک این روش‌ها تأکید آن‌ها بر فعال بودن شاگردان در جریان تدریس تحت نظر معلم است.

فصل دوم این رهنما به برنامه ریزی سالانه (پلان سالانه) برای مناطق سردسیر و گرمسیر، نحوهٔ تدریس هر درس(پلان روزانه) و منابع و مآخذی که برای تألیف رهنما از آن‌ها استفاده شده اختصاص یافته است. باور نویسنده گان این رهنما بر این بوده است که معلمان گاه به دلیل نداشتن وقت کافی ممکن است که فرصت تهیهٔ پلان روزانه را نداشته باشند ویا این که هر کدام استنباط‌های خاص از اهداف درس داشته باشند، در نتیجهٔ تدریس خوب لازم به تذکر است که شیوهٔ تدریس توصیه شده مانع از آن نیست که معلمان نتوانند از روش‌هایی که خود در طی سال‌ها تدریس تجربه کرده اند استفاده نکنند. بدون شک بهترین روش تدریس، روشی است که در آن آموزش صورت گیرد.

قسمت دیگری از پلان روزانه به پاسخ‌های متن درس، سؤالات آخر درس و یا بخش، اختصاص داده شده است. به منظورتوسعهٔ معلومات بیشتر معلمان در اخیر هر پلان درسی معلومات اضافی برای آن‌ها آورده شده است. معلمان محترم با ارسال نظرات خود به ریاست انکشاف نصاب تعلیمی می‌توانند به بهتر شدن این رهنما کمک کنند.

در آخر، موفقیت همه معلمان گرامی را در تربیت افراد صالح، با ایمان، وطن دوست و مسؤول در برابر کشور عزیز ما افغانستان از بارگاه خداوندﷻ خواهانیم.

فصل اول
کلیات و معرفی برنامهٔ درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیت را به شکل‌های مختلف تعریف کرده اند. عده یی تعلیم وتربیت را انتقال علم و دانش، ارزیابی و توسعهٔ میراث فرهنگی گذشته‌گان می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیت را تشکیل نهایی، صفات و قابلیت‌های معین در فرد خوانده اند. برخی هم تعلیم و تربیت را آشکار ساختن استعدادهای نهفته در فرد یا به بیان روشنتر رشد توانایی و استعدادهای فرد می‌شمارند.

برخی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را آماده کردن فرد برای زنده‌گی در اجتماع و آشنا ساختن وی با آداب، رسوم، عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفیدی در بارهٔ ماهیت و تربیت به وسیلهٔ دانشمندان بزرگ ابراز شده است که نقل آن‌ها در این مقدمه از اهمیت خاصی برخوردار است.

بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیت را رهنمایی جنبه‌های متعدد ابعاد وجودی فرد؛ یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و اخلاقی می‌دانند.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند؛ اما به تنهایی بسنده نیستند. دانشمندان از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آن‌ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر با فرهنگ، آداب و رسوم کشور خود آشنا شده، به منظور سازگاری با جامعه و ورود موفقانه به اجتماع، دانش، مهارت‌ها و ذهنیت‌های خاصی را کسب کنند، تا در نتیجهٔ شکوفایی استعداد بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند. مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روانشناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق تعلیم و تربیت رهنمایی، رشد و توسعه یابد.

نظام تعلیم و تربیت مطلوب، پرورش همگان را مورد توجه قرار می‌دهد و به تحقق همهٔ اهداف آن می‌پردازند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح همهٔ دوره‌های تعلیمی به تحقق تمام اهداف تعلیم و تربیت از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و نصاب تعلیمی توجه دارد.

شاگردان در دورهٔ نوجوانی دارای ویژه‌گی‌های خاصی اند. که از لحاظ فزیکی وارد مرحلهٔ جدیدی از تغییرات جسمانی می‌شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه هم سالان در این دوره شکل مخصوص به خود می‌گیرد. آماده‌گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دورهٔ کودکی آنان است. نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همکاری با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران احساس خوشی می‌کنند. آن‌ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از امور مربوط به خویش را انجام دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی نوجوانان در این دوره بیش از دورهٔ کودکی است. نوجوانان علاقه دارند که خود را به شکل‌های مختلف نشان دهند. آن‌ها فرصت‌های مختلفی را برای آموزش فراهم می‌کنند. فرصت‌ها همواره متعادل و خوشایند برای معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی خاصی برخوردار اند. یک معلم آگاه

توجه دارد که از این فرصت‌ها برای رشد ابعاد وجودی شاگردان خود در زمینه‌های مختلف علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفاده نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان و انکشاف همه جانبهٔ علم و دانش در جهت تعلیم و تربیت برای همه ضروری پنداشته می‌شود. نکات آتی شاخص‌های تعلیم و تربیت می‌باشد:

الف- اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویهٔ ایمان و اعتقاد به اساسات دین مقدس اسلام ، توسعهٔ بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعالیم قرآن مجید و سنن پیامبر ﷺ.
- ایجاد روحیهٔ خود شناسی به منظور خدا شناسی
- تقویهٔ روحیهٔ اعتماد به نفس و الزام به سجایای اخلاقی
- ایجاد روحیهٔ دسیپلین پذیری و رعایت ارزش‌های قبول شده
- تقویهٔ روحیهٔ درک مسؤولیت در برابر ارزش‌های تعلیمی، تربیتی و اجتماعی

ب- اهداف علمی و آموزشی

در نتیجهٔ پروسه‌های آموزشی که به وسیلهٔ نصاب تعلیمی و سایر فعالیت‌های که ماورای نصاب تعلیمی صورت می‌گیرد، شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب و مهارت‌های عالی فکری را انکشاف خواهند داد؛ بنابران اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است:

- کسب و تقویهٔ مهارت‌های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، در فراگیری زبان‌های رسمی و خارجی
- در فراگیری مهارت‌های آموزشی : انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در پروسه‌های آموزش و نتایج حاصله از آن
- تقویت قابلیت‌های تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه‌های علمی، فرهنگی، فنی و مسلکی
- آموزش علوم، فنون، تکنالوجی معاصر و کسب مهارت‌های فردی و اجتماعی مورد نیاز
- کسب مهارت جهت حل معضلات و مشکلات فردی و اجتماعی

ج - اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت فرهنگ و هنر (صنایع دستی، سوزن دوزی، خامکدوزی، بافت، انجنیری، رسامی، نقاشی، خطاطی، تزیین خانه) و هنرهای سالم جهانی، پرورش و رهنمایی ذوق و استعدادهای هنری و زیبایی شناسی
- آگاهی از تاریخ، فرهنگ، تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیدهٔ جامعهٔ افغانستان
- انکشاف مهارت‌های هنری از طریق تمرین و فعالیت‌های انفرادی و جمعی

د - اهداف مدنی و اجتماعی

تعقیب اهداف ذیل در انکشاف موقت شاگردان به حیث اعضای یک خانواده، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد:

- تقویهٔ روحیهٔ حفاظت از نوامیس ملی، تحکیم بنیاد روابط خانواده‌گی بر پایهٔ تساوی حقوق و اخلاق اسلامی
- تقویهٔ روحیهٔ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبسته‌گی ملی و بین المللی
- انکشاف حس خیر خواهی وارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگهای غیر مشروع و مبارزه با مواد مخدر
- تقویهٔ روحیهٔ احترام به قانون ورعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همه گان بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی، اجتماعی و وابسته‌گی سیاسی و امثال این‌ها
- انکشاف روحیهٔ مشارکت در فعالیت‌های دینی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی
- تقویهٔ روحیهٔ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی واحترام به آرا، اندیشه‌ها و افکار دیگران
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به شخصیت افراد، کرامت انسانی و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیهٔ حل مسالمت آمیز اختلافات و منازعات به طور صلح آمیز و سازنده
- ایجاد روحیهٔ فرهنگ شکیبایی و همدیگر پذیری
- تقویهٔ روحیهٔ استفاده از تجارب و دستاوردهای علمی و تخنیکی جامعهٔ بین المللی
- تقویت روحیهٔ احترام به کرامت انسانی و دانستن اساسات حقوق بشر
- رشد و انکشاف روحیهٔ احترام به مقام والای زن و حمایت از حقوق آنان
- رعایت حقوق بزرگان، همسایه گان و موازین جامعهٔ مدنی

هـ- اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده
- درک ارزش و اهمیت کار و روحیهٔ اشتغال در مشاغل مفید
- ایجاد روحیهٔ صرفه جویی، قناعت، پرهیز از اسراف و تجمل گرایی
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه‌های مناسب استخراج و استفاده از آن‌ها و پرورش و رشد روحیهٔ حراست از اموال عامه

و - اهداف عمومی دوره لیسه از صنف (۱۰-۱۲)

شاگردانی که دوره متوسطه را مؤفقانه سپری نمایند، شامل این دورهٔ تعلیمی و تربیتی می‌شوند. هدف کلی این دوره انتخاب مسیرهای مختلف زنده‌گی مطابق با استعداد و علاقهٔ شاگردان و با در نظر داشت ضرورت‌ها وامکانات کشور می‌باشد و اهداف این دوره را قرار ذیل می‌توان در نظرگرفت:

۱- تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی

۲- توسعهٔ معلومات و تعمیق تربیت دوره‌های گذشته و آماده‌گی برای تحصیلات عالی

۳- انکشاف روحیهٔ خود شناسی به منظور معرفت بیشتر به خداوندﷻ

۴- تشخیص استعدادهای شاگردان در رشته‌های مختلف علوم

۵- گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در بارهٔ محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفتهٔ بشری که با مفاهیم، وسایل و اساسات ساینس استوار باشد.

۶- انکشاف متوازن آموزش زبآن‌های رسمی کشور، تقویه زبآن‌های مادری و زبآن‌های خارجی و انکشاف سویهٔ علمی شاگردان در افادهٔ اهداف به صورت تحریری و شفاهی

۷- انکشاف روحیهٔ اخوت، تعاون، صلح و همبسته‌گی ملی، ضدیت با جنگ‌های ناروا، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت سالم در کارهای شایسته

۸- رشد مهارت تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعدادهای آن‌ها

۹- رشد روحیهٔ مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، فرهنگی و اجتماعی

۱۰- رشد علاقهٔ شاگردان به کار رسمی در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن

۱۱- انکشاف مهارت سنجش خودآزمایی در پروسه‌های آموزشی.

۱۲- مواظبت از وضع صحی خویش

معرفی زبان دری

شناخت زبان به حیث وسیلهٔ افهام و تفهیم و فراگیری آن به حیث زبان اولی در مناطقی که به زبان دری تکلم می‌کنند، در روند آموزش سایر مضامین نهایت ضروری دانسته می‌شود. اهمیت این مضمون نه به حیث یک زبان که وسیلهٔ ارتباط فکری و عاطفی میان افراد جامعه می‌باشد؛ بلکه به خاطر این‌که زمینهٔ ورود شاگردان را از عرصهٔ زبان به دنیای ادبیات نیز فراهم می‌نماید. در چوکات این مضمون شاگردان با مفهوم ادبیات و زیبایی شناسی، تاریخ ادبیات زبان و ادب دری، شخصیت‌های بزرگ تاریخی و مفاخر فرهنگی و گذشتهٔ کشور ما، فنون ادبی، متون نظم و نثر متقدمان، معاصران، قواعد دستوری، روش املاو اصول نگارش نیز معرفت حاصل نمایند.

این مضمون برای انکشاف ذهنی و فکری شاگردان حایز اهمیت می‌باشد؛ زیرا با فراگیری آن نه تنها شاگردان به مفهوم ادبیات آشنا می‌شوند؛ بلکه در آموزش سایر مضامین نیز زبان دری نقش اساسی را داشته و بدون آموختن منظم آن شاگردان در پروسهٔ عمومی دچار مشکلات فراوان می‌شوند.

اهمیت آموزش زبان دری

چرا زبان دری در مکاتب تدریس می‌شود؟

زبان وسیلهٔ مفاهمه می‌باشد. زبان است که آثار، نام‌ها و شخصیت‌ها را جاودانه می‌سازد. آموزش زبان دری چه به حیث زبان مادری و چه به صفت زبان دوم تدریس می‌شود، در هر دو صورت زمینه‌های رشد خواندن، نوشتن، گفتن و شنیدن بهتر شاگردان را فراهم می‌سازد؛ همچنان آموزش زبان دری در هر دو صورت وسیلهٔ ارتباط و تفاهم گردیده و به غنامندی فرهنگی شاگردان می‌افزاید. تدریس زبان دری در پهلوی سایر مضامین یکی از اهداف اساسی تعلیمی وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشد و به طور مشخص از چند دلیل عمدهٔ دیگر یاد آوری می‌شود:

- تقویت روحیهٔ ایمان داری و تقوا
- آشنایی با آثار ادبی، شخصیت‌های دینی، فرهنگی، هنری، ارزش‌های ملی و تاریخی
- درک حقایق و تطبیق آن به وسیلهٔ زبان
- آشنایی شاگردان با مسایل روز، اختراعات، اکتشافات و انکشافات
- تقویت قابلیت تفکر، تحقیق، مطالعه و ابتکار در زمینه‌های مختلف
- تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی
- ایجاد روحیهٔ همکاری با مردم
- آگاهی از قوانین کشور و رعایت آن‌ها
- توانمند ساختن شاگردان جهت حل مشکلات زنده‌گی
- آشنایی شاگردان به اهمیت و ارزش زنده‌گی
- ارتقای مهارت‌های زنده‌گی؛ مانند: مسایل اقتصادی و تکنالوجی معلوماتی
- فراهم سازی زمینه‌های رشد استعدادها، خواسته‌های مطلوب و ارتقای ظرفیت‌های شاگردان
- آگاهی در مورد ارزش‌ها و فرهنگ کشور
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان

زبان رسمی اول (زبان مادری) دری یا پشتو

ابعاد گونه گون قابلیت و مهارت زبان با همدیگر پیوند دارد؛ در حالی که تأکید خاص بر مهارت‌های خواندن ونوشتن صورت می‌گیرد، به عین منوال شاگردان می‌توانند مهارت‌های شنیدن و گفتن، ذخیرهٔ لغات و کاربرد قواعد دستوری خود را نیز تحکیم و تقویت بخشند.

مهارت خواندن از طریق انتخاب متن‌های ادبی و همچنان متن‌های دارای محتوای دینی، تاریخی و نوشته‌های اخلاقی می‌تواند رشد یابد.

موضوعات صحی، اقتصادی و مضمون‌های مربوط به حیات روزانه نیز از طریق متن‌های منتخب صورت می‌گیرد. علاوه بر این، برای شاگردان قصه‌ها در بارهٔ ارزش‌ها و افتخارات مردم نیز پیشکش می‌شود.

در وقت تدریس زبان دری به حیث زبان دوم در مکاتب پشتو زبان تأکید خاص بر مهارت‌های اساسی زبان به ویژه مهارت محاوره صورت می‌گیرد. شاگردان تشویق می گردند تا با زبان رسمی دوم، درست سخن گفته بتوانند، بنویسند و بخوانند.

اهداف کلی آموزش زبان دری

در یادگیری زبآن‌ها دو هدف مهم وجود دارد:

– اهداف عمومی

– اهداف خصوصی

الف – اهداف عمومی زبان دری

- تقویت قابلیت‌های تفکر، اندیشه، تعمق، تحقیق، نقد و ابتکار در زمینه‌های علمی، ادبی و فرهنگی
- نوشتن مطالب مشخص، سخن گفتن و ابراز نظر
- آماده ساختن شاگردان، به خود شناسی، تقوا، وطن دوستی، وحدت ملی، بشر دوستی، زیست با همی، صلح خواهی، آشنایی با تمدن و فرهنگ و ارزش‌های افغانستان و جهان و آشنایی با تکنالوجی معاصر
- تقویت روحیهٔ دفاع از استقلال، غنای فرهنگی و زدودن کلیه اشکال و انواع تبعیض
- آشنایی با شخصیت‌ها ، آثار علمی، ادبی، هنری، اجتماعی نویسنده گان و شعرای معروف کشور
- آشنایی با آثار ترجمه شده برخی از نویسنده گان جهان
- تقویت روحیهٔ اعتقاد به ارزش‌های دین مقدس اسلام، ایجاد روحیهٔ خود شناسی، رعایت قانون و درک مسؤولیت در برابر اجتماع.
- ایجاد تغییر مطلوب در سلوک و روش شاگردان

ب- اهداف خصوصی زبان دری

- انکشاف قابلیت شنیدن و سخن گفتن
- انکشاف قابلیت نوشتن و خواندن
- انکشاف قابلیت نقد و تفکر

۱- انکشاف قابلیت درک موضوعات، از طریق گوش دادن به سخن‌ها، مصاحبه‌ها و غیره

۲- سخن گفتن، صحبت کوتاه به صورت درست، ساده و آسان با رعایت هجاها

۳- رعایت دستور زبان در ارائهٔ جمله‌ها

۴- خواندن، انکشاف بیشتر مهارت‌ها در خواندن بلند، با تلفظ درست

۵- قابلیت نوشتن املا و انشا، نوشتن درست کلمه‌ها و جمله‌های معمول زبان

۶- تلفظ درست کلمه‌ها بر اساس قوانین زبان با در نظر داشت سبک نگارشی

۷- قابلیت تفکر:

- رعایت تسلسل فکری و حقایق در نوشتن یک موضوع
- ارتباط بین علت و معلول
- تحلیل، طبقه بندی و مقایسه
- تعمیم، استنباط و استنتاج در رابطه به موضوع
- نقد موضوع و استدلال موافق و یا مخالف در برابر آن
- قادر بودن به تفکر آزادانه
- تقویت روحیهٔ انتقاد پذیری

ارزش‌های قابل تأکید

ارزش‌های دینی، اقتصادی، اجتماعی، میهن دوستی، احساس مسؤولیت، صداقت و تکمیل شخصیت

اهداف آموزشی زبان دری در صنف‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲

شاگردان در نتیجهٔ خواندن و یاد گرفتن موضوعات مضمون زبان دری، دانش، مهارت، و ذهنیت‌های زیر را کسب می‌نمایند:

	شاگردان دانش و فهم خویش را وسعت می‌بخشند:
دانش‌ها	• متون ادبی (نظم ونثر) • قصه ها، حکایت‌ها، پند و اندرزها، داستآن‌ها، نامه‌ها، نمایشنامه‌ها ، هنرها، اخترا عات، اکتشافات و صنایع دستی، انواع ماین‌ها و خطرات آن‌ها، حقوق بشر و اضرار مواد مخدر • شرح حال و نمونهٔ کلام برخی از شعرا و نویسنده گان متقدم و معاصر ملی و بین المللی • ادبیات فولکلور، رسوم و عنعنات محلی، منطقه یی، ملی، روزهای تاریخی و بازی‌های کشور
	شاگردان مهارت‌های زیر را یاد می گیرند:
مهارت‌ها	• متون ادبی(نظم و نثر) را خوب خوانده، نوشته و به دیگران تفهیم کرده بتوانند. • از مفاهیم آیین انشا و نگارش در نگارش روزمره استفاده نمایند. • تقویت مهارت‌های زبانی
ارزشها	• شاگردان به اهمیت موضوعات ادبی، اخلاقی و اجتماعی پی برده و آن را سرمشق زنده گی فردی و اجتماعی خویش قرار دهند. • به مطالعهٔ پارچه‌های ادبی(نظم و نثر)، قصه‌ها، پند و اندرزها، لطیفه‌ها، داستان و نمایشنامه‌ها علاقه‌مند شوند. • از نظریات شخصیت‌های فرهنگی، ادبی و مفاخر کشور استفاده نموده در حفظ و نگهداری آثار ارزشمند آن‌ها سهم بگیرند. • به اعتقادات اسلامی باورشان بیشتر گردد و حقوق انسانی را رعایت و به عنعنات پسندیدهٔ مردم ارج نهند.

شیوه‌های تدریس

۱ ـ شیوهٔ تفکر استقرایی(سیر از جزء به کل)

طبق این شیوه معلم با طرح سؤال‌های هدفمند شاگردان را به سمت اهداف درس رهنمایی می‌کند. این عمل باعث می‌شود که اذهان شاگردان سیر از جزء به کل را دنبال کند و تا پایان درس از مفاهیم مورد نظر آگاهی و اطمینان یابد.

۲ ـ روش کار (فردی ـ گروهی)

در این روش شاگرد فرا تر از یک مستمع با رهنمایی معلم و همکاری گروه می‌تواند آموخته‌های خود را تعمق بخشد و آن‌هارا به صورت مهارتی وعملی در آورد. در روش یاد شده، شاگرد به طورکامل فعال است و از حد اکثر وقت صنف استفاده می‌کند. مهارت‌هایی، چون تهیهٔ وترین دیواری، نقد وبررسی نوشته، مقایسه،..با روش واحد قابل اجرا است.

معلم پس از ارائهٔ توضیحات لازم پیرامون یک درس می‌تواند به هر یک از گروه‌های کاری، موضوعی را واگذار نماید تا انجام دهند ودر پایان وقت گروه‌ها نتایج کار خود را به وسیلهٔ نمایندهٔ گروه ارائه دهند. حتی در جریان تدریس نیز می‌تواند به گروه‌ها واگذار گردد؛ مثلاً: برای آموزش تبدیل گفتار به نوشته، صنف به پنج گروه تقسیم می‌گردد و به هر یک گروه یک نمونهٔ متن تقریری داده می‌شود تا آن را به نوشته تبدیل کنند. در پایان اعضای هر گروه تفاوت‌هایی را که به نظر شان رسیده است، مطرح می‌کنند وسرانجام، این تفاوت جمع بندی می‌شود. این وظیفه در خارج از وقت صنف می‌تواند ادامه داشته باشد و کار خانه‌گی نیز به شکل گروهی ارائه گردد.

۳ـ روش مقایسه

یکی از روش‌هایی که در آموزش نگارش نقش مؤثر و فعال دارد، روش مقایسه است؛ برای مثال: می‌خواهیم "نگارش" و "نگارش ادبی" را آموزش دهیم. ابتدا نمونه یی از یک نوشتهٔ علمی و ادبی را ارائه می‌دهیم:

- قید در جمله به طور معمول مقدار صفت یامسند را نشان می‌دهد. گاه قید در بارهٔ فعل جمله توضیح می‌دهد یا تمام جمله را مقید می‌کند. این توضیح ممکن است گسترده باشد...(نوشته علمی)
- کلبهٔ گلی آنان روی خاک نمناک و نم‌کشیدهٔ کنار رودخانه خمیده بود و گویا پنجه‌های خود را به خاک فرو برده بود و در سراشیبی آنجا را به زور روی تپه نگه می‌داشت. باران سر و روی آن را شسته بود. (نوشتهٔ ادبی)

– در نوشتهٔ اول، هریک از کلمه‌ها معنای دقیقی دارند؛ اما در نوشتهٔ دوم، کلمه‌ها با معنای چند پهلو انتخاب شده اند.

– در نوشتهٔ اول پیام در کمترین کلمه‌ها، ارائه شده؛ اما در نوشتهٔ دوم به چگونه‌گی ارائهٔ پیام وجنبه‌های ادبی آن توجه شده است.

استفاده از شیوهٔ مقایسه برای تدریس و انتقال این روش به شاگردان، جهت تشریح یک پدیده، مناسب است. با استفاده از مقایسهٔ تفاوت‌ها و شباهت‌های دو یا چند پدیده یا مسأله، موضوع را به راحتی می‌توانیم بیان کنیم.

٤- روش بحث گروهی

در این روش، بحثی را که مورد علاقهٔ همهٔ شاگردان باشد، در بارهٔ یکی از مهارت‌های نگارش مطرح می‌کنیم. در روش یاد شده، به شاگردان فرصت داده می‌شود تا عقاید و تجربیات خود را در بارهٔ یک موضوع بیان کنند؛ برای مثال می‌خواهیم در بارهٔ سفرنامه نویسی مطالبی را آموزش دهیم. ابتدا موضوع را با طرح چند سؤال به بحث می‌گذاریم:

- سفرنامه چیست؟
- چه فایدهٔ دارد؟
- از چه زمان سفر نامه‌ها نوشته شده اند؟
- یک سفرنامه حاوی چه مطالبی است؟
- سفرنامه در مطالعات اجتماعی، تاریخی، زبانی، و ادبی به ما چه کمکی می‌کند؟
- کدام یک از سفرنامه‌های مشهور را می‌شناسید ؟
- چگونه می‌توان سفرنامه نوشت؟
- برای نوشتن سفر نامه چه اصول را باید رعایت کرد؟

معلم می‌تواند از قبل، موضوع مورد بحث را اعلام کند تا شاگردان مطالعات جانبی داشته باشند. او باید بحث‌ها را جهت دهد؛ همچنین باید کوشش کند که بحث‌ها قابل فهم و ساده باشد.

در این روش، علاوه بر تدریس مهارت مورد نظر، توانایی از قبیل:

۱- اظهار نظر در برابر جمع، ۲- همآهنگی با جمع، ۳- رهبری و قدرت انتقاد در برابر افراد۴ - شناخت مسایل و یافتن راه حل برای آن‌ها، ۵- مهارت گوش دادن و سخن گفتن، تقویت می‌شود.

۵- روش پرسش و پاسخ

در جریان تدریس یک مهارت می‌تواند از طریق پرسش و پاسخ عملی گردد. این روش سابقه یی طولانی دارد. سقراط در قرن پنجم قبل از میلاد از این روش استفاده کرد.

معلم می‌تواند مفاهیم اساسی درس را روی تختهٔ صنف بنویسد و با کمک شاگردان به پرسش‌ها پاسخ دهد.

پرسش‌ها باید روان، ساده و در بر گیرندهٔ مفاهیم اصلی درس باشند؛ پیوسته‌گی منطقی در آن‌ها دیده شود؛ بحث صنف وذهن شاگردان را جهت دهد. بین پاسخ‌های ارائه شدهٔ شاگردان توافق به وجود آید؛ به همه شاگردان سهم فعال داده شود و پرسش‌ها از ساده به مشکل تنظیم گردد؛ برای مثال: می‌خواهیم نقش تشبیه را در تصویر سازی و وصف (توصیف) در یک نوشته توضیح دهیم؛ ابتدا قطعه یی را که در آن تشبیه به کار رفته است، روی تخته می‌نویسیم: " ناگهان به سخن آمد وکلمه‌ها مانند باران، برق آسا از دهانش بیرون ریخت. مثل دانه‌های تسبیح که رشته اش پاره شود" سپس چند سؤال هدفمند طرح می‌کنیم:

۱- کلمه‌ها به چه چیزهایی تشبیه شده است؟

۲- میان کلمه‌ها و دانه‌های تسبیح چه رابطه یی دیده می‌شود؟

۳- چرا نویسنده این رابطه را بر قرار ساخته است؟

۴- به نظر شما کلمه‌ها را به چه چیزهای دیگری می‌توان تشبیه کرد؟

با پاسخ دادن به این پرسش‌ها بهتر می‌توانیم نقش تشبیه را نشان دهیم.

٦ - روش تمرین دادن

معلم پس از آن که یکی از مهارت‌های نگارشی را تدریس نمود، با یک یا چند تمرین شاگردان را به تکرار واستعمال این مهارت‌ها وادار می‌سازد؛ برای مثال: پس از آموزش نشانه گذاری و عملی ساختن هر یک و استفاده از آن یک متن به شاگردان سپرده شود تا آن را علامت گذاری کنند یا هنگامی که بند(پاراگراف) درس داده می‌شود، متنی که در آن بندها مشخص نشده اند، به دانش آموزان داده شود تا آن بندها را از هم جدا کنند.

معلم می‌تواند از این روش در کنار سایر روش‌ها به طور مستمر استفاده کند.

۷- روش پژوهش (فردی ـ گروهی)

این روش شاگردان را قادر می‌سازد به کمک پژوهش وتحقیق گروهی یا فردی، مشکل خود را حل کنند. بر اساس روش یاد شده یکایک شاگردان باید اصول و روش‌های پژوهش(تحقیق) و مبانی آن را فراگیرند در این روش، معلم باید از قبل روش‌های پژوهشی را به شاگردان آموزش دهد وخود نیز بر این مسلط باشد. نمونه‌هایی از فعالیت‌هایی که در آن‌ها از این روش استفاده می‌شود، عبارت اند از:

- پژوهش کتابخانه یی در بارهٔ ابعاد یک موضوع
- پژوهش به طریق مصاحبه و پرسشنامه برای تحقیق در بارهٔ یک موضوع
- مراجعه به کارت کتلاک کتابخانه ومشخص کردن عناوین مشترک یک موضوع
- مراجعه به فهرست کتاب‌های چاپی واستخراج ده عنوان کتاب در بارهٔ شاهنامه فردوسی
- تشکیل یک گروه پنج نفری وکار تحقیقی در بارهٔ یکی از بناهای تاریخی

۸ ـ روش حل مسأله

در این روش، تفکر منطقی تقویت می‌شود و از این طریق می‌توان به شاگردان آموخت تا بین پدیده‌ها روابط تازه کشف کنند. این روش به شاگرد یاد می‌دهد که با اتکا به خود و استفاده از تفکر منطقی در بارهٔ موضوع مورد نظر دست به نگارش بزنند؛ برای مثال: می‌خواهیم (نوشتن ساده ترین روش‌ها) را از طریق روش حل مسأله به شاگرد بیاموزیم برای این کار، طی مراحل پنجگانه به طورعملی به شاگرد نشان می‌دهیم که نگارش کار ساده و ممکن است.

۱- مشخص کردن مسأله

۲- حدس زدن یا مشخص کردن علل مسأله

۳- در نظر گرفتن راه حل‌های ممکن

۴- انتخاب بهترین راه حل

۵- عملی کردن راه حل انتخابی

به طور مثال:

۱- احمد نمی دانست انشایش را در بارۀ فرهنگ چگونه آغاز کند؛ به چه مسایلی بپردازد و از چه راه‌هایی آن را به پایان ببرد.

۲- او ابتدا سعی کرد علل این نا توانی را بررسی کند. احمد می‌توانست در بارۀ فرهنگ سخن بگوید؛ اما قادر به نوشتن آن نبود.

۳- احمد به کمک معلم انشا و اندوخته‌های قبلی چند راه حل ممکن را در نظر گرفت:

الف: ابتدا سؤال‌های را طرح کند و آنگا ه هر یک را به طور مختصر پاسخ دهد؛ سپس پاسخ‌ها را منظم کند.

ب: کلمه‌ها و مفاهیم کلیدی و اصلی را در بارۀ فرهنگ جمع آوری کند. و آن‌ها را گسترش دهد در بارۀ هر یک از مفاهیم چند سطر بنویسد و آنگاه آن‌ها را منظم کند.

ج: در بارۀ فرهنگ پانزده دقیقه سخن بگوید و آن‌ها را ثبت کند. آنگاه حاصل سخن را از نوار گرفته، بنویسد.

د: با مطالعه و تحقیق در این باره، یادداشت‌هایی تهیه کند؛ سپس یادداشت‌ها را تنظیم کند و حاصل کار را به صورت مقاله به صنف ارائه نماید.

۴- احمد با توجه به فرصت خود و ماهیت موضوع از دو را ه حل (الف) و (د) استفاده کرد.

۵- او برای این کار ابتدا چند سؤال طرح کرد:

- فرهنگ چیست؟
- عناصر تشکیل دهندۀ فرهنگ کدام‌ها اند؟
- ارتباط سواد با فرهنگ چیست؟
- برای حفظ هویت فرهنگی چه باید کرد؟
- علل شگوفایی فرهنگ یک کشور چیست؟

آنگاه برای هر سؤالی با روش تحقیق و استفاده از منابع، پاسخ کوتاه و مناسب تهیه کرد. پاسخ‌ها را منظم نموده و نوشتۀ خود را یک بار برای پدرش خواند. در آخر همۀ آن را اصلاح و پاک نویس کرد.

۹- روش عمومی تدریس

روش عمومی تدریس در واقع نوع درس است که عناصر مهم در پیکرۀ آن پیش بینی می‌شود.

روش‌های تدریس بر حسب فعالیت شاگردان به دودستۀ فعال و غیر فعال تقسیم می‌شوند در روش تدریس فعال، شاگرد خود در جریان آموزش شرکت می‌کند و محور اوست (شاگرد محوری) ولی در روش غیر فعال، معلم پیوسته سخن می‌گوید و عمل می‌کند و شاگرد ساکت و بی حرکت می‌ماند(معلم محوری)؛ یا این‌که معلم و شاگرد هر یک به کار خود می‌پردازند و در کار همدیگر دخالت نمی‌کنند.

نوع دیگری از آموزش فعال (مشارکتی) است که این روش نتیجۀ مثبت را به همراه داشته است.

فصل دوم

رهنمای تدریس

در فصل اول این رهنما شما معلمان محترم با کلیات برنامه درسی، روش‌های تدریس آشنا شدید، در این فصل با پلان سالانه و روش تدریس هر درس آشنا خواهید شد.

پلان سالانۀ درسی

نشان می‌دهد که محتوای یک کتاب درسی را در طول یک سال چگونه تقسیم بندی کنید. در کشور ما شروع سال تعلیمی برای ولایات سردسیر و گرمسیر فرق می‌کند. در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود و دو هفتۀ ماه جدی به امتحان اختصاص داده شده و در هفتۀ آخر شاگردان رخصت می‌شوند. در پایان فصل بهار، یعنی جوزا، دو هفتۀ اول به امتحان شاگردان و سه ماه به رخصتی اختصاص داده شده است.

در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از اول ماه حمل آغاز می‌شود. امتحانات چهارنیم ماهه در دو هفتۀ آخر ماه سرطان آغاز شده، شاگردان در دوهفتۀ اول ماه اسد پس از امتحانات رخصت می‌شوند. امتحانات سالانه در اول ماه قوس شروع می‌شود و الی دو هفته ادامه می‌یابد. پس از آن شاگردان برای سه ماه رخصتی زمستانی دارند. سال تعلیمی در مجموع ۲۸ هفته است. برای تنظیم پلان سالانه تعداد صفحات کتاب درسی را بر عدد ۲۸ تقسیم می‌کنیم. عدد به دست آمده نشان می‌دهد که شما در هر هفته چه تعداد صفحاتی از کتاب درسی را باید تدریس کنید.

پلان سالانه مخصوص ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفتۀ اول	هفتۀ دوم	هفتۀ سوم	هفتۀ چهارم
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس				
زمستان	جدی	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو				
	حوت				
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

پلان سالانه مخصوص ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفتهٔ اول	هفتهٔ دوم	هفتهٔ سوم	هفتهٔ چهارم
بهار	حمل				
	ثور				
	جوزا				
تابستان	سرطان			امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی		
	سنبله				
خزان	میزان				
	عقرب				
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

رهنمای تدریس درس حمد

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	حمد
هدف کلی	آشنایی با حمدیه سرایی در ادبیات دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• با اشعار حمدیه در زبان دری و زنده گینامه شیخ فرید الدین عطار آشنا شوند. • توانایی درست خواندن، درست نوشتن، گوش دادن و سخنرانی در وجود شان تقویه گردد. • احساس و علاقه مندی دینی و عقیدتی شان بیشتر گردیده میل و رغبت برای خواندن آثار حمدیه پیدا کنند.
روش‌های تدریس	• خواندن و نوشتن • تحلیل و توضیح • پرسش و پاسخ • کار گروهی و انفرادی
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب درسی، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر ...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، تنظیم صنف، تبریک گفتن سال تعلیمی جدید و آشنایی با شاگردان. • نظر خواهی از برداشت شاگردان در رابطه با کتاب و درس‌های سال گذشته. • طرح چند سؤال از متن درس، به طور شفاهی .	• جواب سلام را می‌دهند و احوال‌پرسی می‌کنند. • نظر خود را در مورد درس‌های سال گذشته ابراز می‌کنند. •دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز کنید. • شاگردان را متوجه صفحهٔ کتاب و عنوان درس نموده شعر را با آواز بلند و رسا بخوانید واژه‌های جدید را معنا و بیت‌ها را توضیح و تشریح کنید. • از شاگردان بخواهید که به نوبت هر کدام یک مصراع شعر را بخوانند و شرح کنند. اگر اشتباهی در قسمت خواندن و تلفظ کلمه‌ها داشتند تصحیح کنید. • سپس برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را از درس ارائه شده طرح نمایید.	• متوجه صفحهٔ کتاب شده به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • به خواندن متن و تلفظ کلمه‌ها دقت می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ دقیق ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان پاسخ گفته شود و آن‌ها را به پرسیدن تشویق کنید. (وقت در نظر گرفته شود)		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام، احوال‌پرسی، دقت در وضع جسمی و روحی شاگردان . • گرفتن حاضری، تنظیم صنف و پرسیدن از غیر حاضران. • ارزیابی درس گذشته با طرح کردن چند پرسش به طور شفاهی صورت گیرد.	• احوال‌پرسی می‌کنند و به حاضری جواب می‌دهند . • به سؤال‌ها جواب درست ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • شاگردان را متوجه صفحه کتاب نموده بخش انشا و نگارش را بخوانید و توضیحات همه جانبه ارائه نمایید. • از شاگردان بخواهید تا به نوبت متن آیین انشا و نگارش را با آواز بلند بخوانند. متوجه باشید تا شاگردان کلمه‌ها را درست تلفظ کنند. • مفهوم متن آیین نگارش را به صورت شفاهی ارائه نمایید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مفهوم درس بخش آیین نگارش را بیان نمایند. • سپس بخش بیاموزیم توضیح و تشریح شود و لغات درس معنا شود. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را از بخش نگارش و بیاموزیم طرح کنید.	• به درس گوش می‌دهند. • درس را به نوبت می‌خوانند و کلمه‌ها را درست تلفظ می‌کنند. • چند تن از شاگردان به نوبت مفهوم درس را به صورت شفاهی بیان می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ آن به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً ناگفته مانده باشد، پاسخ داده شود؛ همچنان به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه گردد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

<table>
<tr><th>عناوین مطالب</th><th>فعالیت‌های معلم</th><th>فعالیت‌های شاگردان</th><th>زمان</th></tr>
<tr><td>بخش مقدماتی</td><td>• سلام و احوال‌پرسی، ایجاد ارتباط عاطفی با شاگردان.
• گرفتن حاضری، تنظیم صنف.
• ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش.</td><td>• جواب سلام را می‌دهند
• به پرسش‌ها جواب‌های درست ارائه می‌کنند.</td><td>(۱۰) دقیقه</td></tr>
<tr><td rowspan="3">قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)</td><td><u>املا و نگارش</u>
متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا بنویسند:
قطعه
چون جامهٔ چرمین شمرم صحبت نادان
زیرا که گران باشد و تن گرم ندارد
از صحبت نادان بترت نیز بگویم
خویشی که توانگر شد و آزرم ندارد
زین هر دو بتر دان تو شهی را که در اقلیم
با خنجر خونریز دل نرم ندارد
زین هر سه بتر نیز بگویم که چه باشد
پیری که جوانی کند و شرم ندارد
• به شاگردان هدایت بدهید تا فعالیت‌های بخش املا و نگارش را طبق هدایت کتاب درسی اجرا نمایند.</td><td>• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند.
• یک شاگرد صورت درست املا را روی تخته می‌نویسد تا دیگران متوجه اشتباه خود شده آن را اصلاح نمایند.
• مطابق هدایت معلم عمل می‌کنند.</td><td rowspan="3">(۳۰) دقیقه</td></tr>
<tr><td><u>کار گروهی و سخنرانی</u>
• فعالیت‌های این بخش را در صنف مطرح نموده و به شاگردان توضیح دهید که در چه مواردی با هم گفتگو کرده به نتیجه برسند، در ضمن یک نفر شان همه نظریات را یادداشت کند و آن را در برابر صنف بخواند. سپس از شاگردان بخواهید تا دیگر قسمت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب اجرا کنند.</td><td>• شاگردان مطابق هدایت فعالیت‌ها را انجام می‌دهند.</td></tr>
<tr><td><u>خود آزمایی</u>
• پرسش‌های بخش « خود آزمایی» را به صورت شفاهی مطرح نمایید تا از یکسو تحکیم یادگیری صورت گیرد و از طرف دیگر شاگردان از یادگیری خود اطمینان حاصل نمایند.</td><td>• شاگردان سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب می‌دهند.</td></tr>
<tr><td>کار خانه‌گی</td><td colspan="2">کارخانه گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به آن‌ها هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.</td><td>(۳) دقیقه</td></tr>
<tr><td>سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها</td><td colspan="2">به پرسش‌های شاگردان پاسخ داده شود، اگر آن‌ها سؤالی نداشتند معلم خود چند سؤال را در مورد درس مطرح نماید.</td><td>(۲)</td></tr>
</table>

معلومات اضافی

نوح علیه السلام از جمله پیامبرانی بود که خداوند او را برای هدایت قومش فرستاد کـه درآن زمـان آن‌هـا بـه شـرک و بـت پرسـتی روی آورده و در گمراهی و کفر غرق شده بودند. نوح (ع) مدت ۹۵۰ سال قومش را به پرستش خدای یگانه دعوت کرد و گفـت: بـی گمـان مـن شما را از عذاب آشکار و شدید الهی بر حذر می‌دارم. راه نجات شما فقـط ایـن اسـت کـه تنهـا خـدا را پرسـتش کنیـد، از بـدیها و گناهـان دوری جویید؛ ولی قوم نوح به نصیحت و خیر خواهی او پاسخی ندادند و به تهدیدات الهی توجـه و اعتنـایی نکردنـد. حـق تعـالی بـه نـوح فرمان داد تا کشتی بسازد در سه طبقه، یک طبقۀ آن برای کسانی بـود کـه بـه خداونـد ایمـان آورده بودنـد، طبقـۀ دوم بـرای حیوانـات و طبقه سوم برای پرنده گان. خداوند متعال طوفانی فرستاد و کسانی که ایمان نیاورده بودند همه غرق شدند.

لوط از جمله پیغمبرانی بود که قوم خود را برای ایمان به خدا فرا خواند. آن‌ها را تشویق بـه تـرک گناهـان و کـارهـای ناشایسـتۀ کـه در آن‌ها غرق بودند می‌کرد؛ اما قوم او به جای این‌که ارشاد و رهنمودهای او را قبول نمایند و بـه دعـوت او پاسخ مثبـت دهنـد، او را تهدیـد کردند، تا وقتی که عذاب مقدر شدۀ الهی نازل شد، شهری که لوط (ع) در آن زنـده گـی مـی‌کـرد، زیـر و رو گردیـد و در اثنـای زیـر و رو شدن قوم با سنگ‌های محکم سنگباران می‌گردیدند.

باران پیاپی از سنگ به صورت منظم بر سر شان فرو می‌ریخت تا عذاب خدا را بچشد و معلـوم شـود کـه عـذاب الهـی از سـتمکاران گنـاه پیشه دور نیست.

ابراهیم خلیل الله از پیامبران و پسر آذر بت تراش بود. ابراهیم نمرود و مردم را از بت پرستی باز مـی‌داشـت و بـه پرسـتش خـدای یگانـه دعوت می‌کرد؛ ولی نمرود دعوت او را نپذیرفت و سر انجام به راهنمایی ابلیس دسـتور داد کـه ابـراهیم (ع) را گرفتنـد و در آتـش انداختنـد. به فرمان خدای تعالی آتش سرد شد و گلستان گشت و ابراهیم (ع) نجات یافت.

داوود (ع) از پیامبران و از نواده گان یعقوب (ع) است که آوازی خوش داشت و هنگـامی کـه کتـاب آسـمانی (زبـور) را کـه بـرایش نـازل شده بود می‌خواند، پرنده گان از پرواز باز می‌ماندند.

سلیمان پسر داوود (ع) بود که خدای تعالی هم پیغمبری به او داد و هم پادشاهی، انگشتری داشت که اسم اعظـم بـر آن نوشـته بـود تـا به برکت آن آدم، پری، دیو، پرنده گان، حیوانات و باد مطیع او شده بودند. باد هـر چـه در قلـمرو شـــاهی او مـی‌گذشـت بـه گـوش او می‌رساند و تخت او را به هر جا که می‌خواست می‌برد.

چون سلیمان (ع) خبر قدرت بلقیس را شنید، آهنگ جنگ با او کرد. بلقـیس کـه دانسـت او پیغمبـر اسـت، خواسـت کـه بـه درگـاهش بشتابد؛ ولی سلیمان فرمود تا باد، تخت بلقیس را بر دارد و به درگاه او حاضر کند. بلقیس به سـلیمان (ع) ایمـان آورد و بـه همسـری او در آمد.

یونس (ع) از جملۀ پیامبرانی است که خداوند متعال او را فرستاد تا قومش را به ایمان به خـدا و توبـه و برگشـت از گناهـان شـان دعـوت کند؛ ولی آنان بر گناهان خود اصرار ورزیدند و به دعوت یونس (ع) توجهی نکردند. سر انجام یونس آنـان را بـه نـزول عـذاب الهـی تهدیـد کرد و گفت: این عذاب بعد از مدتی بر شما نازل می‌شود.

یونس (ع) گمان برد که رسالت خود را ابلاغ کرده و تمام وظایفی را که به عهده داشته انجام داده است، بـه سـبب اصـرار قـومش بـر کفـر و گناه، با عصبانیت از شهر خارج شد و به مسافرت خود ادامه داد تا این‌که به کنار دریا رسید، کشتی یـی را دیـد کـه آمـاده حرکـت اسـت، از سر نشینان آن خواست او را بر کشتی سوار کنند که قبول کردند. کشتی به حرکت در آمـد؛ ولـی خداونـد بـاد شـدید و خطرنـاکی را بـر دریا مسلط کرد، کشتیبانان و سر نشینان ، گفتند: شخص خطا کاری در میان ماست، بین خود مشورت کردند رأی شـان بـر ایـن شـد کـه قرعه بکشند و هر که قرعه به نامش اصابت کرد او را به دریا بیاندازند. سه بار قرعه کشی نمودند قرعـه بـه نـام یـونس (ع) اصـابت کـرد، وی خود را به آب انداخت، ماهی او را بلعید و او چهل روز در شکم ماهی ماند و توبه کـرد. خـدا توبـه او را پـذیرفت و او را از شـکم مـاهی بیرون آورد. یونس(ع) به سبب ضعف مزاج بر لب دریا ماند تا چهل روز آهویی او را شیر داد و درختی بر او سـایه افکنـد تـا قـوت گرفـت و نزد قوم خود باز گشت.

رهنمای تدریس درس نعت شریف

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نعت شریف
هدف کلی	آشنایی بیشتر با خاتم پیامبران، خصوصیات و ویژه‌گی‌های او و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با اخلاق، صفات و مقام والای حضرت محمد (ص) آشنا شوند. • توانایی خواندن، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • احساس و علاقه مندی به مسایل عقیدتی در وجود شان بیشتر گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر، در صورت امکان تصویری از مدینهٔ منوره.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، اخذ حاضری ملاحظه کار خانه‌گی • برای ارزیابی درس گذشته از یک شاگرد بخواهید تا مفهوم کلی درس گذشته را به زبان ساده بیان کند. • طرح چند پرسش از متن درس، به گونه شفاهی.	• ادای سلام نموده به حاضری پاسخ می‌دهند و کارهای خانه گی شان را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • یک شاگرد مفهوم درس گذشته را می‌گوید. • دقت کرده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش اول درس (متن)	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز کنید: • درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید بر نکات مهم و دشوار تأکید بیشتر نمایید و معانی واژه‌های مشکل توضیح شود. • از شاگردان بخواهید به نوبت مقابل صنف آمده یک یک بیت شعر را بخوانند و توضیح کنند، در جریان خواندن اگر در تلفظ برخی از واژه‌ها به مشکل مواجه شدند کمک و رهنمایی شوند. • از چند شاگرد بخواهید تا مفهوم کلی شعر را با زبان ساده بیان نمایند. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را از متن درس طرح کنید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • چند شاگرد به نوبت مفهوم کلی درس را با زبان ساده بیان می‌کند. • به پرسش‌ها پاسخ درست ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود؛ همچنان سؤال‌هایی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • طرح چند پرسش از مفاهیم و واژه‌های مشکل درس روز قبلی	• سلام و احوال‌پرسی • جواب دادن به حاضری دقت کرده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند بزرگ آغاز گردیده و مراحل زیر تطبیق گردد: • خواندن متن بخش« آیین انشا و نگارش» با صدای بلند، طوری که همه بتوانند آن را بشنوند؛ همچنان تلفظ واژه‌ها و جمله‌ها شمرده و واضح صورت گیرد. • نوشتن نکات مهم این بخش روی تخته • متن کامل درس توسط چند شاگرد به اساس نوبت در مقابل صنف خوانده شود. • از چند شاگرد بخواهید که قسمت‌های مختلف «انشا و نگارش» را بخوانند و توضیح نمایند. • متن بخش « بیاموزیم » را بخوانید و آن را توضیح و تشریح کنید.	• به درس گوش فرا می‌دهند و نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • چند شاگرد به نوبت متن کامل انشا و نگارش را می‌خوانند. • طبق هدایت عمل می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نکات اساسی درس را توضیح نموده خلاصهٔ آن را ارائه کنید.		(۲) دقیقه
سؤالهای شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ بگویید؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و گرفتن حاضری • جهت ارزیابی درس گذشته از دو شاگرد بپرسید: در نگارش دانستن و آشنایی با کدام علوم ضروری است؟	• جواب سلام را می‌گویند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا بنویسند: در مجلس کسری سه تن از حکما جمع آمدند، فیلسوفی از روم و حکیمی از هند و بزرجمهر، تا سخن به آنجا رسید که سخت ترین چیزها چیست؟ رومی گفت: پیری و سستی و ناداری و تنگدستی، هندی گفت: که تن بیمار با اندوه بسیار، بزرجمهرگفت: نزدیکی اجل با دوری از حسن عمل، همه به قول بزرجمهر باز آمدند. • به چند شاگرد هدایت داده شود که به نوبت بقیه فعالیت‌های این بخش را روی تخته کار کنند.	• شاگردان متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • مطابق هدایت معلم عمل می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
	<u>کار گروهی و سخنرانی</u> فعالیت‌های این بخش را به شاگردان واضح ساخته و بگویید که در چه موردی با هم گفتگو کنند، در ضمن یک شاگرد نظریات تمام گروه‌ها را یادداشت نموده و آن را در مقابل صنف بخواند؛ سپس بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی ، انجام بدهند.	• در مورد مفهوم درس بحث و گفتگو می‌کنند، یک شاگرد نظریات را یادداشت و به دیگران می‌خواند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند.	
	<u>خود آزمایی</u> سؤال‌های این بخش به صورت شفاهی طرح شود که از یک طرف درس تحکیم یابد و از طرف دیگر از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید. شاگردان تشویق و رهنمایی شوند.	• پرسش‌ها را به صورت شفاهی جواب می‌گویند.	
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

کمالات نفسانی پیامبر (ص)

رسول اکرم (ص) در فصاحت زبان و بلاغت کلام آشکار در جایگاهی ممتاز قرار داشت. سلامت سرشت و درخشش لفظ و رسایی سخن و درستی معانی و کمی تکلف و بهره مندی از سخنان جامع – کلمه‌های اندک که مفاهیم بسیار گسترده دارند– و حکمت‌های شگفت از ویژه گی‌های پیامبر (ص) بود. آن حضرت لهجه‌های عرب را می‌دانست و با هر قبیله ای به لهجهٔ خود شان سخن می‌گفت. در وجود آن حضرت بدیهه گویی و فصاحت بیان بادیه نشینان و درخشش واژه گان شهر نشینان و جلوهٔ سخنان اش، گرد آمده و وحی الهی نیز در این زمینه مدد کار آن حضرت بود.

تحمل و بردباری و عفو به هنگام قدرتمندی و صبر و پایداری در برابر ناگواری‌ها صفاتی بود که خداوند پیامبرش را بدآن‌ها تربیت کرده بود. از هر فرد بردباری، لغزشی دیده شده و خطایی از او به یاد مانده؛ ولی آن حضرت به رغم ازار بسیاری که دید، صبر از کف نداد و افراط نادانان جز بر حِلمَش نیفزود.

رسول اکرم (ص) بیش از همه به پیمان خویش وفادار بود و صلهٔ رحم به جای می‌آورد و بیش از سایرین بر مردم شفقت و مهربانی می‌کرد. در حُسن معاشرت و ادب و اخلاق خوش، برتر از دیگران بود. پیامبر(ص) بد گفتار نبود، کسی را لعنت نمی‌کرد و در بازار و معابر به صدای بلند سخن نمی گفت، بدی را با بدی مجازات نکرده؛ بلکه با عفو و گذشت پاسخ می‌داد. هرگز نمی گذاشت کسی به عنوان احترام پُشت سرش گام بردارد . در خوراک و پوشاک بین خود و بَردَه گان و کنیزان‌اش فرقی قایل نبود، هرگز به خادم خویش خشمگینانه سخنی نگفت و او را به سبب انجام یا ترک کاری سرزنش و عتاب نکرد. حضرتش مساکین را دوست می‌داشت و با آنان همنشینی می‌کرد. در تشییع جنازهٔ ایشان حضور می‌یافت و هرگز فقیری را به سبب تهیدستی خوار نمی شمرد. در یکی از سفرها فرمود تا غذایی از گوشت گوسفند آماده کنند. مردی گفت: ذبح گوسفند با من، دیگری گفت: پوست کَندنش با من، سومی گفت: پختن اش با من. پیامبر (ص) فرمود: گرد آوری هیزم با من. گفتند: ما به جای شما هیزم گرد می‌آوریم، فرمود: می‌دانم که به جای من چنین کاری می‌کنید؛ ولی نا پسند می‌دارم که یاران دارای امتیاز ببیند، آنگاه برخاست و به جمع آوری هیزم پرداخت.

پیامبر همیشه گشاده رو و خوش خُلق و نرم خو بود، نه درشتخو و سنگدل بود و نه به صدای بلند سخن می‌گفت، ناسزا گو و سرزنشگر و ستایشگر" بیمورد " نبود. اگر کار و کردار کسی را نمی پسندید خود را بی خبر وانمود کرده؛ اما از اصلاح او نومید نمی شد. از سه چیز پرهیز و ابا داشت: خود نمایی، پُر گویی و دخالت در کاری که به او مربوط نبود.

حضرت محمد(ص) از آنچه دیگران را به خنده وا می‌داشت می‌خندید و از آنچه دیگران را شگفت زده می‌کرد، در شگفت می‌شد و دربرابر تلخ کلامی شخص غریب ، بردباری کرده و می‌فرمود: اگر نیازمندی را دیدید حاجتش را بر آورده سازید ، سپاس جز از آنکه به او نیکی شده است، طلب نمی شود.

" خارجة بن زید" گفته است: پیامبر(ص) در مجالس با وقارترین مردم، غالباً سکوت کرده و جز درصورت نیاز لب به سخن نمی‌گشود و از کسی که سخن زشت می‌گفت، روی می‌گرداند. خنده اش تبسم بود، کلامش فصل الخطاب بود، نه فزون از اندازه و نه کمتر.

خندهٔ اصحاب آن حضرت نیز در پیشگاهش برای تکریم و تبعیت از او ، تبسم بود.

این ویژه گی‌ها دل‌ها را به پیامبر(ص) نزدیک و او را محبوب قلب‌های مردم می‌ساخت و از او رهبری به وجود آورد که سرکشی و غرور قومش را چنان به نرمش مبدل ساخت که گروه گروه به دین خدا در آمدند.

درس سوم

رهنمای تدریس درس بزرگی جهان

شرح مطالب	عناوین مطالب
بزرگی جهان	**موضوع درس**
آشنایی با جهان خلقت و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با جهان خلقت آشنا شوند و از بحث آیین انشا و نگارش معلومات عمومی در نگارش را بدانند. • تقویت مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر • علاقه مندی و احساس به عظمت و آفرینش جهان خلقت در وجود شان تقویت گردد.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل	**روش‌های تدریس**
کتاب، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر...	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری ● ارزیابی درس گذشته ● طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	● ادای سلام نموده به حاضری پاسخ می‌دهند و کارهای خانه گی شان را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. ● دقت کرده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام و یاد خداوند آغاز یافته، مراحل زیر تطبیق گردد: ● توجهٔ شاگردان را جلب نموده، عنوان درس (بزرگی جهان) را برجسته روی تخته بنویسید و از آن‌ها بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. ● متن درس را با آواز بلند بخوانید مفهوم آن را توضیح، تشریح و واژه‌های جدید و مشکل آن را معنا نمایید. ● برای تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند و مفهوم آن را با زبان ساده بیان کنند. ● برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را از متن درس طرح کنید.	● متن درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. ● به درس گوش فرا می‌دهند. ● چند شاگرد متن درس را با آواز بلند می‌خوانند و مفهوم آن را با زبان ساده بیان می‌نمایند. ● به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	شاگردان اگر پرسشی در مورد درس داشته باشند می‌توانند بپرسند. معلم گرامی برای هر پرسش پاسخی می‌گوید تا قناعت شاگردان حاصل شود. ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری. • برای ارزیابی درس گذشته از دو شاگرد بخواهید تا برداشت خود را از آن، در چند جمله بیان کنند.	• جواب سلام را می‌گویند و احوال پرسی می‌کنند. • برداشت خود را از درس گذشته در چند جمله بیان می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
بخش دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند بزرگ و توانا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق می‌گردد: • نکات مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید متن آیین انشا و نگارش را با صدای بلند بخوانند. آن‌ها را تشویق و رهنمایی کنید. • سپس خود درس را با آواز بلند بخوانید و در مورد معلومات بیشتر ارائه کنید. قسمی که همه شاگردان بشنوند و بفهمند. • بخش بیاموزیم را با آواز بلند بخوانید و توضیح نمایید. • به شاگردان هدایت دهید تا از هر گروه یک شاگرد، کلمه‌های (سودمند، افلاک، آشفته‌گی، شتابان، قلمرو، خلوت، بیکران، تندرو و لنگر) را در جمله به کار برده روی تخته بنویسند.	• چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به توضیحات گوش فرا می‌دهند. • به توضیح معلم دقت می‌کنند. • از هر گروه یک شاگرد، واژه‌ها را در جمله به کار برده روی تخته می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت بدهید تا پرسش‌های شان را در قسمت درس مطرح نمایند، در غیر آن برای اطمینان خود پرسش‌هایی را طرح کنید.		(۳) دقیقه

ساعت سوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته چند پرسشی را طرح کنید.	• ادای سلام نموده به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس را با نام خداوند متعال آغاز نموده و مراحل زیر تطبیق گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا بنویسند: **حکایت** یکی از ملوک بی انصاف پارسایی را پرسید از عبادت‌ها کدام فاضلتر است؟ گفت: خواب نیم روز تا در آن یک نفس خلق را نیازاری: ظالمی را خفته دیدم نیمروز گفتم این فتنه است خوابش برده به وآنکه خوابش بهتر از بیداری است آن چنان بد زنده گانی مرده به **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • شاگردان را رهنمایی کنید که فعالیت‌های این بخش را چگونه اجرا کنند و در چه موردی بحث و گفتگو نمایند. به شاگردان دیرآموز وقت بیشتر داده شود. **<u>خود آزمایی</u>** • از شاگردان بخواهید تا سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب دهند، تا از یادگیری آن‌ها اطمینان حاصل نمایید. شاگردان تشویق و رهنمایی شوند.	• متن را املا می‌نویسند. • فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت اجرا می‌کنند. • به سؤال‌ها جواب درست و قناعت بخش ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده می‌شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه گردد و همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند، توسط خود معلم مطرح شود. پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

وجود آسمان، زمین و آنچه در میان آن‌هاست و همچنین گردش منظم جهان، بر وجود خالق یکتای بی همتا دلالت می‌کند و هر انسان متفکر و با هوش می‌تواند به هستی او پی ببرد و ذات یکتا را بشناسد و دریابد که آفرینندهٔ هستی مالک جهان و جهانیان می‌باشد، یگانه و بی شریک است و بر این قول انسان‌های مُوَحد باور دارند. و نیز روایت است که روزی حضرت پیامبر (ص) با یاران خود از جایی گذر می‌کردند چشمش به پیره زنی افتاد که با چرخ نخ ریسی خود نخ می‌ریسید، نزدیک رفتند و بعد از سلام و احوال‌پرسی از او سؤال نمودند:

که تو خدا را چطور شناختی؟

پیره زن بعد از کمی تعمق و تفکر دست از چرخ برداشت، چرخ از حرکت ایستاد و آن وقت رو به حضرت پیامبر (ص) کرده پاسخ داد:

این چرخ با این کوچکی بدون گردان من گردش نمی‌کند، جهان با این بزرگی چطور می‌تواند به خودی خود گردش کند بعد از آن‌که دانستیم خداوند موجود است باید بدانیم که خدا یگانه است و هیچ گونه شریک برای او نیست؛ چنانکه دو زن در یک خانه، دو حاکم در یک شهر و دو پادشاه در یک کشور با هم نمی سازند اگر دو خدا هم می‌بود نظام هستی بر هم می‌خورد، پس دانستیم که پیدا کنندهٔ جهان ذات اقدس متعال است و خداوند ذات یگانه می‌باشد و این یگانه گی تنها زیبندهٔ خالق هستی است که تمام نعمات را برای ما ارزانی فرموده و انسان را اشرف مخلوقات آفریده است. اگر بر وجود خود دقت کنیم هر یک از این اعضای ما نعمات خیلی‌ها ارزشمندی است که شکر آن را بجا آوریم.

درس چهارم

رهنمای تدریس درس فرهنگ مطالعه

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	فرهنگ مطالعه
هدف کلی	آشنایی به فرهنگ مطالعه و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• روش‌های مطالعه را فرا گرفته و با فرهنگ آن آشنا شوند و از بخش آیین انشا و نگارش (استعداد و ممارست در نگارش) را فرا گیرند. • توانایی تفکر و تحلیل در وجود شان رشد و انکشاف یابد. • احساس و علاقه مندی مطالعه در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کارانفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، توش، تخته، تباشیر و سایر مواد لازم

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کارخانه گی و اخذ حاضری • درس گذشته را با درس جدید ارتباط دهید. • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی نموده کار خانه‌گی خویش را جهت ارزیابی روی میز می‌گذارند. • دقت نموده پاسخ قناعت بخش ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خداوند توانا آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا در وقت تعیین شده متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های که برای‌شان مشکل است بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند بخوانید، واژه‌های مشکل و جدید آن را توضیح کنید. • جهت تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت مقابل صنف آمده یک یک پاراگراف را با آواز بلند بخوانند. • برای تحکیم درس و اطمینان از یادگیری شاگردان چند سؤالی را از درس طرح کنید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل آن را بیرون‌نویس می‌کنند. • شاگردان به درس گوش فرا می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت یک یک پاراگراف را با آواز بلند می‌خوانند. • به سؤال‌ها پاسخ درست ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم مفهوم کلی درس را با نکات اساسی آن یکبار دیگر توضیح می‌دهد.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ● برای ارزیابی درس گذشته چند پرسشی را مطرح کنید.	● ادای سلام نموده در تنظیم و ترتیب صنف سهم گرفته به حاضری جواب می‌دهند. ● دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس را با نام خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: ● عنوان بخش انشا و نگارش را برجسته روی تخته نوشته متن را با آواز بلند بخوانید و نکات مهم آن را توضیح دهید. ● سپس از چند شاگرد دیر آموز و کم جرأت بخواهید تا به اساس نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند بخوانند. ● به شاگردان هدایت بدهید تا از هر گروه دو شاگرد یک یک جمله در مورد اهمیت مطالعه روی تخته بنویسند. تشویق و رهنمایی شوند. ● سپس عنوان بخش بیاموزیم روی تخته نوشته شود و متن را طوری که همه بتوانند آن را بشنوند، بخوانید. بعد از چند شاگرد بخواهید تا موضوعات عمده و اساسی درس را بیان نمایند. ● برای تحکیم درس، چند پرسشی را مطرح کنید.	● با دقت گوش فرا می‌دهند. ● به اساس نوبت در مقابل صنف درس را با آواز بلند می‌خوانند. ● از هر گروه دو شاگرد در مورد اهمیت مطالعه یک یک جمله روی تخته می‌نویسند. ● با دقت گوش می‌دهند. ● در فعالیت این بخش سهم می‌گیرند. ● به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نکات اساسی و مفاهیم کلی درس را بیان کنید، خلاصه و نتیجهٔ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت بدهید تا پرسش‌های شان را در قسمت درس مطرح نمایند، در غیر آن برای اطمینان خود پرسش‌هایی را طرح کنید. ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درس سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح پرسش‌های زیر: - برای رشد استعداد در نگارش به چه بیشتر نیاز است؟ - مطالعهٔ زیاد در زنده‌گی چه فایدهٔ دارد؟	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند و به حاضری پاسخ می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به طور املا بنویسند: پادشاهی را شنیدم که به کشتن بیگناهی اشارت کرد. بیچاره در آن حالت نومیدی مَلِک را دشنام دادن گرفت و زشت گفتن، که گفته اند هر که دست از جان بشوید، هر چه در دل دارد بگوید. وقت ضرورت چو نماند گریز دست بگیرد سر شمشیر تیز گلستان سعدی **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده در مورد فواید مطالعه سخنرانی کند. • به شاگردان هدایت بدهید تا برداشت شان را از مطالعه بنویسند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد آمده نتیجه را به دیگران بگوید. **<u>خود آزمایی</u>** • از شاگردان بخواهید سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب بگویند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها را تشویق و رهنمایی کنید.	• املا می‌نویسند. • یک شاگرد متن املا را روی تخته می‌نویسد، تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • از هر گروه یک شاگرد در مورد فواید مطالعه سخنرانی می‌کند. • مطابق هدایت فعالیت را انجام می‌دهند. • دقت نموده پاسخ‌های متفاوت می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده‌گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازید که قناعت همهٔ آن‌ها را فراهم سازد. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

اهمیت مطالعه

این یک حقیقت مسلم وغیر قابل انکار است که مطالعه و کتاب خوانی روش اصلی افزایش سطح آگاهی دانش افراد جامعه محسوب می‌شود. دنیای متمدن امروز فقط از کسانی استقبال می‌کند که آگاه و مسلط بر علوم جدید و تازه و مهارت‌های زمان کنونی باشد. عصریکه ما در آن زنده‌گی می‌کنیم بدون شک به انسان‌های ضرورت مبرم دارد که آزاد اندیش، صلح دوست، صادق، پر تلاش و کوشا بوده در کسب دانش و اطلاعات جدید غفلت ننمایند. که این امر می‌تواند فقط و فقط از طریق مطالعهٔ پیگیر و منظم در پرتو یک پلان تنظیم شده میسر باشد.

آغاز مطالعه را جدی بگیرید تا اثر بخشی آن زیاد باشد

دانشمندان تعلیم و تربیت را عقیده بر این است که یکی از مراحل مهم در مطالعه همانا مرحلهٔ شروع مطالعه است، که مطالعه کننده اهدافی را در این مرحله در ذهن ترسیم می‌کند و با در نظر داشت همین اهداف، انگیزهٔ خویش را برای مطالعهٔ خوب و اثر بخش بالا می‌برد.

شروع مطالعه باید با علاقمندی و نشاط فراوان همراه باشد، مطالعه کننده گان باید مطالعه را با فال نیک آغاز نمایند، که می‌توانند بر تمامی دشواری‌های مدت زمان مطالعه به خوبی فایق آیند و مطابق به پلان، مطالب مورد نظر را به اتمام رسانند و از آن سود لازم را به دست آورند.

مطالعه با اثرات مثبت

مطالعه زمانی اثر بخش است که مطالعه کننده پای بند شروط ذیل باشد:

۱- شرط مهم و اساسی در مطالعه همانا درک معنا و مفهوم مطلبی است که مطالعهٔ کننده سرگرم مطالعهٔ آن می‌باشد. مطالعهٔ کننده به هر قیمتی که است باید به این هدف برسد و این شرط را ادا سازد و غیر آن زمان را بیهوده به مصرف رسانیده و از آن حاصلی به دست نیاورده است.

۲- شرط دوم این است که مطالعهٔ را باید به عادت یومیه مبدل ساخت. برای هر شخص به ویژه شاگردان مکاتب، محصلان پوهنتون‌ها لازم است با حد اقل در ۲۴ ساعت ۲ ساعت وقت خویش را به خاطر کسب علم و دانش افزایی صرف مطالعهٔ کتب، مجلات، اخبار روزنامه‌ها و سایر نوشته‌های سودمند دیگر اختصاص دهند که ضامن آینده با سعادت و شگوفایی برای آن‌ها می‌باشد.

۳- شرط سوم این است که مطالعه را نباید به یک مکلفیت جبری تبدیل نمود. کار مطالعه باید با ذوق و علاقه طرح ریزی و پلان گزاری شود و این کار به ترتیبی انجام شود تا رفته رفته به عادت یومیه مبدل گردد.

بهترین زمان برای مطالعه

تجربه به اثبات رسانیده است که بهترین زمان برای مطالعه صبح وقت است؛ زیرا مغز بعد از یک دورهٔ طولانی استراحت در شب، آمادهٔ کار و فعالیت می‌باشد و مطالعه کننده می‌تواند با اعصاب آرام به مطالعهٔ مطلب مورد نظر بپردازد.

درس پنجم

رهنمای تدریس درس تربیت فرزند

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	تربیت فرزند
هدف کلی	آشنایی با مفاهیم کلی تعلیمی، تربیتی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با مفهوم کلی تربیت آشنا شوند و از بخش آیین انشا و نگارش (اهمیت زمان و مکان در نگارش) را فرا گیرند. • واژه‌های جدید و معانی آن‌ها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند . • توانایی اندیشه و قیاس، خوانش، گوش فرا دادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • علاقه مند آثار تربیتی شده به مطالعهٔ این گونه آثار بپردازند.
روش‌های تدریس	• پرسش و پاسخ • انفرادی و گروهی • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن
مواد ممد و ممکن درسی	قلم، کتابچه، کتاب، تخته، تخته پاک، تباشیر...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری ارتباط درس گذشته با درس جدید • با طرح چند پرسش درس گذشته را ارزیابی کنید. • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند و کارهای‌خانه‌گی خود را جهت ارزیابی روی میز می‌گذارند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش اول درس (متن)	درس را با نام خداوند بزرگ آغاز نموده مراحل زیر تطبیق می‌گردد: • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند. • توجه شاگردان را جلب نموده شعر را با آواز بلند و مناسب بخوانید و بیت به بیت توضیح نمایید. • از شاگردان بخواهد تا نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت کنند. • از چند شاگرد بخواهید که به اساس نوبت یک یک بیت متن درس را بخوانند و توضیح کنند. به شاگردان دیر آموز وقت بیشتر داده شود. • در آخر مفهوم کلی شعر را با زبان ساده بیان نمایید. • در پایان چند سؤال طرح نمایید تا از یادگیری شاگردان مطمئن شوید.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • با دقت گوش فرا می‌دهند. • نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به نوبت یک یک بیت را می‌خوانند و توضیح می‌کنند. • به مفهوم درس گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی درس، اساسی و خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. اگرشاگردان سؤالی نداشتند در مورد درس چند سؤالی را مطرح نمایید و به پاسخ آن بپردازید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته از چند شاگرد مفهوم بیت زیر را بپرسید: به پایان رسد کیسهٔ سیم و زر نباشد تهی کیسهٔ پیشه ور	• احوال پرسی می کنند و به حاضری جواب می‌گویند. • دقت می‌کنند و مفهوم بیت را بیان می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
بخش دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند متعال آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا متن بخش آیین انشا و نگارش را در وقت تعیین شده خاموشانه بخوانند و معنای کلمه‌های جدید و مشکل متن درس را بیرون نویس کنند. • متن هر دو بخش را با آواز بلند و مناسب بخوانید و کلمه‌های یادداشت شده شاگردان را معنا نموده، توضیح دهید. • برای تقویت مهارت خوانش و سخنرانی از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند و در مورد مفهوم آن سخنرانی کنند. • سپس بخش بیاموزیم را با آواز بلند بخوانید طوری که همه بتوانند بشنوند. • سؤال‌هایی از این بخش مطرح نمایید.	• شاگردان متن را خاموشانه می‌خوانند و کلمه‌های که برای‌شان مشکل است بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند، و معنای کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند و در مورد مفهوم آن سخنرانی می‌کنند. • با دقت گوش فرا می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از توضیح و تشریح معانی واژه‌های مشکل خلاصهٔ درس را برای شاگردان ارائه کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	● جواب سلام را می‌دهند. ● دقت نموده پاسخ می‌دهند.	● تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ● درس گذشته را با پرسش‌های زیر ارزیابی کنید: - سعدی در مورد تربیت فرزند چه گفته است؟ - کدام موضوعات اساس یک نگارش را تشکیل می‌دهد؟	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	● متن را املا می‌نویسند. ● مطابق هدایت عمل می‌کنند. ● فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت اجرا می‌کنند. ● به سؤال‌ها جواب‌های متفاوت ارائه می‌کنند.	**<u>املا و نگارش</u>** ● متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: حکیمی پسران را پند همی داد که جانان پدر، هنر آموزید که ملک و دولت دنیا اعتماد را نشاید و سیم و زر در سفر به محل خطر است یا دزد به یک بار ببرد یا خواجه به تفاریق بخورد؛ اما هنر چشمه یی زاینده است و دولت پاینده و اگر هنرمند از دولت بیفتد، غم نباشدکه هنر در نفس خود دولت است، هنرمند هر جا رود ، قدر بیند و بر صدر نشیند و بی هنر لقمه چیند و سختی بیند. ● به شاگردان هدایت بدهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را در صنف اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** شاگردان را رهنمایی کنید تا فعالیت‌های این بخش را چگونه اجرا کنند و در چه موردی با هم بحث و گفتگو کنند. **<u>خود آزمایی</u>** از شاگردان بخواهید سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب دهند. در قسمت جواب دادن سؤال‌ها با شاگردان همکاری نمایید.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده می‌شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان جواب مناسب ارائه گردد، سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

مدرسهٔ نظامیهٔ بغداد

مدرسه یی است که خواجه نظام الملک طوسی وزیر مقتدر الپ ارسلان و پسرش ملک شاه سلجوقی در سال ۴۵۹ هـ .ق. در بغداد بنیاد گذاشت. نظامیه به مدارس مهم اسلامی گفته می‌شد که به دست خواجه نظام الملک طوسی در شهرهای بزرگ اسلامی چون: بغداد، اصفهان، نیشاپور، بلخ، هرات بنیاد گذاشته شد. هر مدرسه مسجد، کتابخانه و شفاخانه داشت و در آن استادان و واعظان به تربیت شاگردان سرگرم بودند. شاگردان از دورترین سرزمین‌های اسلامی به این مدارس روی می‌آوردند و تحصیل در نظامیه را از افتخارات علمی و اجتماعی خود می‌دانستند. در این نظامیهٔ کهن اسلامی برای رفاه استادان و محصلان جایی برای زنده گی تعیین شده بود. اعضای علمی و مدرسین این مدارس رتبه‌های گوناگون چون: مدرس، فقیه و خازن المکتبه (کتاب دار) داشتند.

برآمدن مدارس نظامیه، آغاز نهضت چشمگیر در گسترش دامنهٔ مدارس اسلامی شد و بسیاری از بزرگان علم و سیاست را بر آن داشت تا به پیروی از شیوهٔ خواجه نظام الملک مدارسی بنا کنند. مدرسهٔ نظامیه بغداد مرکز مهم سیاسی، اجتماعی و علمی در شرق دنیای اسلام شد و به اوج شهرت علمی و سیاسی خود رسید. این مدرسه همچنان مرکز مهم تبادل افکار، وعظ و آموزش علوم دینی به شمار می‌رفت، چنان که هیچ یک از مدارسی که به دست خواجه در دیگر شهرهای خراسان و عراق برآمد، از لحاظ سویهٔ علمی، آوازه و تعداد استاد و شاگرد با نظامیهٔ بغداد برابری نمی‌کند.

نظامیهٔ بغداد که در زمین بزرگ بنا شده بود در زیبایی، کاشی کاری و شیوهٔ ساختمان سازی در نوع خود بی مانند بود. این مدرسه بیش از سه قرن با شهرت و اعتباری بی مانند همچنان بر چهرهٔ بغداد در شرق اسلام می‌درخشید.

رهنمای تدریس درس دقیقی بلخی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	دقیقی بلخی
هدف کلی	آشنایی با شاعران و دانشمندان زبان و ادبیات دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با چهره‌های درخشان ادبیات دری و کارنامه‌های علمی و ادبی آن‌ها از جمله دقیقی بلخی آشنایی حاصل کنند. • واژه‌های جدید و معانی آن‌ها را فراگرفته در مکالمات روزانه از آن استفاده نمایند . • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و برداشت مطالب در وجود شاگردان تقویه گردد. • به تاریخ ادبیات دری علاقه‌مند شوند و احترام به مقام معنوی بزرگان را بیاموزند .
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، توش، تخته، تباشیر و سایر مواد لازم.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری ارتباط درس گذشته با درس جدید. برای ایجاد انگیزه از شاگردان می‌پرسد: • کدام شاعر قبل از فردوسی به نوشتن شاهنامه پرداخته بود؟	• بعد از ادای سلام به حاضری جواب می‌دهند و کار خانه‌گی خود را جهت ارزیابی روی میز می‌گذارند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش اول درس (متن)	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند. • سپس متن درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید طوری که همهٔ شاگردان بتوانند بشنوند. • واژه‌ها و اصطلاحات درس را توضیح نمایید. • از هر گروه سه شاگرد را انتخاب نموده تا به اساس نوبت هرکدام یک بیت درس را بخوانند و معنا کنند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها تشویق و رهنمایی شوند. • مفهوم شعر را به زبان ساده بیان نمایید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند و توضیح می‌دهند. • به توضیحات دقت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود تا پرسش‌های خود را مطرح نمایند در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته از دو شاگرد بخواهید تا مفهوم شعر را با زبان ساده بیان کنند.	• بعد از ادای سلام به حاضری جواب می‌دهند. دو شاگرد مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کند. .	(۱۰) دقیقه
بخش دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس را با نام خداوند توانا آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا بخش آیین انشا و نگارش را در وقت معین خاموشانه بخوانند و کلمه‌های که برای‌شان مشکل است بیرون نویس کنند. • متن این بخش را با آواز بلند و مناسب بخوانید و توضیح کنید واژه‌های جدید درس را معنا نمایید. • از چند شاگرد بخواهید تا یک یک پاراگراف درس را به نوبت در مقابل صنف بخوانند. • به شاگردان هدایت بدهید با توجه به پیام درس در مورد موضوع زیر، سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسند: شاعران نامدار افغانستان..	• درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه های جدید را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • در رابطه به موضوع ذکر شده سه سطر در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بعد از توضیح و تشریح متن درس و واژه‌های مشکل ، خلاصۀ درس را با زبان ساده بیان نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در پاسخ به هر پرسش شاگردان قناعت آن‌ها را فراهم کنید و در آخر ختم ساعت درسی و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته از شاگردان بپرسید: مراحل نگارش کدام‌ها اند؟ نام بگیرید.	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کند. • جواب می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
بخش سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را به شاگردان املا بگویید: حاتم طایی را گفتند که از خود بزرگ همت تر در جهان دیده یا شنیده ای، گفت: بلی، روزی چهل شتر قربان کرده بودم، امرای عرب را، پس به گوشهٔ صحرا به حاجتی برون رفته بودم خارکنی را دیدم که پشتهٔ فراهم آورده، گفتمش به مهمانی حاتم چرا نمی روی که خلق بر سماط او گرد آمده اند؟ گفت: هر که نان از عمل خویش خورد منت از حاتم طایی نبرد من او را به همت و جوان مردی از خود برتر دیدم. • بقیه فعالیت‌های این بخش، در صنف مطابق هدایت معلم اجرا شود. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** شاگردان در مورد مفهوم شعر دقیقی بلخی بحث نمایند، سپس از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده برداشت گروهش را با زبان ساده به دیگران بیان نماید. • بقیه فعالیت های این بخش نظر به تقاضای وقت در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** از شاگردان بخواهید تا به سؤال‌های این بخش به صورت شفاهی جواب دهند. معلم با آن‌ها همکاری کند. به شاگردان دیر آموز و کم جرآت وقت بیشتر داده شود.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • فعالیت‌ها را مطابق هدایت معلم اجرا می‌کنند. • در گروه‌های خود بحث می‌کنند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده نتیجه را به دیگران بیان می‌کند. • جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی مندرج در کتاب درسی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت دهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود تا پرسش‌های خود را مطرح نمایند در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

غزل در لغت به معنای شوخی، صحبت و معاشرت با زنان است و در اصطلاح اهل ادب عبارت از شعریست که دارای مطلع هم قافیه بوده و متباقی ابیات آن در مصرع دوم با مطلع هم قافیه باشد. تعداد ابیات غزل شش تا یازده بیت است و بیت آخر غزل را که معمولاً تخلص شاعر در آن ذکر می‌شود، به نام مقطع یاد می‌کنند.

موضوع غزل عشق و عرفان است که به شکل امروزی آن، توسط عارف بزرگ غزنه و شاعر توانای قرن ششم هجری سنایی غزنوی اساس گذاشته شده؛ سپس توسط مولانا جلال الدین بلخی، سعدی شیرازی، امیر خسرو دهلوی و حافظ شیرازی به اوج شهرت رسیده است. به طور نمونه:

ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی — نروم جز به همان ره که تو ام راهنمایی
همه درگاه تو جویم همه از فضل تو پویم — همه توحید تو گویم که به توحید سزایی

* * *

قصیده از قصد گرفته شده و معنای تقریبی مقصود را می‌رساند؛ چون شاعر در سرودن آن مقصدی دارد آن را قصیده خوانده اند. قصیده از خصوصیات شاعران و سخن پردازان عربی زبان بوده و به پیروی از آن‌ها در زبان دری راه یافته است. تا جایی که از اشعار دست داشتهٔ زبان دری بر می‌آید نخستین کسی که به این نوع شعر دست یازیده است ابو عبدالله جعفر رودکی از شاعران استاد عصر سامانی است که این گونه شعر توسط شاعران دربار غزنه چون: عنصری، فرخی سیستانی، منوچهری دامغانی و ده‌ها تن دیگر به حد کمال و رشد خود رسید.

موضوع قصیده در اوایل مدح سلاطین بود؛ ولی سنایی غزنوی اخلاق و عرفان را جانشین آن ساخت. قصیده شعریست دارای مطلع، به این معنا که دو مصرع آن دارای قافیه واحد بوده و متباقی ابیات آن در نیمهٔ دوم ابیات از مطلع پیروی می‌کند. در قصیده حد اقل بیت‌ها پانزده بیت است؛ ولی اکثر آن معلوم نیست و گاهی از چند صد بیت هم تجاوز می‌کند. نمونهٔ از قصیده:

الا یا خیمگی خیمه فروهل — که پیش آهنگ بیرون شد زمنزل
تبیره زن بزد طبل نخستین — شتربانان همی بندند محمل
نماز شام نزدیک است و امشب — مه و خورشید را بینم مقابل...

* * *

مثنوی یکی از قالب‌های خاص شعر فارسی دری بوده که در زبان عربی نیز به تقلید از فارسی دری ساخته شده است و آن را « مزدوجه » خوانده اند. مثنوی شعری است که هر دو مصراع آن دارای قافیهٔ واحد و مستقلی باشد. در زبان فارسی برای سرودن منظومه‌های مفصل رزمی، بزمی و عرفانی قالب مثنوی به کار می‌رود؛ مانند: مثنوی معروف مولوی، شاهنامه فردوسی، خمسهٔ نظامی، هفت اورنگ جامی. مثال:

درختی که تلخ است وی را سرشت — گرش بر نشانی به باغ بهشت
ور از جوی خلدش به هنگام آب — به بیخ انگبین ریزی و شهد ناب
سر انجام گوهر به کار آورد — همان میوهٔ تلخ بار آورد

فردوسی

رهنمای تدریس درس ناول چیست؟

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ناول چیست؟
هدف کلی	آشنایی به انواع ادبی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با ناول به حیث یک نوع ادبی منثور آشنایی حاصل کنند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • احساس و علاقه مندی به اصول نگارش پیدا نموده همچنان به مطالعۀ ناول علاقـه‌منـد شوند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • تحلیل و توضیح
مواد و لوازم ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، ، تخته، تباشیر، قلم ...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، اخذ حاضری، ملاحظهٔ کار خانه‌گی • ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند و کار خانگی خود را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • دقت نموده جواب می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • نخست عنوان درس و برخی نکات مهم آن را روی تخته بنویسید سپس متن درس را با صدای بلند و مناسب به خوانش بگیرید در بارهٔ ناول و خصوصیات آن که در متن تذکر داده شده به طور شفاهی به شاگردان معلومات دهید. • برای تقویت خوانش شاگردان از هر گروه دو شاگرد را مقابل صنف بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • هدایت دهید تا یک شاگرد ناول را تعریف نماید شاگرد دومی آن را روی تخته بنویسد و شاگرد سومی آن را از روی تخته بخواند. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند سؤالی را از آن‌ها مطرح کنید.	• نکات مهم درس را یادداشت می‌گیرند و به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • مطابق هدایت فعالیت را در صنف اجرا می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بعد از توضیح و تشریح لازم واژه ها، خلاصهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه می‌کند. پس از آن ختم درس و خداحافظی		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری. • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش از درس ساعت قبلی.	• جواب سلام را می‌گویند و به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خدا آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان درس (آیین انشا و نگارش) را روی تخته بنویسید؛ سپس درس را با آواز بلند بخوانید و در بارهٔ نکات مهم آن توضیح دهید. • از چند شاگرد بخواهید تا متن هر دو بخش را با آواز بلند در مقابل صنف بخوانند. • هدایت دهید تا از هر گروه یک شاگرد به اساس نوبت نکات عمده و مهم مرحله ایجاد فکر را روی تخته بنویسند و با آواز بلند بخوانند. • یک شاگرد واژه‌های جدید درس را روی تخته بنویسد، شاگرد دومی واژه‌ها را معنا نموده و شاگرد سومی در جمله به کار برده روی تخته بنویسد. • سپس بخش بیاموزیم را با آواز بلند بخوانید، توضیح و تشریح نمایید. • سؤالاتی را از بخش بیاموزیم بپرسید تا از یادگیری شاگردان اطمینان حاصل نمایید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • واژه‌ها را معنا و در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • به تشریح درس گوش می‌دهند. • به پرسش‌ها جواب‌های متفاوتی ارائه مینمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بعد از توضیحات لازم خلاصهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان پاسخ دهید و در صورت عدم طرح سؤال از جانب شاگردان، معلم خود به طرح سؤال بپردازد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس از دو ساعت قبلی با طرح چند پرسش	• احوال‌پرسی می‌کنند و به حاضری جواب می‌گویند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (فعالیت‌ها)	**املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: گل ناتوان به پروانه می‌گفت: از من مگریز، ببین چگونه سرنوشت ما را از هم جدا کرده – من می‌مانم؛ اما تو به هر سو بخواهی بال و پر می‌گشایی و میروی- با این همه ما دل در بند مهر یکدیگر داریم و دور از مردمان در کنار هم زنده‌گی می‌کنیم حتی چنان با هم شبیه استیم که گاه، ما هر دو را گل می‌شمارند. **کار گروهی و سخنرانی** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم درس مشوره نموده؛ سپس از هر گروه سه شاگرد مقابل صنف آمده در مورد سخنرانی کنند. • بقیه فعالیت این بخش مطابق هدایت اجرا گردد. به شاگردان کم جرأت وقت بیشتر داده شود. **خود آزمایی** • هدایت دهید تا یک شاگرد سؤال‌های این بخش را طرح کند، شاگرد دومی به جواب آن بپردازد.	• متن را املا می‌نویسند. • از هر گروه سه شاگرد در مورد مفهوم درس سخنرانی می‌کنند. • دقت نموده پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترس پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. درضمن به سؤال‌های احتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

داستان یا ناول Navel اصطلاح فرانسوی است که در زبان انگلیسی بـه آن short story یـا داسـتان کوتـاه می‌گویند. اگر ناول یا داستان بلند و طولانی باشد به آن رُمان گفته می‌شود. بنابران ناول اثری است روایتی که به نثر نوشته شده است.

این نوع ادبی در قرن نزدهم در کشورهای امریکا، فرانسه و روسیه به وجود آمد . و ویژه گی مهم نـاول کوتـاهی آن اسـت. این نوع ادبی بین یک‌هزار تا یازده هزار کلمه شامل می‌شود.

شمار شخصیت در داستان کوتاه کم بوده و این نوع داستان دارای یک حادثه محوری است که رویدادهای دیگری به خـاطر روشن ساختن آن حادثه آورده می‌شوند.

درس هشتم

رهنمای تدریس درس داستان کوتاه

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	داستان کوتاه
هدف کلی	آشنایی با داستان نویسی در زبان و ادبیات دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با خصوصیات و ویژه گی‌های داستان کوتاه آشنایی حاصل کنند و از بخش آیین انشا و نگارش مرحله تنظیم فکر را بدانند. • مهارت‌های خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکرشان تقویت گردد. • علاقه مندی به نگارش و نویسنده گی در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ • خواندن نوشتن • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر، قلم ...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی نموده به حاضری جواب می‌دهند و کار خانه‌گی خویش را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • به سؤال‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان درس را روی تخته نوشته متن درس را با آواز بلند بخوانید و در مورد خصوصیات داستان کوتاه توضیحات لازم را ارائه نمایید. • برای تقویت خوانش از شاگردان بخواهید که به اساس نوبت در مقابل صنف یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند مفهوم آن را با زبان ساده بیان کنند. • به شاگردان هدایت دهید تا واژه‌های جدید درس را معنا و در جمله‌ها به کار برده روی تخته بنویسند. • با شاگردان همکاری و کمک نمایید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت یک یک پاراگراف را با آواز بلند می‌خوانند. • واژه‌ها و معنای آن را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم‌گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ داده شود و پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ● ارزیابی از درس گذشته با طرح چند پرسش	● احوال پرسی می کنند و به سؤال‌های طرح شده جواب ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	● در این درس مراحل زیر تطبیق گردد: ● نکات مهم بخش (آیین انشا و نگارش) را روی تخته نوشته متن آن را با آواز بلند بخوانید و در مورد، توضیحات لازم ارائه کنید. ● چند شاگرد به نوبت مقابل صنف آمده متن درس را بخوانند. ● از هر گروه دو شاگرد مفهوم جمله یی را که در کتاب درسی درج است روی تخته بنویسند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. ● متن تحت عنوان بیاموزیم را بخوانید، مفاهیم و واژه‌های دشوار آن را تشریح نمایید. ● به شاگردان هدایت دهید مفاهیم این بخش را با زبان ساده بیان نمایند. ● برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند سؤالی را طرح کنید.	● شاگردان نکات اساسی و مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت نموده به درس گوش فرا می‌دهند. ● درس را با آواز بلند می‌خوانند. ● به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نکات مهم و اساسی متن را به شاگردان توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت بدهید تا سؤال‌هایی که در ذهن شان باقی مانده بپرسند، به پاسخ آن‌ها بپردازید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• احوال‌پرسی می‌کنند و به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ارزیابی درس از دو ساعت قبلی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را املا می‌نویسند. • مطابق هدایت فعالیت را در صنف اجرا می‌کنند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	**املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: ...ولی افسوس تو با نسیم پرواز می‌کنی و من همچنان زندانی زمینم. چقدر آرزو داشتم که با تو پرواز کنم و مسیر ترا عطرآگین سازم؛ اما تو آنقدر دور می‌روی که مرا یارای همراهی ات نیست. تو پیوسته میان گل‌ها در پروازی؛ اما من تنها سایهٔ خودم را که با گردش خورشید دور من می‌چرخد، نظاره می‌کنم. **کار گروهی و سخنرانی** • شاگردان را رهنمایی کنید که چطور فعالیت‌های این بخش را اجرا کنند، با آن‌ها کمک و همکاری کنید. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. **خودآزمایی** • سؤال‌های این بخش را طرح کنید، تا شاگردان به گونه یی شفاهی جواب دهند.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به معرفی منابع قابل دسترسی پرداخته و به مواردی که احیاناً نا گفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های احتمالی شاگردان جواب مناسب ارائه گردد، پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

داستان کوتاه

داستان کوتاه ماجرایی است غالباً پیرامون یک موضوع یا یک شخص معین در کمال ایجاز. به عبارت دیگر در داستان کوتاه، نویسنده یکی از جنبه‌های زنده گانی قهرمان یا شخصیت مورد نظر خود را تحلیل می‌کند و اعمال و گفتار او را که بنابر انگیزه یی در خلال حادثه یی به منصهٔ ظهور رسیده است، در نظر خواننده مجسم می‌نماید. از ویژه گی‌ها و ضرورت‌های یک داستان کوتاه خوب، تازه‌گی موضوع، هیجان انگیزی، زیبایی و دیگر ظرافت‌های هنری، همچنین عمق اندیشه و قدرت تخیل نویسنده در ساخت و پرداخت واقعه مورد نظر است.

بعضی از منتقدان هنری به داستانی که کمتر از دو هزار و پنجصد کلمه داشته باشد داستان کوتاه و به داستانی که بیش از دو هزار و پنجصد کلمه و بین ده تا پانزده هزار کلمه دارد، داستان دراز و از پانزده هزار کلمه بیشتر رمان کوتاه و از پنجاه هزار کلمه به بالا را رمان گفته اند.

رهنمای تدریس درس پند بزرگان

شرح مطالب	عناوین مطالب
پند بزرگان	**موضوع درس**
آشنایی با کارنامه‌های علمی و ادبی بزرگان و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با پند و اندرز بزرگان و دانشمندان آشنا شوند و از بحث نگارش، مرحلهٔ بیان فکر را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • احترام به مقام معنوی بزرگان را بیاموزند و از نصایح آن‌ها در زنده‌گی خویش استفادهٔ اعظمی نمایند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• پرسش و پاسخ • کارانفرادی گروهی • خواندن و نوشتن • تحلیل و توضیح	**روش‌های تدریس**
کتاب درسی، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر و... در صورت امکان چارت حاوی اندرزهای بزرگان.	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، اخذحاضری و ملاحظۀ کار خانه‌گی • ارزیابی درس گذشته • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونۀ شفاهی	• احوال‌پرسی نموده به حاضری پاسخ می‌دهند و کارهای خانه‌گی خود را جهت ملاحظه آماده می‌سازند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس را با نام و یاد خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا متن درس را در وقت تعیین شده خاموشانه بخوانند و کلمه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • سپس متن درس را با آواز بلند بخوانید، اندرزها و ابیات را توضیح کنید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مقابل صنف آمده یک یک اندرز را بخوانند و شرح کنند. • متن توضیحات را نیز با آواز بلند بخوانید و واژه‌های جدید را معنا نموده روی تخته بنویسید. برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را مطرح نمایید.	• متن درس را خاموشانه می‌خوانند و کلمه‌های جدید را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به درس گوش می‌دهند و واژه‌ها و معنای آن را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به سؤالات پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصۀ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ دهید؛ همچنان سؤال‌های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود تان مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید. پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونۀ شفاهی	• بعد از ادای سلام و تنظیم صنف به حاضری جواب می‌دهند. • پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان بخش (آیین انشا و نگارش) و نکات مهم آن را روی تخته بنویسید؛ سپس متن درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید و در مورد مفهوم و محتوای آن توضیحات لازم ارائه نمایید. • برای تقویت خوانش از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند و مناسب بخوانند آن‌هم قسمی تا همه خوب بشنوند و بفهمند. • در قسمت تلفظ درست کلمه‌ها شاگردان را کمک نمایید. • یکی از اندرزها را انتخاب نموده و از هر گروه به یک شاگرد هدایت دهید تا در مورد مفهوم آن فکر نموده یک جمله روی تخته بنویسد. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده توضیحات لازم ارائه نمایید.	• نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند و به درس گوش فرا می‌دهند. • متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به راهنمایی معلم توجه می‌کنند. • در مورد اندرز یک یک جمله روی تخته می‌نویسند. • به خواندن درس و توضیحات دقت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه نموده و در مورد کلمه‌های جدید و اصطلاحات نو توضیحات دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	معلم به پرسش‌های شاگردان گوش می‌دهد و پاسخ ارائه می‌کند و جهت ارزیابی درس از چند شاگرد می‌پرسد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • طرح چند پرسش از درس‌های دو ساعت گذشته	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد. **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: ... تو می‌گریزی و باز می‌گردی و دوباره آهنگ جای دیگر می‌کنی؛ اما هر سپیده دم مرا می‌بینی که همچنان بر جای ایستاده ام اشک می‌ریزم. ای پروانه! برای این که عشق ما پایدار ماند یا تو چون من در زمین ریشه کن یا به من بال و پری ده تا چون تو پرواز کنم. (ترجمه آثار ویکتور هوگو) **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • شاگردان را رهنمایی کنید تا در چه مورد سخنرانی کنند. با آن‌ها کمک و همکاری نمایید. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی از شاگردان طرح نماید و همچنان از آن‌ها بخواهید در مورد تصویری که در کتاب درسی در همین بخش آمده سخنرانی نمایند.	• متن زیر را املا می‌نویسند. • مطابق هدایت معلم فعالیت را اجرا می‌کنند. • به سؤال‌های این بخش پاسخ گفته و در مورد تصویر کتاب صحبت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ دهید؛ همچنان سؤال‌های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند، خود تان مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید. پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

- بهشت زیر پای مادران است.

حضرت محمد(ص)

- هر لحظه که می‌گذرد جزیی از زنده گی است، پس تلاش کن این لحظات را در جهت سعادت خود به کار ببری.

حضرت علی (رض)

- در دنیا چنان بکوش که گویی همیشه زنده خواهی ماند و برای آخرت چنان بکوش که گویی فردا خواهی مُرد.

حضرت علی (رض)

- همواره در زنده گی ات موقع شناس باش و از فرصت‌ها به بهترین نحو استفاده کن.

بالزاک

- انسان‌ها را باید از عمل شان امتحان کرد نه از سخنان شان، چرا که اکثر افراد بد کار نیکو گفتار استند.

فیثاغورث

- هرکس که بداند به چه کاری علاقه دارد و به دنبال همان کار برود، به یقین که کار عاقلانهٔ کرده است.

سقراط

- آن که به یکی از این دو چیز دسترسی داشته باشد یقیناً خوشبخت خواهد بود، کتاب‌های خوب، دوستان اهل مطالعه و کتاب.

ویکتور هوگو

- هیچ گنجی بهتر از هنر و هیچ عزتی با شکوه تر از علم و دانش، و هیچ متانتی دلنشین تر از شرم، و هیچ دشمنی زیانبار تر از خوی بد نیست.

سقراط حکیم

- یک جامعه وقتی جامعهٔ سعادتمند خواهد بود که مطالعه و خواندن جزء کارهای روزانهٔ مردم آن جامعه باشد.

سقراط

- به مُنشی خود گفتم چه کنم تا مردمان مرا دوست بدارند؟ گفت: دروغ مگو و به زبان، کسی را مرنجان.

بزرجمهر

- در گفتار حکیمانهٔ ارسطو آمده است، در مجلس بزرگان سه چیز را همواره به خاطر داشته باشید ۱- تخفیف در کلام ۲- تقلیل در طعام ۳- تعجیل در رفتن.

ارسطو

- هر که دنیا خواهد علم آموزد، هر که آخرت خواهد در عمل کوشد.

ابو علی سینا

درس دهم

رهنمای تدریس درس کریمتر از حاتم طایی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	کریمتر از حاتم طایی
هدف کلی	آشنایی با سخاوت و نوع دوستی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با مهمان نوازی و سخاوت در اجتماع آشنایی حاصل کنند. از بحث نگارش، ارکان نگارش را فرا گیرند. • روش‌های مطالعه را فراگرفته و میل و رغبت نوشتن در وجود شان رشد یابد. • توانایی تفکر و تحلیل شان رشد و انکشاف یابد. • در زنده گی شان سخاوت و نوع‌دوستی را پیشه کنند.
روش‌های تدریس	• خواندن و نوشتن • کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ
مواد ممد و ممکن درسی	تخته، تباشیر، کتاب، کتابچه، کارت کلمه‌ها....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به حاضری جواب می‌دهند. • کارهای خانه‌گی خود را جهت ملاحظه آماده می‌سازند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند سپس از چند شاگرد بپرسید. • بعد از دریافت پاسخ‌ها متن درس را با صدای شیوا و رسا بخوانید و در مورد مفهوم آن توضیحات لازم ارائه نمایید، واژه‌ها و مفاهیم جدید را معنا کنید. • جهت تقویت خوانش از چند شاگرد بخواهیدکه به اساس نوبت مقابل صنف آمده متن درس را با آواز بلند بخوانند. • مفهوم درس را با زبان ساده به شاگردان بیان کنید. • به شاگردان هدایت دهید تا پیام درس را به صورت خلاصه در کتابچه‌های خود بنویسند. با آن‌ها همکاری نمایید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند و به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. • پیام درس را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	در رابطه به درس توضیحات لازم ارائه نموده و خلاصهٔ آن را بیان نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی یی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونۀ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به حاضری جواب می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	در این درس مراحل زیر تطبیق می‌گردد: • توجه شاگردان را جلب نموده عنوان بخش آیین نگارش و نکات اساسی و مهم درس را روی تخته بنویسید. • متن هر دو بخش را با آواز بلند بخوانید و توضیح کنید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • از چند شاگرد بخواهید تا هر کدام در مورد مهمان‌نوازی و انسان دوستی یک جمله روی تخته بنویسند. • شاگردان را رهنمایی و تشویق کنید. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده مفاهیم آن را توضیح دهید.	• نکات اساسی و مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • با دقت گوش می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به نوبت یک جمله روی تخته می‌نویسند. • به توضیحات دقت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پس از تشریح و توضیح معانی واژه‌های مشکل، خلاصه و نتیجۀ درس به شاگردان ارائه شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان فرصت دهید تا سؤال‌هایی که نزد شان در مورد درس ایجاد شده بپرسند، به آن‌ها جواب دهید.		(۳) دقیقه

* معیارهای زمانی نسبی است و معلم گرامی به تناسب موقعیت صنف می‌تواند در آن‌ها تغییر وارد کند؛ مثلاً اگر تعداد سؤال‌های شاگردان زیاد باشد، به جای پنج دقیقه، ده دقیقه را اختصاص دهید.

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی از درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • در جواب دادن به سؤال‌ها سهم می‌گیرند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (فعالیت‌ها)	بسم الله الرحمن الرحیم **املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند : روزگاری بود که جویبار ها، چمن‌ها، جنگل‌ها، زمین و هر چه در او بود در نظر من با نور آسمانی، جلال و شکوه رویایی احاطه شده بودند، امروز دیگر هیچکدام از آن‌ها برای من جلوهٔ پیشین را ندارند؛ زیرا به هر جا مینگرم چه روز و چه شب آنچه را در پیش از این میدیدم دیگر نمی بینم. **کار گروهی و سخنرانی** • واژه‌های بادیه، عنان، مهیا و ثواب را در کارت‌ها نوشته به گروه‌ها توضیح کنید، شاگردان پس از مشوره در گروه‌های خود، از هر گروه دو شاگرد مقابل صنف آمده واژهٔ نوشته شده در کارت را در جمله طوری استعمال و روی تخته بنویسد که با متن درس ارتباط داشته باشد. •هدایت دهید تا فعالیت دیگر این بخش را اجرا کنند. **خود آزمایی** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی طرح کنید. به شاگردان کم جرأت و دیر آموز وقت بیشتر داده شود، آن‌ها تشویق، کمک و رهنمایی شوند.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • واژه‌ها را در جمله‌ها استعمال نموده روی تخته می‌نویسند. • فعالیت را طبق هدایت در صنف اجرا می‌کنند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	معلم کار خانه‌گی را به شاگردان مطابق کتاب درسی واضح می‌سازد و نظر به ضرورت می‌تواند در آن تغییر بیاورد.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

حکایت

حاتم را پرسیدند که هرگز از خود کریمتر دیدی؟ گفت: بلی روزی در خانـۀ غلامـی یتـیم فـرود آمـدم و وی ده رأس گوسفند داشت. فی الحال یک گوسفند بِکُشت و بپخت و پیش من آورد. مرا قطعه ای از وی خوش آمد، بخـوردم و گفـتم: والله این بسی خوش بود. آن غلام بیرون رفت و یک یک گوسفند را می‌کُشت و آن را می‌پخت و پیش من مـی‌آورد و مـن از آن آگاه نی، چون بیرون آمدم که سوار شوم دیدم که بیرون خانه خون بسیار ریخته است، پرسیدم که این چیست؟ گفتند: وی همه گوسفندان خود را کُشت. وی را ملامت کردم که چرا چنین کردی؟ گفت: سبحان الله ترا چیزی خوش آید که مـن مالک آن باشم و در آن بخیلی کنم، این زشت سیرتی باشد در میان عرب. پس حاتم را پرسیدند کـه تـو در مقابلـۀ آن چـه دادی؟ گفت: سیصد شتر سرخ موی و پانصد گوسفند. گفتند: پس تو کریمتر باشی، گفت: هیهات! وی هر چـه داشـت داد و من از آنچه داشتم از بسیار اندکی بیش ندادم. قطعه

چون گدایی که نیم نان دارد به تمامی دهد زخانۀ خویش
بیشتر زآن بود که شاه جهان بدهد نیمی از خزانۀ خویش

درس یازدهم

رهنمای تدریس درس حافظ شیرازی

شرح مطالب	عناوین مطالب
حافظ شیرازی	**موضوع درس**
آشنایی با شاعران زبان دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با اشعار، شرح حال و مقام معنوی حافظ شیرازی آشنا شوند و از بحث آیین نگارش(مقدمه نویسی) را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • علاقه مندی و رغبت به مطالعهٔ اشعار فارسی دری در وجود شان تقویت گردد.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل	**روش‌های تدریس**
کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر...	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری، ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • در ارائه درس گذشته سهم می‌گیرند. • به پرسش جواب می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام و یاد خداوند آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات مهم و اساسی درس را روی تخته نوشته به شاگردان هدایت دهید تا در وقت تعیین شده متن را خاموشانه بخوانند و کلمه‌هایی را که در تلفظ و معانی آن‌ها مشکل دارند بیرون نویس کنند. • متن درس را با آواز بلند و رسا بخوانید و شعر را بیت به بیت توضیح نمایید در ضمن واژه‌های را که شاگردان بیرون نویس کرده اند معنا کنید. • از هر گروه دو شاگرد را مقابل صنف بخواهید تا شعر را با آواز بلند دکلمه و توضیح کنند. • بخش توضیحات را نیز بخوانید و تشریح نمایید.	• نکات مهم و اساسی درس را از روی تخته یادداشت می‌گیرند و درس را خاموشانه خوانده واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند و معنای کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • با آواز بلند می‌خوانند. • گوش فرا می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان جواب قناعت بخش ارائه نمایید؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به حاضری جواب می‌دهند. • به سؤال‌ها پاسخ می‌دهند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونۀ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• به درس گوش فرا می‌دهند. •درس را بـــا آواز بلنـــد می‌خوانند. • معنـای شـعر را روی تختـه می‌نویسند. • واژه‌های جدید را معنـا و در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • پاسخ ارائه می‌نمایند.	در این درس مراحل زیر تطبیق گردد: • متن بخش (آیین انشا و نگارش) را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌هایی که نیاز به توضیح دارد توضیحات لازم ارائه بدارید. • از چند شاگرد بخواهید درس را با آواز بلند بخوانند. • دو شاگرد را وظیفه بدهید تا هر کدام دو بیت شعر را انتخاب نموده با معنای آن روی تخته بنویسند؛ البته به شاگردان کم جرأت و دیر آموز وقت بیشتر داده شود، تشویق و رهنمایی شوند. • از هر گروه یک شاگرد واژه‌های جدید درس را معنا و در جمله استعمال نموده روی تخته بنویسند. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را طرح کنید.	**قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)**
(۲) دقیقه	مفاهیم کلی و اساسی درس را به شاگردان توضیح دهید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت بدهید اگر سؤالی در ذهن شان بی پاسخ باقی مانده باشد بپرسند، جواب‌های مناسب برای‌شان ارائه گردد.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته چند سؤالی را از دو ساعت قبلی طرح کنید.	• جواب سلام را می‌گویند. • انتظار می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	(۱۰) دقیقه
بخش سوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: **املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان آن را به صورت املا بنویسند: ... حالا نیز مثل آن زمان قوس قزح در آسمان هویدا می‌شود و ناپدید می‌گردد، حالا هم گل سرخ همچنان عطر فشانی می‌کند، ماه در آسمان بی ابر می‌درخشد و با شادمانی بر اطراف خویش می‌نگرد. جویبارها در زیر آسمان پر ستارهٔ زیبا زمزمه کنان می‌گذرند و هر بامدادان خورشید با شکوه و جلال تمام، از افق سر بر میزند. با این همه میدانیم که هر جا باشیم دیگران درخشنده گی دلپذیر را که بیش از این در همه جای روی زمین میدیدم، نمی بینم. • به شاگردان هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب در صنف اجرا کنند. **کار گروهی و سخنرانی** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارند. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت معلم در صنف اجرا شود. **خود آزمایی** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • طبق هدایت فعالیت‌ها را اجرا می‌کنند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت م عمل می‌نمایند. • به پرسش‌های معلم پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	معلم کار خانه‌گی را به شاگردان مطابق کتاب درسی واضح می‌سازد و نظر به ضرورت می‌تواند در آن تغییر بیاورد.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان جواب قناعت بخش ارائه نماید؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

شرح ابیات:

ستاره یی بدرخشید و ماه مجلس شد   دل رمیده یی ما را انیس و مونس شد

بیت بالا اشاره به ظهور با سعادت جناب حضرت محمد (ص) می‌باشد؛ چون در آن هنگامی که حضرت محمد (ص) به پیامبری معبوث شدند، اعراب در جهل و نادانی سختی فرو رفته بودند، اعراب در عقاید مزخرفی چون پرستش بت ها، آتش و غیره می‌زیستند که با ظهور حضرت محمد (ص) طاق کسری و بت خانه‌ها ویران شده و همچنان آتشکدۀ آذر نیز خاموش گشت و حافظ نیز با اشاره به ستاره که هدف از دوران کودکی آن حضرت می‌باشد و ماه شدن، یعنی رسیدن به حد کمال و پیامبری می‌باشد، اشاره می‌نماید و در مصرع دوم دل رمیدۀ ما را ... یعنی ظهور آن جناب دل‌های تاریک اعراب بادیه نشین که در جنگ شمشیر و نیزه زنی یگانه و سر آمد روزگار بودند به روشنی رسانید.

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت   به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد

باز هم اشارۀ شاعر به طرف حضرت محمد(ص) پیامبر بزرگ اسلام می‌باشد، چون آن جناب هیچگاه مکتب و مدرسه یی را نخوانده بودند؛ ولی به صفت معلم بشریت از طرف خداوند مبعوث شد و با اشاره به آیۀ مبارکه :

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّکَ الَّذِی خَلَقَ (۱) خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ (۲). ترجمه: بخوان به نام پروردگارت که آفرید انسان را از علق. (خون بسته)

می‌توان گفت که آن جناب تعلیم خویش را از حضرت باری تعالی حاصل نمود، پس چه زیباست که طالب علم از کسی باشیم که مربی وی ذات پاک خداوند باشد.

درس دوازدهم

رهنمای تدریس درس گفتار پیامبر ﷺ

شرح مطالب	عناوین مطالب
گفتار پیامبر ﷺ	**موضوع درس**
آشنایی با احادیث پیامبر گرامی اسلام و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با گفتار و رهنمودهای پیامبر بزرگوار اسلام حضرت محمد ﷺ آشنا شوند. • توانایی تفکر و تحلیل شان رشد و انکشاف یابد و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • احساس و علاقه مندی نسبت به مسایل دینی و عقیده تی در وجود شان تقویت گردد.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل	**روش‌های تدریس**
کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر...	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند. • به پرسش‌ها توجه نموده پاسخ می‌دهند.	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متوجه عنوان درس شده درس راخاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • واژهٔ ذکر شده را در جمله‌های مختلف به کار برده روی تخته می‌نویسند.	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل ذیل تطبیق گردد: • توجه شاگردان را جلب نموده عنوان درس (گفتار پیامبر) را بر جسته روی تخته بنویسید و از شاگردان بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند بخوانید و توضیح کنید. • واژه‌های یادداشت شدهٔ شاگردان را روی تخته نوشته به همکاری خود آن‌ها در حل و معنای آن‌ها بپردازید. • برای تقویت خواندن از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، هر کدام واژه « بهترین » را در جمله‌های مختلف به کار برده روی تخته بنویسند.	**قسمت سوم درس (متن)**
(۲) دقیقه	خلاصه درس را برای شاگردان ارائه کنید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	در این بخش معلم محترم به پرسش‌های شاگردان پاسخ می‌دهد.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• احوال‌پرسی می‌کنند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• درس را با آواز بلند می‌خواند. • توجه دقیق می‌نمایند تا اگر در تلفظ کلمه‌ها مشکل داشته باشند رفع شود. • مطابق هدایت معلم عمل می‌کنند. • کلمه‌ها را در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • چند شاگرد به نوبت سخنرانی می‌کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح نمایید. • هدایت دهید تا چند شاگرد به اساس نوبت کلمه‌های آتی درس را طوری روی تخته بنویسند که شاگرد اولی کلمه را بنویسد، دومی آن را معنا نماید و سومی جمله بنویسد: (اخلاق، بهترین، مهربان، زشت، سلام، ناپسند) • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل صنف سخنرانی کنند.	**قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)**
(۲) دقیقه	معلم محترم پیام درس را به شاگردان ارائه و واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح کند.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، معلم محترم پاسخ‌های قناعت بخش برای‌شان ارائه کند.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و در جاهای خود تنظیم می‌شوند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	با نام خداوند (ج) درس آغاز یافته مراحل زیر تطبیق می‌گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسید: « عبادت وسیلهٔ تکامل و سعادت ماست و دستور خداوند به نماز، نوعی لطف و رحمت و رهنمایی است که ما را به کمال می‌رساند؛ مثلاً: وقتی پدر و مادر، مادر، فرزندانشان را به درس خواندن امر می‌کنند، به سود خود فرزند است و سعادت او را می‌خواهند و این امر از روی محبت به فرزند است و گر نه به درس خواندن او نیازی ندارند.» • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم حدیث ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارند. • رهنمایی کنید که فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت کتاب درسی در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت معلم اجرا می‌نمایند. • به گونهٔ شفاهی پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن خاتمه درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

گفتار چند از پیامبر (ص):

- مبادا به وقت شدت و سختی تمنای مرگ کنی.
- بهشت زیر پای مادران است.
- آسایش آدمی در زندانی کردن زبان است.
- بهترین جهادها سخن حق است که در نزد پیشوای ستمکار گفته شود.
- دلیر حقیقی و دلاور واقعی کسیست که در حال غضب خشم خود را فرو برد و از آزار بیچاره گان حتی به وقت انتقام خودداری ورزد.

درس سیزدهم

رهنمای تدریس درس مقام زن از دیدگاه اسلام

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	مقام زن از دیدگاه اسلام
هدف کلی	آشنایی با اهمیت، جایگاه و مقام معنوی زن از دیدگاه دین مبین اسلام و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با حقوق زن از دیدگاه اسلام در جامعه بشری آشنا شوند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن، برداشت مطالب، تفکر و تحلیل در وجود شان تقویت گردد. • ذهنیت احترام به مقام معنوی زن در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشته با درس جدید. و خلق انگیزه: • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند. به حاضری پاسخ گفته کار خانه‌گی شان را جهت ملاحظه آماده میسازند. • به پرسش توجه نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل ذیل تطبیق گردد: • توجه شاگردان را جلب نموده عنوان درس (مقام زن از دیدگاه اسلام) را بر جسته روی تخته بنویسید و از شاگردان بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند خوانده واژه‌ها را توضیح کنید و به معنای واژه‌های یادداشت شدهٔ شاگردان بپردازید. • برای تقویت خواندن از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، در مورد مفهوم درس در مقابل همه سخنرانی کنند.	• متوجه عنوان درس شده درس راخاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • چند شاگرد در مورد سخنرانی می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی ، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان جواب قناعت بخش ارائه نمایید؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونۀ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	در این درس مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح نمایید. • هدایت دهید تا چند شاگرد به اساس نوبت کلمه‌های آتی را طوری روی تخته بنویسند شاگرد اولی کلمه را بنویسد، دومی آن را معنا نماید و سومی جمله بنویسد: (اخلاق، کاینات، امید، خلقت، حقوق، خالق) • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل همه سخنرانی کنند. • متن تحت عنوان بیاموزیم را بخوانید و توضیح دهید.	• چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به خواندن درس توجه می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • کلمه‌ها را در جمله به کار برده روی تخته می‌نویسند. • چند شاگرد سخنرانی می‌کنند. • به خواندن و توضیحات درس گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصۀ درس را به شاگردان ارائه نموده و واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، به پرسش‌های آن‌ها پاسخ‌های قناعت بخش ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• جواب سلام را می‌گویند و در جاهای خود تنظیم می‌شوند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: ابن سینا برای زن در خانواده نقش مهم و اساسی قایل است. وی زن را شریک زنده گی مرد، پاسبان منافع و احوال او، جانشین او در خانه و امین و مربی فرزندان او می‌داند. وی معتقد است که بهترین زنان کسی است که عاقل، دیندار، با حیا، مهربان و دلسوز باشد. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد در مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارند. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت کتاب درسی اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

مقام زن در جامعهٔ بشری، ارج نهادن به او به عنوان رکن مهم خانوادهٔ انسانی، فرصت دادن به او برای تبعیض‌های گوناگون در حقوق و امتیازات بین زن و مرد، مسأله یی است، که در طول تاریخ بشری همواره مطرح بوده است. زنان همیشه این احساس را داشته اند، که برخی از مردان، حقوق آنان را محترم نشمرده به منزلت انسانی شان که همپایهٔ مردان است، توجه نکرده به خصوص در ادارهٔ امور جامعه به آن‌ها فرصت مشارکت و ابراز نظر و اعمال اراده را نداده اند؛ از دورترین دوره‌های تاریخ تا عصرحاضر، هر وقت زنان فرصتی به دست آورده اند به وضع موجود و رواج‌های جاری حاکم بر خود اعتراض کرده، خواستار رفع تبعیض بین خود و مردان شده اند. داستان‌های پراگنده یی که از مراجعهٔ برخی زنان به پیامبر(ص) در تواریخ نقل شده، حاکی از احساس عدم رضایت زنان از این وضع و اقدام آنان برای اصلاح این وضع است. در آن دوران که روزنه یی به روی زنان گشوده شده و تعلیمات و روش عملی پیامبر اکرم(ص) زمینه را برای تغییر طرز تفکر رایج و رفتار معمول با زنان ایجاد کرده بود، می‌بینیم برخی زنان به طرق مختلف در مقام اعتراض به وضع حاکم بر آن‌ها و گرفتن حقوق و اختیارات بر می‌آمدند؛ مثلاً: در حدیثی آمده است: که دختری خدمت پیامبر(ص) آمد و گفت: پدرم برای بدست آوردن اعتبار و حیثیت برای خود می‌خواهد مرا به عقد ازدواج پسر برادرش درآورد؛ بدون این‌که نظر مرا بخواهد. وقتی پیامبر (ص) به او فرمودکه اختیار ازدواج با خود توست و می‌توانی این ازدواج را قبول نکنی، دختر گفت: عمل پدرم را تنفیذ می‌کنم و آن را می‌پذیرم؛ ولی خواستم بدین وسیله زنان بدانند، که اختیار شان در دست پدران شان نیست.(۱)

قران کریم، مرد و زن را از لحاظ خلقت از یک جنس و در اصل گوهر انسانی یکی میداند. در هیچ یک از آیات مربوط به خلقت انسان اشاره یی به کامل تر بودن مرد و نقص و کمبود در خلقت زن دیده نمی شود؛ چنانکه در آیت مبارک آمده است، ترجمه:« ای مردم، بپرهیزیدو بترسید از خدایی که شما را از نفس واحد آفرید و همسرش را نیز از او خلق کرد و از آن دو، زنان و مردان زیادی را آفرید...» (۲)

آیا می‌دانید پیوستن و ایمان آوردن به دین مبین اسلام که امروز بیش از هزار میلیون در جهان پیرو دارد، آغازش از کدام فرد بود؟

پذیرفتن دین مبین اسلام از یک زن شروع شد. مادر مؤمنان « بی بی خدیجه (رض)» نخستین کسی است که قبل از هر کس شایسته گی دریافت تبلیغ پیامبر بزرگ اسلام را داشت و از اینرو نخستین فرد مسلمان در جهان به شمار آمد .

آیا می‌دانید که نخستین شهید در اسلام کی بود؟

باز هم او یک زن بود. یعنی «سمَیه» مادر عمار بن یاسر (رض).

اسلام به زنان خدمات شایانی کرده است. اسلام در آغاز طلوع خود، یکی از برنامه‌های اساسی اش را بر مبنای باز ستادن حقوق از دست رفتهٔ زنان قرار داد. پیامبر(ص) به یاران خود پیوسته در مورد زنان سفارش می‌کرد، زنان را امانت خدا می‌خواند و می‌فرمود: زنان در نزد شما امانت خداوند، احترام آنان را نگه دارید. آری! زنان تحت حمایت پیامبر خدا، این چنین پر و بال گشوده بودند، آن هم در روزگاری که غالباً می‌دانیم تا چه اندازه زن در **جزیرة** العرب خوار و بی مقدار انگاشته می‌شد، دختران را زنده به گور می‌کردند و شبانه به این کار دست میزدند تا مبادا همسایه از وجود دختری در خانهٔ همسایهٔ دیگر آگاه شود. آخر وجود دختر در آن محیط، ننگی بزرگ به شمار می‌آمد در چنین شرایطی بود که ناگهان زن از جای برخاست و پیشتاز و پیشگام در تحول سرنوشت ملتی عظیم شد. آیا این امر، جز نتیجهٔ برکات تعالیم اسلام در خدا پرستی و ایمان و توکل به خدا بود؟ پس بر دولت و در مجموع ملت مسلمان افغانستان است تا به پیروی از دین مبین اسلام و ارشادات الهی و نبوی حقوق زنان را مراعات نمایند و فرصت آن را مساعد سازند تا زنان در عرصه‌های مختلف نقش سازندهٔ شان را ایفا نمایند و جامعه را به سوی رفاه و ترقی رهنمون شوند.

۱- به نقل از روایت منقوله در سنن ابن ماجه، کتاب النکاح، جلد ۱ ، ص ۶۰۲

۲- سورهٔ نساء آیه ۱ .

درس چهاردهم

رهنمای تدریس درس بلخ (ام البلاد)

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	بلخ (ام البلاد)
هدف کلی	آشنایی با قدامت تاریخی بلخ باستان و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • دانشی • مهارتی • ذهنیتی	• با قدامت تاریخی مادر شهرها (بلخ باستان) آشنا شوند. و از بحث انشا و نگارش (نتیجه خوب) را فرا گیرند. • روش‌های مطالعه را فراگرفته و میل و رغبت نوشتن در وجود شان رشد یابد. • شاگردان به حفظ آثار تاریخی و فرهنگی سرزمین شان علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر، تصویر و نقشه

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری. • ارزیابی درس • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• بعد از ادای سلام به حاضری پاسخ گفته کار خانه‌گی را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • جواب درست ارائه می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند؛ سپس معلم خود عنوان درس (بلخ یا ام البلاد) را روی تخته بنویسید ومتن درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید. • در مورد مفهوم درس توضیحات لازم ارائه نموده و از چند شاگرد بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، در مورد مفهوم درس در مقابل سخنرانی کنند.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • به توضیحات درس دقت می‌کنند. • چند شاگرد درس را با آواز بلند می‌خوانند. • چند شاگرد به نوبت سخنرانی می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان جواب بدهید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال	• احوال‌پرسی نموده به حاضری جواب می‌دهند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب خوانده و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح کنید. • هدایت دهید تا گروه‌ها برداشت شان را از محتوای درس بنویسند و نمایندهٔ هر گروه آن را با صدای بلند بخواند. • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل همه سخنرانی کنند.	• درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به تلفظ واژه‌های متن دقت می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • گروه‌ها برداشت شان را می‌نویسند. • چند شاگرد سخنرانی می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه و پیام درس را به شاگردان ارائه نموده واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، پاسخ‌های قناعت بخش برای‌شان ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش	• بعد از ادای سلام در ترتیب و تنظیم صنف سهم گرفته به حاضری جواب می‌دهند. • پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام خدای بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: **املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند: برای انجام هر کاری ازجمله درس خواندن، داشتن انگیزه و هدف شرط اول است. به همین خاطر در گام نخست لازم است انگیزهٔ خود را ترسیم و این سؤال را طرح کنیم که چرا می‌خواهیم درس بخوانیم؟ تصمیم بگیریم، هدف خود را مشخص و مسیر درس خواندن خود را روشن کنیم. آن وقت است که می‌توانیم راهی را که درپیش داریم به بسیار راحتی و سهل به نقطهٔ پایان برسانیم و به هدف خود برسیم. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **کار گروهی و سخنرانی** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارند. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت کتاب درسی اجرا شود. **خود آزمایی** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند؛ سپس یک تن از شاگردان صورت درست املا را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباه خود را اصلاح نمایند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به آن‌ها هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

پیشدادیان

هوشنگ اولین پهلوان اوستایی و از اولادهٔ کیومرث بود که سلالهٔ پیشدادیان از نسل موصوف است. هوشنگ به نخستین قانونگذار شهر بخدی معروف شده بود. بعد از هوشنگ، تهمورث به قدرت رسید که به نام شاه هفت کشور معروف بود. بعد از تهمورث قدرت به جمشید یا یما رسید که در تاریخ اساطیری افغانستان داستان‌های جذاب حماسی و عشقی دارد، از جملهٔ داستان‌های معروف آن زمان از داستان رستم و سهراب، کاوهٔ آهنگر و غیره می‌توان یاد کرد.

کیانیان

خاندان کیانی سلالهٔ دیگر اساطیری افغانستان بوده که در بلخ قدیم حکمروایی داشتند. به استناد اوستا، نخستین شاه این خاندان به نام کیقباد یاد شده است که به در خواست رستم پهلوان در بلخ بر تخت نشست و پانزده سال حکم راند.

اسپه

بعد از خاندان کیانی سلالهٔ دیگر در تاریخ اساطیری افغانستان به قدرت رسیدند که به نام خاندان اسپه شهرت یافتند؛ چون در اخیر نام هر شاه این سلاله کلمهٔ اسپه آمده است؛ لذا در متون تاریخی به نام خاندان اسپه مشهور اند. اولین شاه این خاندان که به قدرت رسید لهراسپ نام داشت. او نیز توسط تورانی‌ها کشته شد. موصوف شخص بلند همت، عادل و پیرو آیین زردشت بود.

کوشانیان

کجولا کد فیسیس مؤسس امپراتوری کوشانیان بود. موصوف چهار ولایت بزرگ در اطراف بلخ را با هم متحد ساخت. در حدود سال ۴۰ میلادی ساحات کابل و غزنی را فتح نمود و چهل سال بر قلمرو آریانای قدیم و باختر حکم روایی کرد. موصوف در طی این مدت توانست بقایای شاهان یونانی و پارتی را از بین ببرد.

موریا ها

اولین حاکم موریاها چندرا گوپتا نام داشت که در سال ۳۲۴ ق.م زمامداری نواحی مختلف هند را به عهده داشت. وی برخی از نقاط شرقی افغانستان را که تحت حاکمیت حکمرانان یونانی قرار داشت، تصرف نمود.

درس پانزدهم

رهنمای تدریس درس آیین سخنرانی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	آیین سخنرانی
هدف کلی	آشنایی با آیین سخنرانی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با ویژه گی‌های سخنرانی آشنا شوند و از بحث آیین نگارش (تنوع در نگارش فقره‌ها و جمله ها) را فرا گیرند. • میل و رغبت سخنرانی، خواندن، نوشتن، تحلیل و تفکر در وجود شان رشد یابد و تقویت گردد. • به سخنرانی علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	• کار گروهی و انفرادی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، تخته، تباشیر...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کارخانه گی و اخذ حاضری • درس گذشته را ارزیابی کنید. • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• بعد از ادای سلام به حاضری جواب گفته کار خانه‌گی را جهت ملاحظه آماده میسازند. • دقت کرده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام و یاد خداوند آغاز یافته، مراحل زیر تطبیق گردد: • توجهٔ شاگردان را جلب نموده عنوان درس (آیین سخنرانی) را برجسته روی تخته بنویسید و از آن‌ها بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • متن درس را با آواز بلند بخوانید مفهوم آن را توضیح، تشریح و واژه‌های جدید و مشکل آن را معنا نمایید. • برای تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند و مفهوم آن را با زبان ساده بیان کنند. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را از متن درس طرح کنید.	• متن درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند می‌خوانند و مفهوم آن را با زبان ساده بیان می‌کنند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	بعد از توضیح و تشریح متن درس و واژه‌های مشکل ، خلاصهٔ درس را با زبان ساده بیان کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	شاگردان اگر پرسشی در مورد درس داشته باشند می‌توانند بپرسند. معلم گرامی برای هر پرسش پاسخی می‌گوید تا قناعت شاگردان حاصل شود. ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته از دو شاگرد بخواهید تا برداشت خود را از آن، در چند جمله بیان کنند.	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند. • برداشت خود را از درس گذشته در چند جمله بیان می‌دارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند بزرگ و توانا آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید متن آیین انشا و نگارش را با صدای بلند بخوانند. آن‌ها را تشویق و رهنمایی کنید. • درس را با آواز بلند بخوانید و در مورد درس معلومات بیشتر ارائه نمایید. قسمی که همه شاگردان بشنوند و بفهمند. • بخش بیاموزیم را با آواز بلند بخوانید و توضیح کنید. • به شاگردان هدایت دهید تا از هر گروه یک نفر، کلمه‌های (سخنرانی، شنونده و آیین) را در جمله استعمال نموده روی تخته بنویسند.	• چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به توضیحات گوش فرا می‌دهند. • به توضیح معلم دقت می‌کنند. • از هر گروه یک شاگرد، واژه‌ها را در جمله استعمال نموده روی تخته می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را به شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت دهید تا پرسش‌های شان را مطرح نمایند، در غیر آن معلم برای اطمینان خود پرسش‌هایی را طرح کند.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته چند پرسشی را طرح کنید.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را املا می‌نویسند؛ سپس یک شاگرد صورت درست املایی را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت اجرا می‌کنند • به سؤال‌ها جواب درست و قناعت بخش ارائه می‌دارند.	درس را با نام خداوند متعال آغاز نموده و مراحل زیر را تطبیق نمایید: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: - اگر سخن چون نقره است خاموشی چون زر پُربهاست. - اگر خاموش باشی تا دیگران به سخنت آرند بهتر که سخن گویی و خاموشت کنند. - آن که زبانش را نگهدارد یارانش افزون می‌شود. - اندیشه کردن از چه گویم به، از پشیمانی خوردن که چرا گفتم. - خاموشی آرایش دانا و پوشش نادان است. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • شاگردان را رهنمایی کنید که فعالیت‌های این بخش را چگونه اجرا کنند و در چه موردی بحث و گفتگو نمایند. به شاگردان دیرآموز وقت بیشتر داده شود. **<u>خود آزمایی</u>** • از شاگردان بخواهید تا سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب دهند، تا معلم از یادگیری آن‌ها اطمینان حاصل نماید. شاگردان تشویق و رهنمایی شوند.	**بخش سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		**کارخانه گی**
(۳) دقیقه	شاگردان اگر پرسشی در مورد درس داشته باشند می‌توانند بپرسند. معلم گرامی برای هر پرسش پاسخی می‌گوید تا قناعت شاگردان حاصل شود. ختم ساعت درسی و خداحافظی		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

چند توصیه هنگام سخنرانی:

- قبل از سخنرانی به طورکامل بر موضوع مسلط شوید، تا با این کار حد زیادی از اضطراب تان کاهش یابد.
- دست‌های خود را هماهنگ با موضوع تکان دهید. و از حرکات بدنی به طرز هنرمندانۀ استفاده کنید.
- در مکان‌های خلوت می‌توانید به تمرین سخنرانی بپردازید.
- از هر فرصتی می‌توان برای سخنرانی و حرف زدن در میان جمع استفاده نمود .
- گاه گاه برای رفع خسته گی حضار، آن‌ها را با بیان جمله‌های شیرین بخندانید.
- از دیگران تقلید نکنید.
- در منزل به تمرین سخنرانی بپردازید و آن‌ها را ضبط نمایید؛ سپس آن را با دقت گوش کنید تا متوجه مشکلات خود شوید.
- اگر برخی از حضار از جلسه بیرون رفتند، روحیۀ خود را از دست ندهید. برخاستن و جلسه را ترک نمودن، همیشه نمی تواند به عنوان دلیل و نشانۀ بدی سخنرانی شما محسوب گردد.
- هرگز از خود تان تعریف نکنید، این کار را به عهده دیگران بگذارید.
- قبل از شروع بهتر است، شخصی شما را به طور کامل معرفی کند.
- اگر لازم است، خطاب به جمعیت چنین بیان نمایید که: کسی سؤالی ندارد؟
- در آغاز موضوعاتی را که تصمیم دارید در مورد آن‌ها صحبت نمایید مشخص کنید.
- نظم، ترتیب و اتحاد موضوعی مطالب را رعایت کنید.
- اگر احساس اضطراب کردید، به صورت افرادی دقت کنید که شما را با تکان دادن سر مورد تأیید قرار می‌دهند.
- نگاه خود را تنها بر یک نقطه متمرکز نکنید؛ بلکه به همه افراد بنگرید.
- هرگز با تندی و به طور ناگهانی با کسی مخالفت نورزید.
- اگر کمرۀ فلمبرداری یا عکاسی وجود دارد، هیچ توجهی به آن‌ها نکنید.
- نگران نباشید، سخنرانی شما هر قدر هم که بد باشد، برای شما بهترین است.
- به علایق، سن، شغل، مذهب، جنس و سطح تحصیلات حضار توجه داشته باشید.
- در ابتدای سخنرانی خود برای جلب نظر حضار، می‌توانید به تحسین آن‌ها اقدام نمایید.
- قبل از سخنرانی پیش بینی کنید که جمعیت ممکن است در مورد چه موضوعاتی از شما سؤال کند، از این رو برای هر کدام، پاسخی آماده داشته باشید.
- ضمن مراجعه به فرهنگ لغت، تلفظ صحیح کلمه‌های را بیاموزید. بهتر است از لهجه‌های محلی استفاده نکنید؛ اما زیاد هم در این مورد حساسیت به خرج ندهید.

رهنمای تدریس درس عبدالرازق فانی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	عبدالرازق فانی
هدف کلی	آشنایی با شاعران زبان و ادبیات دری و کارنامه‌های علمی و ادبی آن‌ها و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با شاعر توانای زبان و ادبیات دری عبدالرازق فانی آشنا شوند و از بحث انشا و نگارش (انتخاب واژه و تعبیر) را فرا گیرند. • توانایی تفکر و تحلیل در وجود شان رشد و انکشاف یابد. • احساس و علاقه مندی شعر خوانی در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل • نوشتن و خواندن
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب، کتابچه، قلم، توش، تخته،تباشیر و سایر مواد لازم

ساعت اول درسی

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشنه با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونه شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی نموده کار خانه‌گی خویش را جهت ارزیابی روی میز می‌گذارند. • دقت نموده پاسخ قناعت بخش ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خداوند توانا آغاز یافته مراحل‌زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا در وقت تعیین شده متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های که برای‌شان جدید و مشکل است بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند خوانده واژه‌های مشکل و جدید آن را توضیح کنید. • جهت تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت مقابل صنف آمده یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند. • برای تحکیم درس و اطمینان از یادگیری شاگردان چند سؤالی را از درس طرح کنید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس می‌کنند. • شاگردان به درس گوش فرامی‌دهند. • چند شاگرد به نوبت یک یک پاراگراف را با آواز بلند می‌خوانند. • به سؤال‌ها پاسخ درست ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	مفهوم کلی درس را با نکات اساسی آن توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند. در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش مطرح کنید.	• جواب سلام را می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس را با نام خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان بخش انشا و نگارش را برجسته روی تخته نوشته متن را با آواز بلند بخوانید و نکات مهم آن را توضیح دهید. • سپس از چند شاگرد بخواهید تا به اساس نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند بخوانند. • به شاگردان هدایت بدهید تا از هر گروه دو شاگرد یک یک جمله در مورد اهمیت مطالعه روی تخته بنویسند. تشویق و رهنمایی شوند. • متن تحت عنوان بیاموزیم خوانده شود و توضیحات لازم ارائه گردد. • برای تحکیم درس، چند پرسشی را مطرح کنید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به اساس نوبت در مقابل صنف درس را با آواز بلند می‌خوانند. • از هر گروه دو شاگرد در مورد اهمیت مطالعه یک یک جمله روی تخته می‌نویسند. • به خواندن درس و توضیحات دقت می‌کنند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نکات اساسی و مفاهیم کلی درس را بیان کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازید که قناعت همهٔ آن‌ها را فراهم سازد.		(۳) دقیقه

ساعت سوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	با نام و یاد خداوند (ج) درس آغاز یافته مراحل زیر تطبیق می‌گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های‌شان را بنویسند: نثر مرسل یا ساده نثری است ساده و روشن با جمله‌های کوتاه و خالی از واژه‌های دشوار عربی، که در آن صنایع لفظی و معنوی و سجع به کار برده نمی شود. در این نوع نثر، نویسنده مقاصد خود را خیلی ساده و بی پیرایه می‌نویسد و از کاربرد کلمه‌ها و عبارات هماهنگ و واژه‌ها و اصطلاحات پیچیده دوری می‌گزیند. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده در مورد فواید مطالعه سخنرانی کنند. • به شاگردان هدایت بدهید تا برداشت شان را از مطالعه بنویسند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد نتیجه را به دیگران بگوید. **<u>خود آزمایی</u>** • از شاگردان بخواهید سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب بگویند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها را تشویق و رهنمایی کنید.	• یک شاگرد پس از نوشتن متن املا در کتابچه، در مقابل صنف آمده و متن فوق را روی تخته می‌نویسد، تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • از هر گروه یک شاگرد در مورد فواید مطالعه سخنرانی می‌کنند. • مطابق هدایت فعالیت را انجام می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
کارخانه گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند. در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

ریشهٔ واژه طنز

طنز واژهٔ عربی بوده و به معنای مسخره کردن ، طعنه زدن، عیب جویی کردن ، سخن به رموز گفتن و به استهزا از کسی سخن گفتن است. معادل انگلیسی طنز satire است که از satira در لاتین گرفته شده و آن نام ظرفی پر از میوه‌های متنوع بوده که به معنای غذای کامل یا آمیخته یی از هر چیز نیز آمده است.

تعریف اصطلاحی

در ادبیات، طنز به نوع خاصی از آثار منظوم و منثور ادبی گفته می‌شود که اشتباهات یا جنبه‌های نا مطلوب رفتار بشری، فسادهای اجتماعی و سیاسی یا حتی تفکرات فلسفی را به شیوهٔ خنده دار به انتقاد می‌کشد.

در تعریف طنز آمده است: « اثری ادبی که با استفاده از بذله ، خشم و نقیصه ، ضعف‌ها و تعلیمات اجتماعی جوامع بشری را به نقد می‌کشد.»

درس هفدهم

رهنمای تدریس درس چیزی را به خود نمی پسندی به دیگران مپسند

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	چیزی را به خود نمی پسندی به دیگران مپسند
هدف کلی	آشنایی با صفات عالی اسلامی و انسانی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با صفات پسندیده و عالی بشری آشنا شوند. و از بحث انشا و نگارش (کار برد دقیق واژه ها) را فرا گیرند. • مهارت خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • علاقه مندی به خلق خوش، سجیهٔ نیکو و اخلاق پسندیده در وجود شان بیشتر گردد.
روش‌های تدریس	• کارانفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تشریح
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر، و سایر مواد درسی

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، اخذ حاضری ملاحظهٔ کار خانه‌گی • درس گذشته را با درس جدید ارتباط دهید. • طرح چند پرسش از متن درس، به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال پرسی نموده کار خانه‌گی خویش را جهت ارزیابی روی میز می‌گذارند. • دقت نموده پاسخ قناعت بخش ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خداوند توانا آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا در وقت تعیین شده متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های که برای‌شان جدید و مشکل است بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند خوانده واژه‌های مشکل و جدید آن را توضیح کنید. • جهت تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت مقابل صنف آمده یک یک پاراگراف را با آواز بلند بخوانند. • برای تحکیم درس و اطمینان از یادگیری شاگردان چند سؤالی را طرح نمایید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس می‌کنند. • شاگردان به درس گوش فرا می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت یک یک پاراگراف را با آواز بلند می‌خوانند. • به سؤال‌ها پاسخ درست ارائه می‌دارند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	مفهوم کلی درس را با نکات اساسی آن توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی داشته باشند بپرسند. در غیرآن خود سؤال‌های طرح نموده به پرسش آن‌ها بپردازید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	● بعد از ادای احوال‌پرسی در تنظیم صنف سهم گرفته و به حاضری جواب می‌دهند. ● دقت نموده پاسخ می‌دهند.	● تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ● برای ارزیابی درس گذشته چند پرسشی را مطرح کنید.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	● به درس گوش فرا می‌دهند. ● به اساس نوبت در مقابل صنف درس را با آواز بلند می‌خوانند. ● طبق هدایت عمل می‌کنند. ● به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	درس را با نام خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: ● عنوان بخش انشا و نگارش را برجسته روی تخته نوشته متن را با آواز بلند بخوانید و نکات مهم آن را توضیح دهید. ● از چند شاگرد بخواهید تا به اساس نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند بخوانند. ● به شاگردان هدایت بدهید تا از هر گروه دو شاگرد یک یک جمله در مورد پیام درس روی تخته بنویسند. تشویق و رهنمایی شوند. ● متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده توضیح نمایید. ● برای تحکیم درس، چند پرسشی را مطرح کنید.	**قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)**
(۲) دقیقه	نکات اساسی و مفاهیم کلی درس را بیان نموده توضیحات لازم ارائه کنید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازید که قناعت همهٔ آن‌ها فراهم شود؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح پرسش‌های زیر: - برای رشد استعداد در نگارش به چه کاری بیشتر نیاز است؟ - مطالعهٔ زیاد سبب چه می‌شود؟	• سلام و احوال‌پرسی نموده به حاضری جواب می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	به نام خداوند توانا درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: **حکایت:** فاضلی به یکی از دوستان صاحب راز خود نامه می‌نوشت، شخصی پهلوی او نشسته بود و به گوشه یی چشم نوشتهٔ او را می‌خواند. بر وی دشوار آمد، بنوشت: اگر در پهلوی من دزدی ننشسته بودی و نوشتهٔ مرا نمی خواندی، همهٔ اسرار خود بنوشتمی. آن شخص گفت: والله مولانا ، من نامهٔ تو را نمی خواندم، گفت: ای نادان پس از کجا دانستی که یاد تو در نامه است؟ هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده در مورد فواید مطالعه سخنرانی کنند. • به شاگردان هدایت بدهید تا برداشت شان را از مطالعه بنویسند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد نتیجه را به دیگران بگوید. **<u>خود آزمایی</u>** • از شاگردان بخواهید سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب بگویند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها تشویق و رهنمایی شوند.	• یک شاگرد پس از نوشتن متن املا در کتابچه، در مقابل صنف آمده و متن املا را روی تخته می‌نویسد، تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • از هر گروه یک شاگرد در مورد فواید مطالعه سخنرانی می‌کنند. • مطابق هدایت فعالیت را انجام می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	شاگردان اگر پرسشی در مورد درس داشته باشند می‌توانند بپرسند. معلم گرامی برای هر پرسش پاسخی می‌گوید تا قناعت شاگردان حاصل شود. ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

چیزی را که به خود نمی پسندی به دیگران نیز مپسند

در حقیقت یک انسان و به خصوص مسلمان واقعی باید به همنوع خود همیشه علاقه مندی محبت، صمیمیت، برادری و برابری داشته باشد و در منافع مادی و معنوی آن‌ها مثلی‌که برای خودش توقع دارد، برای آن‌ها نیز خوشبین باشد و هیچ گاهی هیچ گونه مشکل و مصیبتی را آن چنان که برای خود نمی خواهد و نمی پسند برای دیگران نیز نپسندد؛ زیرا در حدیثی به روایت حضرت اَنس (رض) می‌فرمایید:

« هیچ یکی از شما مؤمن کامل نمی شود تا آنکه چیزی را که به خود می‌پسندد به برادر (مسلمانش) نیز بپسندد.» متفق علیه

متأسفانه بعضی، اشخاص تمام نعمات مادی و معنوی، صحت و سلامتی و خوشی را منحصر به خود میداند و با وجود مستفید بودن از تمام نعمات، از داشتن نعمات برای دیگران حسد می‌برد که چنین شخص را خداوند متعال بخیل خوانده و می‌فرماید:

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ (۵)

ترجمه: و پناه میبرم به پروردگار از شر « هر » حسود، آنگاه که حسد ورزد. (پاره ۳۰ سوره الفلق آیت ۵)

خود ستایی پیشهٔ شیطان بود　　　　هر که خود را کم زند انسان بود

شرح بیت: خداوند متعال در سورهٔ بقره می‌فرماید:

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلاَئِكَةِ اسْجُدُواْ لآدَمَ فَسَجَدُواْ إِلاَّ إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ (۳۴)

ترجمه: و چون فرشته گان را امر کردیم برای آدم سجده کنید، پس به جز ابلیس که سر باز زد و کبر ورزید و از کافران شد.

همه به سجده افتادند.

در آیت متذکره آمده است: هنگامی که خداوند (ج) امر نمود که به آدم (ع) سجده نمایند ، تمام فرشته گان برای حضرت آدم(ع) سجدهٔ تکریم و اطاعت از اوامر خداوند (ج) را ادا نمودند؛ مگر ابلیس، علاوه بر خود ستایی گفت: که مرا از نور آفریدی و آدم را از خاک؛ پس موافق شأن من نیست به کسی که از خاک آفریدی سجده نمایم؛ بنابران در اثر نافرمانی از رب العزت از بارگاه خداوند رانده و لعنت کرده شد؛ بنابران با توجه به آیهٔ کریمه و حدیث پیامبر اسلام (ص) شایسته یک فرد مسلمان نخواهد بود که کبر و غرور را پیشهٔ خود گرداند و پیشهٔ شیطان را اختیار نماید. در توضیح بیت می‌توانیم بگوییم که شاعر با الهام از آیت فوق اشخاص متکبر و خود خواه را به شیطان تشبیه نموده و آن‌ها را از کبر و غرور بر حذر نموده و منع می‌نماید.

درس هژدهم

رهنمای تدریس درس بهارستان جامی

شرح مطالب	عناوین مطالب
بهارستان جامی	**موضوع درس**
آشنایی با آثار شاعران و اندیشمندان بزرگ زبان فارسی دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با آثار، افکار و کارنامه‌های علمی و ادبی جامی آشنا شوند و از بحث انشا و نگارش (توجه به قواعد دستوری) را فرا گیرند. • روش‌های مطالعه را فرا گرفته و میل و رغبت نوشتن در وجود شان رشد یابد. • به مطالعهٔ آثار اندیشمندان بزرگ ادبیات دری علاقه مند شوند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• پرسش و پاسخ • کار گروهی انفرادی • خواندن و نوشتن	**روش‌های تدریس**
کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر، و غیره	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند و کارهای خانه‌گی خود را جهت ارزیابی آماده می‌سازند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با نام خداوند بزرگ آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند. • توجه شاگردان را جلب نموده شعر را با آواز بلند و مناسب بخوانید و بیت به بیت توضیح نمایید. • از شاگردان بخواهید تا نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت کنند. • از چند شاگرد بخواهید که به اساس نوبت یک یک بیت متن درس را بخوانند و توضیح کنند. • در آخر مفهوم کلی درس را با زبان ساده بیان نمایید.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به نوبت یک یک بیت را می‌خوانند و توضیح می‌کنند. • به مفهوم درس گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های احتمالی شاگردان پاسخ ارائه گردد. اگرشاگردان سؤالی نداشتند معلم در مورد درس چند سؤالی را مطرح نماید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • درس گذشته را با طرح چند پرسش ارزیابی نمایید.	• احوال‌پرسی می‌کنند و به حاضری جواب می‌گویند. • دقت می‌کنند و مفهوم بیت را می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند متعال آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا متن بخش آیین انشا و نگارش را در وقت تعیین شده خاموشانه بخوانند و معنای کلمه‌های جدید و مشکل متن درس را بیرون نویس کنند. • متن بخش انشا و نگارش را با آواز بلند و مناسب بخوانید و کلمه‌های یادداشت شدۀ شاگردان را معنا نموده، توضیح دهید. • برای تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد به نوبت بخواهید تا یک یک پاراگراف متن درس را با آواز بلند بخوانند. • بخش بیاموزیم را خوانده و مفاهیم آن را واضح سازید.	• شاگردان متن را خاموشانه می‌خوانند و کلمه‌های که برایشان مشکل است بیرون‌نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند، و معنای کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصۀ درس را برای شاگردان ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازید که قناعت همۀ آن‌ها فراهم شود؛ سپس ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • درس گذشته را با طرح چند پرسش ارزیابی کنید.	• جواب سلام را می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	با نام خداوند بزرگ درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند: از سقراط پرسیدند: بزرگترین آرزویی که داری چیست؟ فیلسوف بزرگ یونان در جواب گفت: آرزوی من اینست که در بلندترین جای شهر آتن قرار گرفته، با صدای بلند به مردم بگویم: ای دوستان، ای مردم چرا با این حرص و تلاش خوبترین سال‌های عمر تان را به جمع کردن مال و پول سپری می‌نمایید؛ ولی آن طوری که ضرورت است در تعلیم و تربیت اطفال تان که روزی مجبور استید، هست و بود خود را به آن‌ها بگذارید، همت نمی گمارید. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** شاگردان را رهنمایی کنید تا فعالیت‌های این بخش را چگونه اجرا کنند و در چه موردی با هم بحث و گفتگو کنند. **<u>خود آزمایی</u>** از شاگردان بخواهید دقت نموده سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب دهند. در قسمت جواب دادن سؤال‌ها با شاگردان همکاری کنید.	• متن را املا می‌نویسند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت اجرا می‌کنند. • به سؤال‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند. در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

یوسف زلیخا: یکی از مثنوی‌های جامی است که به اسلوب خسرو و شیرین نظامی سروده شده و از روی سورهٔ یوسف و زلیخا که احسن القصص است به نظم درآمده است. یوسف و زلیخا معروفترین اثر جامی به شمار می‌رود که توجه بسیاری از شاعران را جلب کرده و به زبان‌های خارجی نیز ترجمه شده است.

سبحة الاحرار: منظومه یی است که جامی آن را در سال ۸۸۷ هـ .ق. به نام سلطان حسین بایقرا سروده است. این منظومه شامل مضامین عرفانی و اخلاقی می‌باشد.

سلسلة الذهب : یکی از مثنوی‌های مولانا عبدالرحمان جامی که آن را به نام سلطان حسین بایقرا و به سبک حدیقهٔ سنایی سروده است.

سلامان و ابسال : داستان منظومی است که آن را ظاهراً به سال ۸۸۵ هـ .ق. سروده است که حاوی اشارات عرفانی و اخلاقی همراه با حکایات.

تحفة الاحرار: یکی از منظومه‌های مولانا عبدالرحمان جامی که آن را به سال ۸۸۶ هـ . ق. به پیروی مخزن الاسرار سروده است. این اثر دارای دیباچه بیست در مناجات خدا و منقبت پیغمبر (ص) و مدح خواجه بهاءالدین مؤسس سلسلهٔ نقشبندیه و بیست مقاله در آفرینش جهان و مسایل دینی و شرح حال علما و سلاطین و وصف جوانی و پیری که هر یک از این مطالب با حکایت‌ها و مثل‌ها آمیخته و شامل نکته‌های اخلاقی است.

خرد نامه اسکندری: یکی از مثنوی‌های جامی که آن را در حدود سال ۸۹۰ هـ ق. به پیروی اسکندر نامه نظامی سروده است. جامی در این مثنوی پس از خطبه در توحید و نعت پیغمبر و بیان معراج، به اصل موضوع می‌پردازد و از نصایحی گفتگو می‌کند که به نام ارسطو، افلاطون سقراط، فیثاغورث و حکمای دیگر به اسکندر داده شده است.

لیلی و مجنون: یکی از مثنوی‌های جامی است **که** آن را به تقلید از لیلی و مجنون نظامی در سال ۸۸۹ هـ .ق. سروده شده است.

سبک عراقی: این سبک پس از سبک خراسانی آغاز می‌گردد و تا اوایل عهد صفویان ادامه می‌یابد. خصایص این سبک بدین ترتیب است:

واژه‌های عربی به حد وفور در ادب فارسی راه پیدا می‌کند. تشبیه، کنایه و استعاره تا سرحد افراط به کار برده می‌شود. توجه به نکات مذهبی زیاد تر صورت می‌گیرد، تکرار کلمه‌ها عیب به شمار می‌رود و اگر گوینده مجبور از تکرار کلمهٔ باشد آن را به لفظ و تعبیری دیگر بیان می‌کند.

درس نزدهم

رهنمای تدریس درس مروت و مردانه گی

شرح مطالب	عناوین مطالب
مروت و مردانه‌گی	**موضوع درس**
آشنایی با پیامدهای نیک مروت و مردانه گی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• با مروت و مردانه گی آشنایی حاصل کنند و از بخش انشا و نگارش(توجه به املا در نگارش) را فرا گیرند. • مهارت خواندن، نوشتن، سخنرانی، تحلیل و تفکر در وجود شان تقویت گردد. • روحیهٔ انسان دوستی و صمیمیت با همدیگر، در وجود شان تقویت گردد.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• کار انفرادی گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل	**روش‌های تدریس**
کتاب، کتابچه، قلم، توش، تخته، تباشیر و سایر مواد لازم	**مواد ممد و ممکن درسی**

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• جواب سلام را می‌گویند و کار خانه‌گی خود را جهت ارزیابی آماده می‌سازند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری ارتباط درس گذشته با درس جدید. • طرح چند پرسش از متن درس گذشته، به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • گوش فرا می‌دهند. • مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند و توضیح می‌دهند. • دقت می‌کنند.	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهید تا درس را خاموشانه بخوانند. • متن درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید طوری که همهٔ شاگردان بتوانند بشنوند. • واژه‌ها و اصطلاحات درس را توضیح نمایید. • از هر گروه سه شاگرد را انتخاب نموده تا به اساس نوبت هرکدام یک بیت درس را بخوانند و معنا کنند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها تشویق و رهنمایی شوند. • مفهوم درس را به زبان ساده به شاگردان بیان نمایید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۲) دقیقه	معلوماتی که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود تا پرسش‌های خود را مطرح نمایند. در غیر آن خود پرسش‌های را طرح نمایید.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته از دو شاگرد می‌خواهد تا مفهوم شعر را با زبان ساده بیان کنند	• جواب سلام را می‌گویند. دو شاگرد مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کند. .	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس را با نام خداوند توانا آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا بخش آیین انشا و نگارش را در وقت معین خاموشانه بخوانند و کلمه‌های که برای‌شان مشکل است بیرون نویس کنند. • متن این بخش را با آواز بلند و مناسب بخوانید و توضیح کنید واژه‌های جدید درس را معنا نمایید. • از چند شاگرد بخواهید تا یک یک پاراگراف درس را به نوبت در مقابل صنف بخوانند. • به شاگردان هدایت بدهید با توجه به پیام درس در مورد شجاعت و مردانه گی سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسند: • بخش بیاموزیم را خوانده و مفاهیم آن توضیح شود.	• درس را خاموشانه می‌خوانند و واژه های جدید را بیرون‌نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت درس را می‌خوانند. • در رابطه به موضوع ذکر شده سه سطر در کتابچه‌های خود مینویسند. • با دقت گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم بعد از توضیح و تشریح متن درس و واژه‌های مشکل ، خلاصهٔ درس را با زبان ساده بیان می‌کند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	معلم گرامی در پاسخ به هر پرسش شاگردان قناعت آن‌ها را فراهم نمایید؛ سپس ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • درس گذشته را با طرح چند پرسش ارزیابی کنید؟	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کند. • در ارائه جواب‌ها سهم فعال می‌گیرند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس (فعالیت‌ها)	درس با نام و یاد خداوند آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: **حکایت:** موری را دیدند که به زورمندی کمر بسته و ملخی ده برابر خود را برداشته، به تعجب گفتند: این مور را ببینید که به این ناتوانی باری را به این گرانی چون می‌کشد. مور چون این بشنید، بخندید و گفت:مردان بار را به نیروی همت و بازوی حمیت کشند نه به قوت تن و ضخامت بدن. • بقیه فعالیت‌های این بخش، در صنف مطابق هدایت کتاب درسی اجرا شود. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** شاگردان در مورد مفهوم شعر دقیقی بلخی بحث نمایند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده برداشت گروهش را با زبان ساده به دیگران بیان نماید. • بقیه فعالیت های این بخش نظر به تقاضای وقت در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** از شاگردان بخواهید تا به سؤال‌های این بخش به صورت شفاهی جواب دهند. با آن‌ها همکاری کنید. به شاگردان دیر آموز و کم جرآت وقت بیشتر داده شود.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • فعالیت‌ها را مطابق هدایت معلم اجرا می‌کنند. • در گروه‌های خود بحث می‌کنند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده نتیجه را به دیگران بیان کند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند. در غیر آن خود سؤالاتی را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید؛ سپس ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

اخلاق محسنی: کتابی است در صفات پسندیده و مبانی اخلاقی در چهل باب، تألیف حسین واعظ کاشفی که آن را به نام ابوالغازی سلطان حسین بایقرا در سال ۹۰۰ هجری قمری تألیف کرده است . اخلاق محسنی در هندوستان رواج بسیار داشته است.

نصیحة الملوک: یکی از آثار دری امام غزالی که آن را در حدود سال ۵۰۳ هـــق. بـرای سلطان سنجر ساخته است. موضوع کتاب حکمت عملی است بر مبنای دین که غزالی آن را در راهنمایی شاه و درباریان نوشته است.

کتاب نصیحة الملوک دارای یک مقدمه و هفت باب و یک خاتمه است در سیرت پادشاهان، وزیـران، درباریـان، حکمـت دانایان و صفت خردمندان. این کتاب به عربی و چند بار نیز به ترکی ترجمه شده است.

مولانا کمال الدین حسین واعظ کاشفی: از فاضلان نامی دورۀ آخر تیموری و معاصر سلطان حسین بایقرا بـه شـمار میرود . وی اهل سبزوار است که در هرات به وعظ می‌پرداخته و در علم کلام، حدیث و تفسیر وسـایر فنـون ادب اسـتادی داشته و در نثر فارسی هنرمند بوده است. از آثار معروف او کتاب : انوار سهیلی، صحیفۀ شاهی یا مخزن الانشـاء ، روضـة الشهدا، تفسیر مواهب علیه، اخلاق محسنی و اسرار قاسمی در سحر و طلسم است.

حجة الاسلام امام زین العابدین: ابو حامد محمد بن محمد غزالی از مشهور ترین متکلمان و عالمان دیـن اسـلام در قرن پنجم می‌باشد. وی علوم دینی و ادبی را در مدارس طوس و نزدیکی از دوسـتان پـدرش موسـوم بـه ابـو حامـد احمـد رادکانی آموخت؛ سپس به نیشاپور رفت و در آنجا نزد امام الحرمین ابوالمعالی جوینی، فقیه بزرگ شافعی بـه تحصـیل علـم پرداخت و در بیست و هشت ساله‌گی در علوم متداول دینی زمان خود استاد گردید؛ پس از وفات امام الحـرمین بـه خـدمت خواجه نظام الملک رسید و در سال ۴۸۴ هـ.ق. بنا بر دعوت او برای تدریس در مدرسۀ نظامیه، به بغداد رفت و چهـار سـال در آنجا به تدریس مشغول بود.

وی پس از سفر طولانی به طوس باز گشت و مدتی در نظامیۀ نیشاپور تدریس کرد و بعد از آن عزلت گزید تا در سـال ۵۰۵ هـ .ق. در طوس در گذشت.

غزالی در حدود هفتاد کتاب و رساله در علوم دین، اصول، کلام، حدیث، اخلاق، فلسفه، منطق و تصوف تألیف کرده است. از آثار معروف او به زبان عربـی احیـاء العلـوم ، مقاصـد الفلاسـفه ، تهافـت الفلاسـفه در فلسـفه و حکمـت، معیـار العلـم در منطق.....می باشد. از آثار مهم او به فارسی : مجموعۀ مکاتیب فارسی، کیمیای سعادت و نصیحة الملوک است.

درس بیستم

رهنمای تدریس درس زنده گی همین لحظه هاست

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	زنده گی همین لحظه هاست
هدف کلی	آشنایی به ارزش و اهمیت وقت و تقویت مهارت های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• استفادهٔ درست و سالم از وقت را بدانند و از بحث آیین انشا و نگارش (رعایت نشانه گذاری در نگارش) را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • ذهنیت اندیشه، تفکر و تحلیل درست از این که وقت پربهاتر از طلاست در وجود شان ارتقا یابد.
روش‌های تدریس	• کار گروهی و انفرادی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، توش، تخته، تخته پاک

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• احوال‌پرسی می‌کنند و کار خانه‌گی خود را جهت ملاحظه آماده می‌سازند. • دقت نموده جواب می‌دهند.	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کارخانه گی و اخذ حاضری. • طرح چند پرسش از متن درس، به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• نکات مهم درس را یادداشت می‌گیرند و به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • مطابق هدایت فعالیت را در صنف اجرا می‌کنند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • نخست عنوان درس (زنده گی همین لحظه هاست) و برخی نکات مهم آن را روی تخته نوشته متن درس را با صدای بلند و مناسب به خوانش بگیرید در بارهٔ وقت و استفادهٔ سالم از آن که در متن تذکر داده شده به طور شفاهی به شاگردان معلومات دهید. • برای تقویت خوانش از هر گروه دو شاگرد را مقابل صنف بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • هدایت دهید تا یک شاگرد در مورد ارزش وقت سخنرانی نماید و شاگرد دومی روی تخته یک جمله بنویسد. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند سؤالی را از شاگردان مطرح کنید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۲) دقیقه	نکات اساسی و مفاهیم کلی درس را بیان نموده توضیحات لازم ارائه کنید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه نمایید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند بزرگ آغاز و مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان درس (آیین انشا و نگارش) را روی تخته بنویسید؛ سپس درس را با آواز بلند بخوانید و در بارهٔ نکات مهم آن توضیح دهید. • از چند شاگرد بخواهید تا متن هر دو بخش را با آواز بلند در مقابل صنف بخوانند. • هدایت دهید تا از هر گروه یک شاگرد به اساس نوبت نکات عمده و مهم مرحله ایجاد فکر را روی تخته بنویسد و با آواز بلند بخواند. • هدایت بدهید تا یک شاگرد واژه‌های جدید درس را روی تخته بنویسد، دومی واژه‌های را معنا نموده و شاگرد سومی در جمله استعمال نموده روی تخته بنویسد. • بخش بیاموزیم را خوانده شرح و توضیح نمایید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • واژه‌ها را معنا و در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • به تشریحات دقت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان پاسخ دهید و در صورت عدم طرح سؤال از جانب آن‌ها، خود به طرح سؤال بپردازید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس از دو ساعت قبلی با طرح چند پرسش	• احوال‌پرسی می‌کنند و به حاضری جواب می‌گویند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	بسم الله الرحمن الرحیم **املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: **حکایت:** روزی انوری در بازار بلخ می‌گشت، هنگامه یی دید. پیش رفت و سری در میان کرد. مردی را دید که ایستاده و قصاید انوری را به نام خود می‌خواند و مردم او را آفرین می‌خواندند. انوری پیش رفت و گفت: ای مرد، این شعر کیست که می‌خوانی؟ گفت: اشعار انوری، گفت تو انوری را می‌شناسی؟ گفت: چه می‌گویی؟ انوری منم! انوری بخندید و گفت: شعر دزد شنیده بودم ؛ اما شاعر دزد ندیده بودم. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **کار گروهی و سخنرانی** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم درس مشوره نموده؛ سپس از هر گروه سه شاگرد مقابل صنف آمده در مورد سخنرانی کنند. • بقیه فعالیت‌های این بخش مطابق کتاب درسی اجرا گردد. به شاگردان کم جرأت وقت بیشتر داده شود. **خود آزمایی** • هدایت دهید تا یک شاگرد سؤال‌های این بخش را طرح کند، شاگرد دومی به جواب آن بپردازد.	• متن را املا می‌نویسند؛ سپس یک شاگرد صورت درست املای متن را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات خود را اصلاح می‌کنند. • از هر گروه سه شاگرد در مورد مفهوم درس سخنرانی می‌کنند. • طبق هدایت فعالیت‌ها را انجام می‌دهند. • دقت نموده پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه نمایید؛ سپس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

خیام: حکیم ابو الفتح عمر بن ابراهیم الخیام نیشاپوری. از دانشمندان و ریاضی دانان و شـاعران بـزرگ در اواخـر قـرن پنجم و اوایل قرن ششم می‌باشد. خیام معاصر سلطان ملکشاه سلجوقی و خواجه نظام الملک و از جملهٔ کسانی بود که به دستور ملکشاه به اصلاح تقویم ایران پرداخت و ایام سال را به وضع ثابـت در آورد. خیـام عـلاوه بـر نجـوم در طبابـت و حکمت استاد بوده و در ریاضی و فلسفه آثاری دارد. در زمان حیاتش بیشتر به حکیم معروف بود تا شـاعر. آثـار خیـام بـه زبان دری وعربی است.

از آثار فارسی دری خیام یکی ترجمهٔ رسالهٔ خطْبة الغراء ابو علی سینا می‌باشد. دیگر نوروز نامه و رسالهٔ در علم کلیـات یا رسالهٔ وجودیه که خیام آن را برای فخرالملک بن نظام الملک نوشته است. از آثار معروف خیام رباعیات او بوده که گویا قصدش از ساختن آن‌ها اشتغال به شعر و شاعری نبوده؛ بلکه بیان بعضی از افکار فلسفی خـود بـوده، کـه ایـن رباعیـات شهرت عالمگیر یافته و به اغلب زبان‌های زندهٔ دنیا ترجمه شده است. خیام افکار فلسفی و نظرهای حکیمانـهٔ خـود را بـا عبارات ساده در قالب رباعی که موجز ترین نوع شعر می‌باشد، گنجانیده است.

قالب رباعیات خیام و مضامین آن‌ها مورد تقلید بسیاری از شاعران بعد از او قرار گرفته و دیوان خیام چندین بار بـه چـاپ رسیده است.

درس بیست و یکم

رهنمای تدریس درس جهان معنوی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	جهان معنوی
هدف کلی	آشنایی با آثار تعلیمی و تربیتی اندیشمندان ادبیات فارسی دری وتقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با شرح حال و نمونهٔ کلام عطار آشنایی حاصل کنند و از بحث نگارش(نگارش تشریحی) را فرا گیرند. • واژه‌های جدید و معانی آن‌ها را فراگرفته درکارهای بعدی خویش به کارگیرند. • توانایی تفکر و تحلیل شان رشد و انکشاف یابد. • به مطالعهٔ آثار تعلیمی و تربیتی ادبیات دری علاقه مند شوند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • تحلیل و توضیح
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، توش، تخته، تباشیر و....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته • طرح چند پرسش از متن درس گذشته، به گونهٔ شفاهی	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند. • به سؤال‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان درس (جهان معنوی) را روی تخته نوشته متن درس را با آواز بلند بخوانید و درمورد خصوصیات داستان کوتاه توضیحات لازم را ارائه کنید. • برای تقویت خوانش از شاگردان بخواهید که به اساس نوبت در مقابل صنف یک یک بیت متن درس را با آواز بلند بخوانند و مفهوم آن را با زبان ساده بیان کنند. • به شاگردان هدایت دهید تا واژه‌های جدید درس را معنا و در جمله استعمال نموده روی تخته بنویسند. • با شاگردان همکاری کنید .	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت یک یک بیت را با آواز بلند می‌خوانند. • واژه‌ها و معنای آن را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	پیام شعر را به زبان ساده ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ دهید بعد از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی از درس گذشته با طرح چند پرسش	• احوال‌پرسی می‌کنند و به سؤال‌های طرح شده جواب ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	• درس با نام خداوند توانا آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات مهم بخش (آیین انشا و نگارش) را روی تخته نوشته متن آن را با آواز بلند بخوانید و در مورد، توضیحات لازم ارائه کنید. • از چند شاگرد بخواهید به نوبت مقابل صنف آمده متن درس را بخوانند. • از هر گروه دو شاگرد مفهوم جمله یی را که در کتاب درسی درج است روی تخته بنویسند. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده توضیحات لازم ارائه نمایید. • به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. • برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند سؤالی را طرح کنید.	• شاگردان نکات اساسی و مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت نموده به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • مفهوم جمله را روی تخته می‌نویسند • به خواندن و توضیحات درس گوش می‌دهند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	نکات مهم و اساسی متن را به شاگردان توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود تا سؤال‌های که در ذهن شان باقی مانده بپرسند، معلم محترم به پاسخ آن‌ها بپردازید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ارزیابی درس از دو ساعت قبلی	• احوال‌پرسی می‌کنند و به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	بسم الله الرحمن الرحیم **املا و نگارش** • متن زیر را به شاگردان املا بگویید: **حکایت:** شتری و دراز گوشی همراه می‌رفتند، به کنار جویی بزرگ رسیدند، اول اشتر درآمد چون به میان جوی رسید، آب تا شکم وی برآمد، دراز گوش را آواز داد، درآی که آب تا شکم بیش نیست. دراز گوش گفت: راست می‌گویی؛ اما از شکم تا شکم تفاوت است، آبی که به شکم تو نزدیک گشت، از پشت من خواهد گذشت. • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **کار گروهی و سخنرانی** • شاگردان را رهنمایی کنید که چطور فعالیت‌های این بخش را اجرا کنند، با آن‌ها کمک و همکاری کنید. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. **خود آزمایی** • سؤال‌های این بخش را به گونه یی شفاهی طرح نموده تا از یک طرف تحکیم و یادگیری صورت گیرد از سوی دیگر شاگردان از یادگیری شان مطمئن شوند.	• متن را املا می‌نویسند. • یک تن از شاگردان صورت درست املایی متن را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح نمایند. • مطابق هدایت معلم فعالیت را در صنف اجرا می‌کنند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند. در غیر آن خود سؤال‌های را مطرح نموده به پاسخ آن بپردازید؛ سپس ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

شیخ فرید الدین ابو حامد محمد بن ابوبکر ابراهیم بن مصطفی. از عارفان بزرگ و از شاعران متصوف اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم ه.ق. است. پدرش دکان عطاری داشت وی نیز پیشهٔ پدر را دنبال کرد و به همین مناسبت به لقب عطار معروف گردید. به گفتهٔ خود او در داروخانه، طبابت هم می‌کرده است. از کودکی به گفتار و کردارهای صوفیان علاقه‌مند بود و بنابر همین علاقه به عالم عرفان روی آورد و افکار لطیف خود را در اشعار دل انگیز بیان کرد. عطار قسمتی از عمر را به سفر پرداخت و به مکه رفت و بسیاری از مشایخ صوفیه را ملاقات کرد و از صحبت آنان فیض برد.

به عطار آثار فراوانی منسوب است که اغلب آن‌ها از خود عطار نیستند، اما آنچه از آن آثار از خود عطار است و اتفاق نظر محققان بر آنست، عبارتند از: دیوان قصاید و غزلیات، اسرارنامه، الهی‌نامه، مصیبت نامه، منطق الطیر و مختار نامه. از اثر مهم منثور او تذکرة الاولیا می‌باشد.

عطار معانی عالی عرفانی را در بیان ساده و روان آورده و الحق در این کار استادی نشان داده است. وی همه جا حقایق عرفان را با تمثیل‌های گوناگون و حکایت‌های مختلف، شیرین ساخته است و همچنان موضوعات اجتماعی را در لابه‌لای آثارش منعکس ساخته است. عطار نخستین کسی است که به مقامات در تصوف عاشقانه نظم و ترتیب بخشیده و در کتاب منطق الطیر آن را به هفت وادی تعبیر و تمثیل نموده است.

رهنمای تدریس درس شرط نیک‌نامی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	شرط نیک‌نامی
هدف کلی	آشنایی با صداقت و راستی و تقویت مهارت‌های اساسی زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• فایده‌های کمک و همدردی با مظلومان را بیاموزند و با اشعار پروین اعتصامی آشـنایی حاصل کنند؛ همچنان از بخش انشا و نگارش (نگارش توصیفی یا وصفی) را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویه گردد. • زنده گانی معنوی برخی از بزرگان را سرمشق زنده گی روزانهٔ خود قرار دهند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • تحلیل و توضیح
مواد و لوازم ممکن درس	کتاب ، کتابچه ، قلم ، توش، تخته، تباشیر...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند و کارهای خانه‌گی خود را جهت ملاحظه روی میز می‌گذارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	• درس را با نام و یاد خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا متن درس را در وقت تعیین شده خاموشانه بخوانند و کلمه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • متن درس را با آواز بلند بخوانید و ابیات را توضیح نمایید. • از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مقابل صنف آمده یک یک بیت درس را بخوانند و شرح کنند. برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان پرسش‌هایی را مطرح نمایید.	• متن درس را خاموشانه می‌خوانند و کلمه‌های جدید را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • به نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به درس گوش می‌دهند و واژه‌ها و معنای آن را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	معلم به پرسش‌های شاگردان پاسخ می‌دهد و بعد از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونۀ شفاهی	• به حاضری جواب می‌دهند. • به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	در این درس مراحل زیر تطبیق می‌گردد: • عنوان هر دو بخش (آیین انشا و نگارش) و نکات مهم آن را روی تخته بنویسید؛ سپس متن درس را با آواز بلند و مناسب خوانده و در مورد مفهوم و محتوای آن توضیحات لازم ارائه کنید. • برای تقویت خوانش از چند شاگرد به اساس نوبت بخواهید تا مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند و مناسب بخوانند آن هم قسمی که تا همه شاگردان خوب بشنوند و بفهمند. • در قسمت تلفظ درست کلمه‌ها شاگردان را کمک کنید. • یکی از اندرزها را انتخاب نموده و از هر گروه به یک شاگرد هدایت دهید تا در مورد مفهوم آن فکر نموده یک جمله روی تخته بنویسد.	• نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند و به درس گوش فرا می‌دهند. • متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. • به راهنمایی معلم توجه می‌کنند. • در مورد اندرز یک یک جمله روی تخته می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه کرده در مورد کلمه‌های جدید و اصطلاحات جدید توضیحات لازم دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان پاسخ ارائه کنید؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • طرح چند پرسش از دو ساعت درسی گذشته	• احوال‌پرسی می‌کنند و در ترتیب و تنظیم صنف سهم گرفته به حاضری جواب می‌دهند. • به سؤال‌ها پاسخ ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند: در قدیم مردم افسانه ها، داستان‌ها، چیستان‌ها، دو بیتی ها، ضرب المثل‌ها و لطیفه‌های که در بین شان ایجاد می‌شد به حافظه می‌سپردند و آن را به دیگران انتقال می‌دادند و به همین قسم رسم و رواج ها، اعتقادات و نذرها سینه به سینه از یک نسل به نسل دیگر انتقال می‌یافت و به حیث میراث گرانبهای نیاکان، نزد امروزیان قرار دارد. • بقیه فعالیت‌های این بخش مطابق هدایت کتاب درسی اجرا شود. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • شاگردان را رهنمایی کنید تا در چه مورد سخنرانی کنند. با آن‌ها کمک و همکاری نمایید. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی از شاگردان بپرسید و همچنان از آن‌ها بخواهید در مورد تصویری که در کتاب درسی در همین بخش آمده سخنرانی نمایند.	• متن را املا می‌نویسند • مطابق هدایت فعالیت را اجرا می‌کنند. • به سؤال‌های این بخش پاسخ گفته و در مورد تصویر کتاب صحبت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به آن‌ها هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازید که قناعت همهٔ آن‌ها را فراهم سازد. پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

رخشنده اعتصامی مشهور به پروین اعتصامی از شاعران بسیار نامی معاصر، در سال ۱۲۸۵ شمسی در تبریز تولد یافت. از ابتدا زیر نظر پدر دانشمند و سخندان خود(یوسف اعتصام الملک) به رشد پرداخت. در کودکی با پدر به تهران آمد و از محضر ارباب فضل و دانش که در خانهٔ پدرش گرد می‌آمدند بهره‌ها یافت و همواره آنان را از قریحهٔ سرشار و استعداد خارق العادهٔ خویش دچار حیرت می‌ساخت. در هشت ساله گی به شعر گفتن پرداخت و به خصوص با به نظم کشیدن قطعات زیبا و لطیفی که پدرش از کتاب‌های خارجی ترجمه می‌کرد طبع آزمایی می‌نمود و به پرورش ذوق می‌پرداخت.

درسن ۱۸ ساله‌گی، دورهٔ مدرسه دخترانه آمریکایی را با موفقیت به پایان رسانید. او درتمام دوران تحصیلی یکی از شاگردان ممتاز مدرسه بود. مطالعات او در زمینه زبان انگلیسی آن قدر پیگیر بود که می‌توانست کتاب‌ها و داستان‌های مختلفی را به زبان اصلی بخواند. وی همیشه از وضع نامناسب اجتماعی، بی سوادی و بی خبری زنان حرف میزد.

پروین در تمام سفرهایی که با پدرش در داخل و خارج ایران می‌نمود شرکت می‌کرد و با سیر و سیاحت به گسترش دید و اطلاعات و کسب تجارب تازه می‌پرداخت.

این شاعر آزاده، پیشنهاد شاه ایران راکه از او برای ورود به دربار و تدریس به ملکه و ولیعهد وقت دعوت کرده بود، با بلند نظری نپذیرفت و مدال‌های وزارت معارف و فرهنگ ایران را رد کرد. روحیه واعتقادات او به گونه یی بود که به خود اجازه نمی داد درچنین مکان‌هایی حاضر شود.

پروین با پسر کاکای خود ازدواج کرد و شوهر پروین از افسران آن زمان در کرمانشاه بود. اخلاق نظامی او با روح لطیف و آزادهٔ پروین مغایرت داشت. او که در خانه ای سرشار از مظاهر معنوی و ادبی و به دور از هر گونه آلوده گی پرورش یافته بود پس از ازدواج ناگهان به خانهٔ یی وارد شد که یک دم از بساط عیش و نوش خالی نبود و طبیعی است همگامی این دو طبع مخالف نمی توانست دیری بپاید و سرانجام این ازدواج ناهمگون به جدایی کشید و پروین پس از دو ماه و نیم اقامت در خانهٔ شوهر طلاق گرفت.

او در قصایدش پیرو سبک متقدمین به ویژه ناصرخسرو بلخی است و اشعارش بیشتر شامل مضامین اخلاقی و عرفانی می‌باشد. پروین موضوعات حکمتی و اخلاقی را با چنان زبان ساده و شیوایی بیان می‌دارد که خواننده را تحت تاثیر قرار می‌دهد. او در قدرت کلام و چیره دستی بر صنایع و آداب سخنوری همپایه یی گوینده گان نامدار قرار دارد.

استعداد خارق العادهٔ پروین در شعر همواره موجب حیرت فضلا و دانشمندانی بود که با پدرش معاشرت داشتند، بـه همـین جهت برخی بر این گمان بودند که آن اشعار از او نیست.

پروین اعتصامی بی تردید بزرگترین شاعر زن است که در طول تاریخ ادبیات پارسی ظهور نمـوده و اشـعار وی کـه شـامل ۶۵۰۰ بیت از قصیده، مثنوی و قطعه است تاکنون چندین بار به چاپ رسیده است.

درس بیست و سوم

رهنمای تدریس درس نیک خواهی و خدمت به خلق

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نیک خواهی و خدمت به خلق
هدف کلی	آشنایی با نیک‌خواهی و نوع‌دوستی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با بردباری و متانت در اجتماع و شیخ سعدالدین شبستری آشنایی حاصل کنند. • توانایی تفکر و تحلیل شان رشد و انکشاف یابد. • به اهمیت نیک‌خواهی و نوع‌دوستی پی برده در زنده‌گی عملی خود از آن استفاده نمایند.
روش‌های تدریس	• خواندن و نوشتن • کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد و لوازم ممکن درس	تخته، تباشیر، کتاب، کتابچه، کارت کلمه‌ها و....

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند سؤال از متن درس، به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به حاضری جواب می‌دهند. • کارهای خانه‌گی خود را جهت ملاحظه روی میز می‌گذارند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم درس را آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • از شاگردان بخواهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند سپس از چند شاگرد مفهوم آن را بپرسید. • معلم بعد از دریافت پاسخ‌ها متن درس را با صدای شیوا و رسا بخواند و در مورد مفهوم آن توضیحات لازم ارائه نماید. • جهت تقویت خوانش از چند شاگرد بخواهیدکه به اساس نوبت مقابل صنف آمده متن درس را با آواز بلند بخوانند. • به شاگردان هدایت دهید تا پیام درس را به صورت خلاصه در کتابچه‌های خود بنویسند. با آن‌ها همکاری کنید.	• متن را خاموشانه می‌خوانند و به پرسش‌ها پاسخ ارائه می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • متن درس را با آواز بلند می‌خوانند. • پیام درس را در کتابچه‌های خود می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	درس را خلاصه نموده کلمه‌های جدید را معنا کنید؛ همچنان توضیحات لازم در رابطه به درس ارائه دارید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن خاتمه درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • به حاضری جواب می‌گویند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام و یاد خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات اساسی و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید. • متن این بخش را با آواز بلند بخوانید و توضیح کنید. • از چند شاگرد بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • از چند شاگرد بخواهید تا هر کدام در مورد مهمان نوازی و انسان دوستی یک جمله روی تخته بنویسند. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده مفاهیم و واژه‌های آن را توضیح دهید. شاگردان رهنمایی و تشویق شوند.	• نکات اساسی و مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت می‌کنند. • با دقت گوش می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • هر کدام یک جمله روی تخته می‌نویسند. • به خواندن و توضیحات درس دقت می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصهٔ درس را به شاگردان بیان نموده توضیحات لازم ارائه نمایید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان فرصت دهید تا سؤال‌هایی که نزد شان در مورد درس ایجاد شده بپرسند به آن‌ها جواب‌های قناعت بخش ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی از درس گذشته با طرح چند سؤال	• احوال‌پرسی می‌کنند. • در جواب دادن به سؤال‌های سهم می‌گیرند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را به شاگردان املا بگویید: **مطایبه:** معلمی را پسر بیمار شد و مُشرف بر موت گشت، گفت: غسال بیارید تا وی را بشوید، گفتند: هنوز نمرده است، گفت: باکی نیست آن زمان که از غسل وی فارغ شَوید بخواهد مرد. قطعه: هر که در کار خویش پیش از وقت می‌نماید به حکم طبع شتاب می‌خورد روزه نارسیده به شب می‌کشد موزه نارسیده به آب بهارستان جامی • هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • واژه‌های بادیه، عنان، مهیا و ثواب را در کارت‌ها نوشته به گروه‌ها توضیح کنید. • از شاگردان بخواهید پس از مشوره در گروه‌های خود، از هر گروه دو شاگرد مقابل صنف آمده واژهٔ نوشته شده در کارت را در جمله طوری استعمال و روی تخته بنویسد که با متن درس ارتباط داشته باشد. • به شاگردان هدایت دهید تا فعالیت دیگر این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنند. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی طرح کنید تا از یک طرف تحکیم درس صورت گیرد و از طرف دیگر شاگردان از یادگیری خود مطمئن شوند. به شاگردان کم‌جرأت و دیر آموز وقت بیشتر داده شود، آن‌ها تشویق کمک و رهنمایی شوند.	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند؛ سپس یک تن از شاگردان صورت درست املای متن را روی تخته می‌نویسد و دیگران اشتباهات خود را اصلاح می‌کنند. • واژه‌ها را در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • فعالیت را در صنف اجرا می‌کنند. • به سؤال‌های پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	معلم کار خانه‌گی را به شاگردان مطابق کتاب درسی واضح می‌سازد و نظر به ضرورت می‌تواند در آن تغییر بیاورد.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

استقامت و ایستاده‌گی در برابر سختی‌ها و نا ملایمات روزگار صبر نامیده اند و این کاری است که در فرهنگ بشری مورد قدر دانی و تحسین قرار دارد.

بردباری، مانند: سخاوت، شجاعت، راستگویی، صداقت و.... از صفات برگزیده یی است که داشتن آن موجب برتری انسان می‌شود؛ اما با توجه به موضوعی که پیش می‌آید، یکی از این فضیلت‌ها نسبت به دیگری ارزش بیشتر پیدا می‌کند؛ مثلاً: اگر تقابل انسان با قهر طبیعت در یک صحرای خشک و سوزان اتفاق افتد، طبیعی است که آنجا، شکیبایی فضیلت دارد؛ اما اگر در همین صحرا خطر رویارویی با دزد و یا با درنده گان و خزنده گان آدمخوار پیش آید. به یقین ارزش شجاعت و دلاوری بالا می‌رود، زیرا اگر در چنین مواردی انسان با شهامت و تدبیر دست به شمشیر و نابودی دشمن نزند، خود نابود خواهد شد؛ ولی آنچه در این میان اهمیت بیشتر دارد، این است که صبر بدون شجاعت و شجاعت بدون صبر ممکن نیست، این‌ها لازمهٔ هم اند و یکی بدون دیگری معنای کامل نمی یابد.

صبر و شکیبایی، تنها مقاومت در برابر شکنجه‌های جسمی نیست؛ بلکه ایستادن در مقابل فشارهای روحی، و سایر نا امیدی ها، نیز صبر نامیده می‌شود. شکیبایی که جزء اساسی ایمان است، هرگز با کبر، غرور، خود خواهی، دروغ پیوند نمی خورد. انسان‌های صابر در شادی و غم مثل یک رودخانهٔ آرام حرکت می‌کنند. پیروزی و شکست شان به آسانی و به زودی درک نمی شود، این موجودات خام و احساساتی اند که نه تحمل شکست را دارند و نه ظرفیت پیروزی را.

با توجه به پیامدهای خوب شکیبایی است که ضرب المثل‌های فراوانی به آن اختصاص یافته است، مردمان از روی تجربه می‌گویند که صبر گلی است که در هر باغ نمی روید؛ اما اگر رویید، زیبایی را زیادتر می‌کند، پس به جاست که همصدا با مردم شویم و بگوییم: صبر تلخ است، ولی بر شیرین دارد.

درس بیست و چهارم

رهنمای تدریس درس امام فخر رازی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	امام فخر رازی
هدف کلی	آشنایی با دانشمندان و شاعران زبان فارسی دری و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با اشعار، شرح حال و مقام معنوی امام فخر رازی آشنا شوند و از بحث نگارش (نگارش تحقیقی) را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرادادن و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • علاقه مندی به مطالعهٔ اشعار دری در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • تحلیل و توضیح
مواد و لوازم ممکن درس	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس، به گونهٔ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • در ارائه درس گذشته سهم می‌گیرند. • به پرسش‌ها جواب می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام و یاد خداوند آغاز یافته و مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات مهم و اساسی درس را روی تخته نوشته به شاگردان هدایت دهید تا در وقت تعیین شده متن را خاموشانه بخوانند و کلمه‌هایی را که در تلفظ و معانی آن‌ها مشکل دارند بیرون نویس کنند. • متن درس را با آواز بلند و رسا بخوانید توضیح نمایید در ضمن واژه‌های را که شاگردان بیرون نویس کرده اند معنا کنید. • از هر گروه دو شاگرد را مقابل صنف بخواهید تامتن شعر را با آواز بلند بخوانند و توضیح کنند.	• نکات مهم و اساسی درس را از روی تخته یادداشت می‌گیرند و درس را خاموشانه خوانده واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند و معنای کلمه‌ها را در کتابچه‌های خود می‌نویسند. • متن شعر را با آواز بلند می‌خوانند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیر عنوان « توضیحات» در پایان متن اصلی آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی ، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به سؤال‌های شاگردان جواب قناعت بخش ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	● تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری ● ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	● احوال‌پرسی می‌کنند. ● به حاضری جواب می‌دهند. ● به سؤال‌های پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خداوند بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: ● متن هر دو بخش (آیین انشا و نگارش) را با آواز بلند بخوانید و کلمه‌هایی که نیاز به توضیح دارد توضیح گردد. ● از چند شاگرد بخواهید درس را با آواز بلند بخوانند. ● دو شاگرد را وظیفه بدهید تا هر کدام دو بیت شعر را انتخاب نموده با معنای آن روی تخته بنویسند؛ البته به شاگردان کم جرأت و دیر آموز وقت بیشتر داده شود، تشویق و رهنمایی شوند. ● از هر گروه یک شاگرد واژه‌های جدید درس را معنا و در جمله‌ها استعمال نموده روی تخته بنویسد. ● برای اطمینان خود از یادگیری شاگردان چند پرسشی را طرح کنید.	● به درس گوش فرا می‌دهند. ●درس را با آواز بلند می‌خوانند. ● معنای شعر را روی تخته می‌نویسند. ● واژه‌های جدید را معنا و در جمله به کار برده روی تخته می‌نویسند. ● پاسخ ارائه نمایند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	مفاهیم کلی و اساسی درس را به شاگردان بیان کنید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ذهن شان بی پاسخ باقی مانده باشد بپرسند، جواب‌های مناسب برای‌شان ارائه شود.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• جواب سلام را میگویند. در ترتیب و تنظیم صنف سهم می‌گیرند. • انتظار می‌رود پاسخ‌های درست ارائه می‌کنند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته چند سؤالی را از دو ساعت قبلی طرح کنید.	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • پاسخ ارائه می‌کنند.	**املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند: در آثار ادبی نویسنده و شاعر می‌کوشد اندیشه‌ها و عواطف خویش را در قالب مناسب ترین و زیباترین جمله‌ها و عبارات بیان کند. این آثار همان گفته‌ها و نوشته‌هایی هستند که مردم در طول تاریخ آن‌ها را شایستهٔ نگهداری می‌دانند و از خواندن و شنیدن شان لذت می‌برند. فرهنگ درخشان ما جلوه گاه آثار ادبی بسیاری؛ مانند: مثنوی مولانا، شاهنامهٔ فردوسی، حدیقهٔ سنایی، بهارستان جامی، تاریخ بیهقی، غزلیات حافظ، بوستان و گلستان سعدی و صدها اثر دیگر است که در شمار غنی ترین و شیوا ترین آثار ادبی جهان قرار دارند. • بقیه فعالیت‌های این بخش مطابق هدایت کتاب درسی عملی شود. **کار گروهی و سخنرانی** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز نماید. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت معلم در صنف اجرا شود. **خود آزمایی** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی را مطابق کتاب درسی واضح ساخته و نظر به ضرورت می‌تواند در آن تغییر بیاورد.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

طبرستان: به حوالۀ تاریخ بیهقی، طبرستان از جملۀ ولایات سرسبز و با شکوه ایران محسوب بوده و در جنـوب غـرب آن شهر ری و تهران امروزی موقعیت دارد. راه ابریشم از این جای گذشته است.

طبرستان در دورۀ امپراطوری سلطان محمود غزنوی از جملۀ ایالات متصرفۀ آن به حساب می‌رفت. پارچـه‌هـای نفـیس ابریشمی در این منطقه تولید می‌شد، امروز انواع میوه جات و درختان زینتی در این ایالت رشد و نمو نموده و از جملۀ ایالات سرسبز ایران زمین به شمار می‌رود.

طبرستان به شهرهای دامغان، استر آباد، همدان، کرمانشاه و ساری محاط بـوده و قسـمت شـمالی آن بـه بحیـرۀ کسـپین متصل است.

درس بیست و پنجم

رهنمای تدریس نوع‌دوستی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	نوع‌دوستی
هدف کلی	درک اهمیت نوع‌دوستی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با انسانیت و انسان دوستی آشنا شوند. • توانایی تفکر و تحلیل شان رشد و انکشاف یابد و برداشت مطالب در وجود شان تقویت گردد. • احساس و علاقه مندی به صمیمیت و دوستی نسبت به همدیگر در وجود شان تقویت گردد.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل • خواندن و نوشتن
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر...

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	•سلام و احوال‌پرسی، اخذ حاضری ملاحظهٔ کار خانه‌گی • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند. • توجه نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل ذیل تطبیق گردد: • توجه شاگردان را جلب نموده عنوان درس (نوع‌دوستی) را بر جسته روی تخته بنویسید و از شاگردان بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند؛ سپس معلم خود درس را با آواز بلند بخوانید و توضیح نمایید. • واژه‌های یادداشت شدهٔ شاگردان را روی تخته نوشته به همکاری خود شاگردان در حل و معنای آن‌ها بپردازید. • برای تقویت مهارت خواندن از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، هر کدام واژه « بهترین » را در جمله‌های مختلف استعمال نموده روی تخته بنویسند.	• متوجه عنوان درس شده درس راخاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • واژهٔ ذکر شده را در جمله‌های مختلف استعمال نموده روی تخته می‌نویسند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این بخش به پرسش‌های شاگردان پاسخ‌های قناعت بخش بدهید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• احوال‌پرسی می‌کنند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• درس را با آواز بلند می‌خواند. • توجه می‌نمایند تا اگر در تلفظ کلمه‌ها مشکل داشته باشند رفع شود. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • کلمه‌ها را در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • چندین شاگرد سخنرانی می‌کنند.	درس با نام خدای بزرک آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش و بیاموزیم را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح نمایید. • هدایت دهید تا چند شاگرد به اساس نوبت، کلمه‌های آتی درس را طوری روی تخته بنویسند که شاگرد اولی کلمه را بنویسد، دومی آن را معنا نماید و سومی برای آن جمله بنویسد: (شرف، نوع پروری، صلح و اجتماع) • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل همه سخنرانی کنند.	**قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)**
(۲) دقیقه	خلاصهٔ پیام درس را ارائه نموده و واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح دهید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، پاسخ‌های قناعت بخش برایشان ارائه شود.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و در جاهای خود تنظیم می‌شوند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را به شاگردان املا بگوید: **حکمت:** بزرجمهر را پرسیدند که کدام پادشاه پاکیزه تر؟ گفت: آنکه پاکیزه گان از وی ایمن باشند و گناهکاران از وی بترسند. قطعه: شاه آن باشد که روشن خاطر و بخرد بود نیکوان را حال از او نیکو، بدان را بد بود بهارستان جامی • بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق هدایت کتاب درسی اجرا کنید. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارد. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت کتاب درسی در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نماید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند؛ سپس یک تن از شاگردان صورت درست املای متن را از روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح نمایند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

شرح ابیات:

مگو ناخوش که پاسخ ناخوش آید　　　به کوه آواز خوش ده تا خوش آید

هدف شاعر از طرز گفتار و برخورد اشخاص است یعنی اگر برای کسی سخن نامعقول و زشت گفته شود، وی نیز فی البدیهه با کلمه‌های زشت و بد پاسخ می‌دهد چنانچه شاعر مثال انعکاس صدای شخص در مقابل کوه را می‌دهد؛ چون هنگامی که شخص در نزدیک کوه ایستاده شده با آواز بلند چیغ بزند صدایش دوباره به خودش انعکاس می‌نماید؛ بنابران ما هم اگر به کسی حرف زشت و بد بزنیم در مقابل ما هم حرف بد و زشت خواهیم شنید.

بده چون داد نعمت کردگارت　　　که ندهد بهر تو میراث خوارت

زمانی‌که خداوند (ج) برای تو از نعمات مادی دنیا نصیب کرد، یعنی صاحب جاه و ثروت بودی صدقه کن و اشخاص بی بضاعت را کمک نما و در راه صدقه و خیرات ثابت قدم باش، به خاطری که بعد از مرگ تو، فرزندانت از مالی که به آن‌ها میراث رسیده در راه خدا انفاق نمی‌کنند. تو که زنده هستی به دست خود انفاق کن.

سنان جور بر دل ریش کم زن　　　چو مرهم می‌نسازی، نیش کم زن

هدف شاعر از ضرر رساندن به مردمان زجر دیده و بلا کشیده است. شاعر می‌گوید: کسانی را که به رنج و مشکلات زنده گی گرفتار هستند آزار مده و گفتار نا خوشایند خود را همانند تیر به قلب اشخاص ستمدیده فرو مبر، یعنی اگر برای قلب‌های شکسته که مصیبت دیده استند مرهم نمی سازی و اگر مشکلات چنین اشخاص را حل ساخته نمی توانی با گفتار و رفتار خود نیز آن‌ها را مرنجان. یعنی اگر به کسی نیکی کرده نمی توانی پس بدی هم مکن.

درس بیست و ششم

رهنمای تدریس درس ابوالقاسم فردوسی

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	ابوالقاسم فردوسی
هدف کلی	آشنایی با مقام معنوی فردوسی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با موقف و کارنامه‌های علمی و ادبی فردوسی آشنا شوند و از بحث انشا و نگارش (تقلید چیست) را فرا گیرند. • توانایی خوانش، گوش فرا دادن، برداشت مطالب تفکر و تحلیل در وجود شان تقویه گردد. • به آثار بزرگان ادب دری علاقه مند شوند، در حفظ و نگهداری آثار گرانبهای ادبیات دری از دل و جان بکوشند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • توضیح و تحلیل
مواد ممد و ممکن درسی	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر و در صورت امکان تصویری از فردوسی و یا اثر معروف او شهنامه.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارتباط درس گذشته با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و احوال‌پرسی می‌کنند در ترتیب و تنظیم صنف سهم گرفته به حاضری جواب می‌دهند. • توجه نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس را با گفتن بسم الله الرحمن الرحیم آغاز نموده مراحل ذیل تطبیق گردد: • توجه شاگردان را جلب نموده عنوان درس (ابوالقاسم فردوسی) را بر جسته روی تخته بنویسید و از شاگردان بخواهید تا متن را خاموشانه بخوانند و واژه‌های جدید و مشکل آن را بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند خوانده توضیح کنید و به حل واژه‌های یادداشت شدهٔ شاگردان بپردازید. • برای تقویت مهارت خواندن از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، در مورد مفهوم درس در مقابل همه سخنرانی کنند.	• متوجه عنوان درس شده درس راخاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل و جدید آن را بیرون نویس می‌کنند. • به درس گوش فرا می‌دهند. • درس را با آواز بلند می‌خوانند. • چند شاگرد در مورد سخنرانی می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلومات که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این بخش به پرسش‌های شاگردان پاسخ دهید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونۀ شفاهی	• احوال‌پرسی می‌کنند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب خوانده و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح نمایید. • هدایت دهید تا چند شاگرد به اساس نوبت کلمه‌های درس را طوری روی تخته بنویسند که شاگرد اولی کلمه را بنویسد، دومی آن را معنا نماید و سومی جمله بنویسد: (اخلاق، بهترین، مهربان، زشت، سلام، ناپسند) • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل همه سخنرانی کنند. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده توضیحات لازم ارائه دهید.	• درس را با آواز بلند می‌خواند. • دقت می‌کنند تا اگر در تلفظ کلمه‌ها مشکل داشته باشند رفع شود. • مطابق هدایت عمل می‌کنند. • کلمه‌ها را در جمله‌ها به کار برده روی تخته می‌نویسند. • چندین شاگرد سخنرانی می‌کنند. • به خواندن درس و توضیحات با دقت گوش می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصۀ پیام درس را به شاگردان ارائه نموده و واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، پاسخ‌های قناعت بخش برای شان ارائه شود.		(۳) دقیقه

ساعت سوم درسی

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش	• جواب سلام را می‌گویند و در جاهای خود تنظیم می‌شوند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	**<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: بدان ای پسر! که مردم بی هنر دایم بی سود بود؛ چون مغیلان که تن دارد و سایه ندارد، نه خود را سود کند و نه غیر را و مردم اصل و نسب اگر چه بی هنر باشد، از روی اصل و نسب از حرمت داشتن مردم بی‌بهره نباشد. بدتر آن باشد که نه هنر دارد و نه گهر. « قابوسنامه» • به شاگردان هدایت دهید تا بقیه فعالیت‌های این بخش را مطابق به هدایت کتاب درسی عملی نمایند. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز دارد. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت معلم در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند؛ سپس یک تن از شاگردان صورت درست املای متن را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح نمایند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • پاسخ می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به شاگردان هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

حماسه: در لغت به معنای دلاوری و شجاعت بوده از قدیم ترین انواع ادبی به شمار میرود . حماسه شرح تاریخ قبل از دوران تاریخی است. گزارشی است از اوضاع و احوال روزگاران نخست و تاریخ صدر جهان و روزگار مردمان نخستین را بیان می‌کند. حماسه از زمانی که ملتی در راه حصول عظمت و تمدن گام نهاده است سخن می‌گوید. در آن سخن از جنگ‌هایی است که برای استقلال و بیرون راندن یا شکست دشمن یا کسب نام و به دست آوردن ثروت و رفاه صورت گرفته است. حماسه مربوط به دورانی است که قبایل گوناگون متحد شده و اندک اندک تشکیل ملتی داده اند، از این رو حماسه هر ملتی بیان کنندۀ آرمان‌های آن ملت است و مجاهدات آن ملت را در راه سر بلندی و استقلال برای نسل‌های بعدی روایت می‌کند.

تقسیم حماسه بر حسب موضوع

۱- **حماسۀ اساطیری**
۲- **حماسه‌های پهلوانی**
۳- **حماسه‌های دینی**
٤- **حماسه‌های عرفانی**

استادان محترم می‌توانند برای معلومات بیشتر از کتاب انواع ادبی (چاپ هشتم) استفاده نمایند.

رهنمای تدریس درس در وصف وطن

عناوین مطالب	شرح مطالب
موضوع درس	در وصف وطن
هدف کلی	وطندوستی و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان
اهداف آموزشی • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**	• با رضوانقل تمنا آشنا شوند و از بحث آیین انشا و نگارش (سبک در نگارش) را فرا گیرند. • روش‌های مطالعه را فرا گرفته میل و رغبت نوشتن، برداشت مطالب و مهارت سخنرانی در وجود شان تقویت گردد. • با روحیهٔ وطندوستی تربیه شوند و برای خدمت به مردم و وطن بکوشند.
روش‌های تدریس	• کار انفرادی و گروهی • پرسش و پاسخ • نوشتن و خواندن • توضیح و تحلیل
مواد و لوازم ممکن درس	کتاب ، کتابچه ، قلم ، تخته ، تباشیر، توش ، تصویر و نقشهٔ افغانستان.

ساعت درسی اول

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• سلام و احوال‌پرسی، ملاحظهٔ کار خانه‌گی و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	• به معلم احترام می‌کنند. • داوطلبانه جواب می‌دهند. • شاگردان آمادهٔ درس می‌شوند.	(۱۰) دقیقه
قسمت اول درس (متن)	درس با نام خدای بزرگ آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت دهید تا متن درس را خاموشانه بخوانند؛ سپس معلم خود عنوان درس (در وصف وطن) را روی تخته بنویسید و متن درس را با آواز بلند و مناسب خوانده در مورد مفهوم درس توضیحات لازم ارائه نمایید و از چند شاگرد بخواهید تا درس را با آواز بلند بخوانند. • برای تقویت مهارت خواندن از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند در مقابل همصنفان خود بخوانند. • هدایت دهید تا چند شاگرد به نوبت، در مورد مفهوم درس در مقابل همه سخنرانی کنند.	• درس را خاموشانه می‌خوانند. • به خواندن و توضیحات درس دقت می‌کنند. • چند شاگرد به اساس نوبت درس را با آواز بلند می‌خوانند. • چند شاگرد به نوبت سخنرانی می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلوماتی که زیر عنوان « توضیحات» آمده است، توسط معلم گرامی خوانده شود؛ پس از توضیح و تشریح مفاهیم کلی و اساسی درس، خلاصهٔ درس به شاگردان گفته شود.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به پرسش‌های شاگردان جواب قناعت بخش ارائه گردد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند سؤال به گونۀ شفاهی	• احوال‌پرسی نموده در تنظیم صنف سهم می‌گیرند. • پاسخ درست را ارائه می‌کنند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	در این درس مراحل زیر تطبیق گردد: • نکات عمده و مهم بخش آیین انشا و نگارش را روی تخته بنویسید و از چند شاگرد بخواهید تا متن درس را با آواز بلند بخوانند. • درس را با آواز بلند و مناسب بخوانید و قسمت‌هایی از درس که ضرورت به توضیح دارد، توضیح گردد. • هدایت دهید تا گروه‌ها برداشت شان را از محتوای درس بنویسند و نمایندۀ هر گروه آن را با صدای بلند بخواند. • از چند شاگرد بخواهید تا در مورد مفهوم و محتوای درس در مقابل همه سخنرانی کنند. • متن تحت عنوان بیاموزیم را خوانده توضیحات لازم ارائه نمایید.	• درس را با آواز بلند می‌خواند. • به تلفظ واژه‌ها با دقت گوش می‌دهند. • مطابق هدایت معلم عمل می‌کنند. • گروه‌ها برداشت شان را می‌نویسند. • چند شاگرد به نوبت سخنرانی می‌کنند. • به توضیحات گوش فرا می‌دهند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	خلاصه و پیام درس را به شاگردان ارائه نموده و واژه‌هایی که نیاز به توضیح داشته باشد، توضیح دهید.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در ارتباط به درس داشته باشند بپرسند، پاسخ‌های قناعت بخش برای‌شان ارائه نمایید.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح چند پرسش به گونۀ شفاهی	• جواب سلام را می‌گویند و در جاهای خود تنظیم می‌شوند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)	بسم الله الرحمن الرحیم **<u>املا و نگارش</u>** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان املا بنویسند: - خدمت به وطن نیمی از وظیفه است و خدمت به انسانیت نیم دیگر آن. - پایه ملیت هر قوم را سنن، آداب، رسوم و آثار و هنرهای ملی آن قوم حفظ می‌دارد. - هیچ علاقۀ در دنیا شدیدتر از عشق وطن نیست. - هیچ نژادی چون خوی خوش نیست و هیچ دانشی چون پیش اندیشی نیست و هیچ پرهیزگاری چون بی آزاری نیست. • مطابق هدایت کتاب درسی فعالیت‌ها را در صنف اجرا نمایید. **<u>کار گروهی و سخنرانی</u>** • به شاگردان هدایت دهید تا در گروه‌های خود در مورد مفهوم بیت ذکر شده در همین بخش تبادل نظر نموده از هر گروه یک شاگرد به نماینده گی مقابل صنف آمده نظریات خود را ابراز نماید. • فعالیت دیگر این بخش مطابق هدایت کتاب درسی در صنف اجرا شود. **<u>خود آزمایی</u>** • سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی مطرح نمایید و از شاگردان توقع می‌رود پاسخ درست ارائه کنند.	• در کتابچه‌های خود املا می‌نویسند؛ سپس یک تن از شاگردان صورت درست املای متن را روی تخته می‌نویسد تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • شاگردان مفهوم شعر را به زبان ساده بیان می‌کنند. • مطابق هدایت عمل می‌نمایند. • دقت نموده پاسخ ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
کار خانه‌گی	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود. در ضمن به آن‌ها هدایت بدهید تا درس کامل روز آینده را بخوانند و به معرفی آن آماده گی بگیرند.		(۲) دقیقه
سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم ساعت درسی و خداحافظی.		(۳) دقیقه

معلومات اضافی

ابو علی سینا: شیخ الرئیس ابو علی سینا طبیب، فیلسوف، نویسنده و از بزرگترین حکیمان و عالمان جهان به شمار می‌آید. پدرش از اهالی بلخ بود. ابو علی ابتدا در بخارا پرورش یافت و در ده ساله گی قرآن و بسیاری از علوم را آموخت. پس از آن به مطالعهٔ علم الهی، طب و ریاضی پرداخت و در سن ۱۸ ساله گی از تحصیل علوم فارغ شد و بر اثر معالجهٔ نوح بن منصور شاه سامانی، به دربار سامانیان راه یافت. موصوف در سال ۴۲۸ هـ .ق. به همدان رفت، در آن جا در گذشت و همانجا مدفون گردید. از ابو علی سینا آثار زیادی به جا مانده که می‌توان از کتاب شفا، قانون، اشارات و... نام برد.

ابو نصر فارابی: بزرگترین فیلسوف اسلام بوده که تولد آن در نیمهٔ دوم قرن سوم و نیمهٔ اول قرن چهارم در ماورألنهر صورت گرفته است. وی در جوانی به بغداد سفر کرده و از آنجا به زبان عربی تسلط پیدا کرد و در علوم ریاضیات، طب و موسیقی اطلاعات کامل داشت. آثار وی عبارت اند از : مقالة فی معانی العقل، عیون المسایل، فصوص الحکم و ... می‌باشد.

سنایی: حکیم ابوالمجد مجدود بن آدم از شاعران بزرگ قرن ششم است. ابتدا به دربار غزنویان راه یافت؛ پس از سفر خراسان و ملاقات با مشایخ صوفیه از دربار شاهان چشم پوشید و عزلت اختیار کرد و سفری به مکه کرد و به سیاحت اغلب شهرها و به معاشرت با رؤسای صوفیه پرداخت و به حلقهٔ ایشان در آمد. بعد از سفر مکه چندی در بلخ، سرخس، مرو و نیشاپور زیست و در حدود سال ۵۱۶ هـ .ق. به غزنین برگشت و تا پایان حیات در آنجا ماند، از آثار او دیوان شعر است که شامل قصاید و غزلیات و مقطعات می‌باشد، دیگر حدیقة الحقیقه، سیر العباد، طریق التحقیق، کار نامهٔ بلخ، مثنوی‌های به نام عشقنامه و عقل نامه.

مولوی: مولانا جلال الدین محمد بن بهاء الدین محمد بن حسین الخطیبی. معروف به مولوی یا ملای روم از بزرگترین شاعران قرن هفتم است. جلال الدین در بلخ متولد شد ولی به مناسبت طول اقامتش در قونیه به رومی یا مولانای رومی مشهور شد.

جلال الدین فرزند محمد بن حسین ملقب به بهاء الدین ولد می‌باشد که از طرف مادر از خاندان خوارزمشاه است.

بهاء الدین ولد از مقربان دربار محمد خوارزمشاه بود؛ ولی به علت رنجش خاطری که از شاه یافت، در سال ۶۱۰ هـ .ق. از راه بغداد قصد سفر حج کرد و در نیشاپور با شیخ عطار ملاقات کرد و شیخ عطار کتاب اسرار نامه را به جلال الدین که کودکی بیش نبود، اهدا کرد. بهاء الدین ولد پس از زیارت حج به شام و از آنجا به لارنده از مراکز حکومت سلجوقیان آسیای صغیر رفت و مدت هفت سال در آن شهر اقامت کرد و پس از آن به دعوت سلطان علاء الدین کیقباد که از شاهان بزرگ دانش پرور بود، به قونیه رفت و تا آخر عمر در آنجا به ارشاد پرداخت و در سال ۶۲۸ هـ .ق. فوت کرد.

جلال الدین محمد که هنگام فوت پدر ۲۴ سال داشت بنا به وصیت او و خواهش علاء الدین بجای پدر نشست و به ارشاد مردم و تربیت مریدان پرداخت و در مجالس درس سید برهان الدین محقق ترمذی که از تربیت یافته گان بهاء الدین ولد بود کسب فیض کرد و به رموز معرفت حق آشنایی یافت و از او اجازهٔ ارشاد گرفت و پس از فوت وی مجالس وعظ بر پا کرد و به تربیت شاگردان پرداخت تا بر حسب اتفاق در سال ۶۴۲ هـ .ق. با عارف بزرگ شمس الدین محمد تبریزی برخورد کرد. پس از این ملاقات، مولانا چنان شیفتهٔ شمس شد که ترک منبر و محراب کرد و از همه گریزان شد و پیوند خود را با گذشته قطع

کرد و در سلک مریدان شمس در آمد. شمس تبریز در سال ۶۴۵ هـ. ق. از قونیه خارج شد و دیگر به آنجا باز نگشت. مولانا بر اثر هجران شمس تبریزی آشفته خاطر شد و یکباره از مردمان کناره گرفت تا در سال ۶۷۲ هـ.ق. وفات نمود.آثار منظوم مولانا عبارت است از: مثنوی معنوی، دیوان غزلیات و مجموعهٔ رباعیات است و از آثار منثور او کتاب فیه ما فیه، مجالس سبعه و مکاتیب است.

بیدل: ابوالمعالی میرزا عبدالقادر بیدل، یکی از شاعران بزرگ زبان دری است. وی در سال ۱۰۵۴ هـق. در هند متولد شده و در آن کشور تربیت یافته، وفات وی در سال ۱۱۳۳ هـق اتفاق افتاده است. بیدل آثار فراوانی به نظم و نثر دارد و در شعر، صاحب شیوهٔ خاصی بوده در غزل عرفانی استادی دارد و اشعارش با استعاره و کنایه و مضامین پیچیده آمیخته است.

از آثار معروف او مثنوی‌های عرفات، طلسم حیرت، طور معرفت است. دیوان اشعارش شامل غزل و قصاید و ترجیعات و مستزاد می‌باشد.

درس بیست و هشتم

رهنمای تدریس درس ورزش و تندرستی

شرح مطالب	عناوین مطالب
ورزش و تندرستی	**موضوع درس**
پی بردن به اهمیت و فواید ورزش و تقویت مهارت‌های زبانی شاگردان	**هدف کلی**
• روش‌ها و فواید ورزش را بیاموزند و از بحث انشا و نگارش (چگونه دارای سبک شـویم؟) را فرا گیرند. • توانایی تفکر و تحلیل در وجود شان رشد و انکشاف یابد. • با درک اهمیت ورزش، علاقه مند به ورزش شوند و همه روزه تمرین نمایند.	**اهداف آموزشی** • **دانشی** • **مهارتی** • **ذهنیتی**
• انفرادی • گروهی • پرسش و پاسخ • خواندن و نوشتن • توضیح و تحلیل	**روش‌های تدریس**
کتاب، کتابچه،قلم، توش، تخته، تباشیر و سایر مواد لازم و در صورت امکان تصویر از ورزشکاران قهرمان کشور.	**مواد و لوازم ممکن درس**

ساعت درسی اول

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام و احوال‌پرسی نموده کار خانه‌گی خویش را جهت ارزیابی آماده می‌کنند. • دقت نموده پاسخ قناعت بخش ارائه می‌کنند.	• سلام و احوال‌پرسی، اخذ حاضری و ملاحظهٔ کار خانه‌گی • ارزیابی درس گذشته و ارتباط آن با درس جدید • طرح چند پرسش از متن درس به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• متن را خاموشانه می‌خوانند و واژه‌های مشکل آن را بیرون نویس می‌کنند. • شاگردان به درس گوش فرا می‌دهند. • چند شاگرد به نوبت یک یک پاراگراف را با آواز بلند می‌خوانند. • به سؤال‌ها پاسخ درست ارائه می‌دارند.	درس با نام خداوند توانا آغاز یافته مراحل زیر تطبیق گردد: • به شاگردان هدایت بدهید تا در وقت تعیین شده متن درس را خاموشانه بخوانند و واژه‌های که برای‌شان جدید و مشکل است بیرون نویس کنند. • درس را با آواز بلند خوانده واژه‌های مشکل و جدید آن را توضیح کنید. • جهت تقویت مهارت خوانش از چند شاگرد بخواهید تا به نوبت مقابل صنف آمده یک یک پاراگراف را با آواز بلند بخوانند. • برای تحکیم درس و اطمینان از یادگیری شاگردان چند سؤالی را از طرح کنید.	**قسمت اول درس (متن)**
(۲) دقیقه	مفهوم کلی درس را با نکات اساسی آن به گونهٔ مختصر توضیح دهید.		**خلاصه و توضیحات**
(۳) دقیقه	به شاگردان وقت داده شود اگر سؤالی در مورد درس داشته باشند بپرسند به سؤال‌های آن‌ها جواب‌های قناعت بخش ارائه گردد.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

ساعت درسی دوم

عناوین مطالب	فعالیت‌های معلم	فعالیت‌های شاگردان	زمان
بخش مقدماتی	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • برای ارزیابی درس گذشته چند پرسشی را مطرح کنید	• جواب سلام را می‌دهند. در تنظیم صنف سهم گرفته به حاضری جواب می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	(۱۰) دقیقه
قسمت دوم درس آیین (انشا و نگارش)	درس را با نام خداوند آغاز نموده مراحل زیر تطبیق گردد: • عنوان بخش انشا و نگارش را برجسته روی تخته نوشته متن را با آواز بلند بخوانید و نکات مهم آن را توضیح دهید. • از چند شاگرد بخواهید تا به اساس نوبت مقابل صنف آمده درس را با آواز بلند بخوانند. • به شاگردان هدایت بدهید تا از هر گروه دو شاگرد یک یک جمله در مورد اهمیت مطالعه روی تخته بنویسند. تشویق و رهنمایی شوند. • برای تحکیم درس، چند پرسشی را مطرح کنید.	• به درس گوش فرا می‌دهند. • به اساس نوبت در مقابل صنف درس را با آواز بلند می‌خوانند. • از هر گروه دو شاگرد در مورد اهمیت مطالعه یک یک جمله روی تخته می‌نویسند. • به پرسش‌ها جواب ارائه می‌کنند.	(۳۰) دقیقه
خلاصه و توضیحات	معلم محترم نکات اساسی و مفاهیم کلی درس را بیان نمایید.		(۲) دقیقه
سوالهای شاگردان و پاسخ به آن‌ها	معلم محترم در حل پرسش‌ها و مشکلات شاگردان طوری بپردازد که قناعت همهٔ آن‌ها را فراهم سازد.		(۳) دقیقه

ساعت درسی سوم

زمان	فعالیت‌های شاگردان	فعالیت‌های معلم	عناوین مطالب
(۱۰) دقیقه	• سلام و احوال‌پرسی می‌کنند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	• تعارفات، تنظیم صنف و اخذ حاضری • ارزیابی درس گذشته با طرح پرسش به گونهٔ شفاهی	**بخش مقدماتی**
(۳۰) دقیقه	• املا می‌نویسند. • یک شاگرد پس از نوشتن متن املا در کتابچه، در مقابل صنف آمده و متن فوق را روی تخته می‌نویسد، تا دیگران اشتباهات خود را اصلاح کنند. • از هر گروه یک شاگرد در مورد فواید مطالعه سخنرانی می‌کنند. • مطابق هدایت معلم فعالیت را انجام می‌دهند. • دقت نموده پاسخ می‌دهند.	**املا و نگارش** • متن زیر را بخوانید تا شاگردان به صورت املا در کتابچه‌های خود بنویسند: * ارسطو به اسکندر نوشت: بدان که روزگار با گردش خود همه چیز را کهنه کرده و محو می‌کند ؛ مگر چیزی را که در قلوب مردم است از خوبی‌ها و بدی‌ها، بنابراین بکوش که نیکویی در حق مردم نمایی تا نامت به خوبی برای ابد بماند. **کار گروهی و سخنرانی** • از شاگردان بخواهید تا از هر گروه یک شاگرد مقابل صنف آمده در مورد فواید مطالعه سخنرانی کنند. • به شاگردان هدایت بدهید تا برداشت شان را از مطالعه بنویسند؛ سپس از هر گروه یک شاگرد آمده نتیجه را به دیگران بیان کند. **خود آزمایی** • از شاگردان بخواهید سؤال‌های این بخش را به صورت شفاهی جواب بگویند. به شاگردان دیر آموز و کم جرأت وقت بیشتر داده شود. آن‌ها را تشویق و رهنمایی کنید.	**قسمت سوم درس (فعالیت‌ها)**
(۲) دقیقه	کار خانه‌گی پس از توضیح به شاگردان سپرده شود.		**کار خانه‌گی**
(۳) دقیقه	در این قسمت به مواردی که ناگفته مانده پاسخ داده شود. در ضمن به سؤال‌های شاگردان پاسخ ارائه گردد؛ همچنان سؤال‌های احتمالی را که شاگردان مطرح نکرده اند توسط خود معلم ارائه گردد؛ پس از آن ختم درس و خداحافظی.		**سؤال‌های شاگردان و پاسخ به آن‌ها**

معلومات اضافی

فواید ورزش

در دوره‌های پیشین و اعصار گذشته کارها به نیروی دست و پا صورت می‌گرفت از این رو مردم خود به خود و به طور طبیعی ورزش می‌کردند. بیشتر پیشه‌ها مانند: آهنگری، نجاری، قلبه کردن زمین وغیره با جنب و جوش و کوشش دست‌ها و تن همراه بود. سفرهای بین شهرها پیاده یا سواره صورت می‌گرفت که به ذات خود یک ورزش بود؛ ولی امروز همهٔ کارهای سنگین با ماشین انجام می‌گیرد و این ماشین‌ها جای نیروی بازو وان کارگران و پیشه وران را گرفته است. و می‌بینیم کمتر کسی است که کارش با حرکات بدن و ورزش طبیعی همراه است، بنابراین باید با تمرین‌های پی در پی ورزشی جسم خود را نیروی دهیم، تا در برابر سختی‌های زنده گی پایداری نموده و بر آن‌ها چیره شویم.

ورزش تن را سالم و نیرومند می‌کند، به جان طراوت و شادابی می‌بخشد، مراحل لخته شدن خون را به تأخیر می‌اندازد، خطر ابتلا به دیابت را کاهش می‌دهد، قدرت حافظه را زیاد می‌کند، باعث رفع خسته گی و کسالت می‌شود. از سوی دیگر با ورزش کردن مسلسل، بدن بیشتر عرق می‌کند و چیزهای مضر را از بدن بیرون می‌ریزد، تنفس تندتر می‌شود و آکسیجن بیشتر به شش‌ها می‌رسد.

فایدهٔ ورزش تنها نیرو بخشیدن به تن، تفریح و سرگرمی نیست؛ بلکه ورزش‌های گروهی راه و رسم زنده‌گی و سازگاری با مردم و تعاون را به ورزش کاران می‌آموزد. مسابقه‌های ورزشی بهترین راه برای دوستی میان ملت هاست.

پس از دانستن این همه فواید ورزش بیایید که آن را جزء برنامه‌های زنده گی خویش قرار دهیم، تا یک زنده گی با سعادت و مسرور داشته باشیم؛ به طور مثال: ساده ترین ورزش‌هایی که همه می‌توانیم آن را اجرا نماییم عبارت است از فوتبال، والیبال، باسکتبال، دوش و پیاده روی است. پیاده روی تند با سرعت ۳ تا ۴ کیلو متر در ساعت، فرد را شاداب و پر انرژی کرده و نقش حیاتی را در ایجاد یک زنده گی بدون بیماری ایفا می‌کند.

فهرست منابع و مآخذ

- عبدالفتاح طباره، عفیف، داستان پیامبران ، انتشارات احسان، چاپ چهارم، سال ۱۳۸۶ هـ .ش.
- مبارکپوری، مولانا صفی الرحمن، سیرة النبی ، ترجمه عبدالله خاموش هروی، انتشارات شیخ السلام احمد جام ، چاپ اول ۱۳۸۲ هـ .ش.
- مجلۀ آیینه امید، شماره اول سال اول قوس ۱۳۸۹ هـ .ش.
- فروتن، پوهندوی خوشبخت ، چگونه مطالعه کنیم تا اثر بخش باشد، انتشارات سعید، چاپ اول سال ۱۳۸۷ هـ .ش.
- خانلری، دوکتور زهرا ، فرهنگ ادبیات فارسی دری، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.
- سلیمی نیکنام، بابک، بهترین سخنان پند آموز بزرگان و زنده گینامه و آثار آن ، انتشارات سما
- جامی ، مولانا عبدالرحمن ، بهارستان، به تصحیح دوکتور اسماعیل حاکمی، انتشارات طلایه، چاپ اول ۱۳۶۷ هـ .ش.
- دیل کارنگی، ایین سخنرانی ، مترجم حسین معارف وند، انتشارات طلایه، چاپ اول سال ۱۳۸۵ هـ ش.